

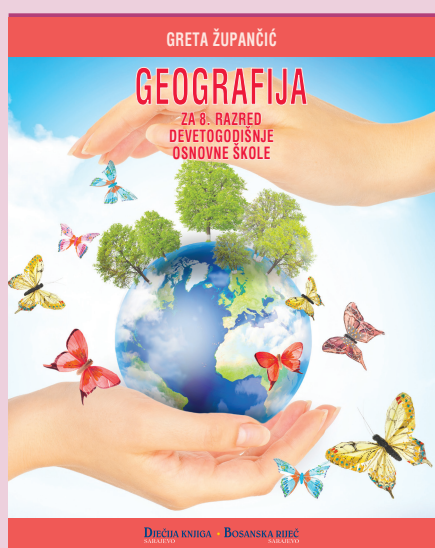
GRETA ŽUPANČIĆ

METODIČKI PRIRUČNIK ZA NASTAVNIKE

UZ GEOGRAFIJU

8.

za razred
devetogodišnje osnovne škole

GRETA ŽUPANČIĆ

**METODIČKI PRIRUČNIK
ZA NASTAVNIKE
UZ GEOGRAFIJU**

za 8. razred devetogodišnje osnovne škole

Biblioteka UDŽBENICI I PRIRUČNICI
Knjiga 210

Urednik:
IVICA VANJA RORIĆ

Lektor:
ENA BEGOVIĆ-SOKOLIJA

Dizajn i DTP:
MAHIR SOKOLIJA

Izrada karata:
ASIM ABDURAHMANOVIĆ

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	5
OKVIRNI PLAN I PROGRAM GEOGRAFIJE ZA OSMI RAZRED DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE.....	6
PRIJEDLOG IZVEDBENOG PLANA I PROGRAMA (MAKROPLANA) GEOGRAFIJE ZA OSMI RAZRED DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE.....	7
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 1 (Uvod u predmet Geografija za osmi razred)	9
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 2 (Geografski smještaj, položaj i reljef Azije).....	11
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 3 (Klima, vegetacija i vode Azije).....	15
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 4 (Stanovništvo i privredna obilježja Azije).....	20
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 5 (Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje: Geografski smještaj, položaj i reljef Azije; Klima, vegetacija i vode Azije; Stanovništvo i privredna obilježja Azije).....	25
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 6 (Srednja Azija – prirodna i društvena obilježja).....	30
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 7 (Zakavkazje).....	33
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 8 (Srednji istok).....	36
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 9 (Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje: Srednja Azija – prirodna i društvena obilježja; Zakavkazje; Srednji istok)	39
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 10 (Monsunska Azija)	42
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 11 (Indija – najveća država Južne Azije)	46
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 12 (Indonezija i Malezija – države Jugoistočne Azije)	51
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 13 (Tematsko ponavljanje: Monsunska Azija; Indija – najveća država Južne Azije; Indonezija i Malezija – države Jugoistočne Azije).....	56
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 14 i 15 (Kina – div Istočne Azije; Japan – Nippon ili Nihon).....	59
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 16 (Pismena provjera znanja gradiva prvog polugodišta).....	65
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 17 (Analiza pismenog rada i zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta).....	70
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 18 (Geografski položaj i prirodno-geografska obilježja Afrike).....	72
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 19 (Stanovništvo i privredna obilježja Afrike).....	77
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 20 (Nigerija, Kongo, Etiopija i Južnoafrička Republika).....	82
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 21 (Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje).....	85
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 22 (Geografski položaj, smještaj i podjela Amerike).....	89
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 23 (Prirodno-geografska obilježja Amerike (Amerika))	92
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 24 (Stanovništvo i privredna obilježja Amerike)	97
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 25 (Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje: Geografski položaj, smještaj i podjela Amerike; Prirodno-geografska obilježja Amerike; Stanovništvo i privredna obilježja Amerike).....	102
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 26 (SAD – svjetska privredna velesila).....	105
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 27 (Kanada ili Canata).....	109

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 28	(Brazil, Argentina, Čile)	112
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 29	(Ponavljanje, vježbanje i provjeravanje: Amerika ili Amerike).....	115
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 30	(Australija – kontinent na drugom kraju svijeta)	118
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 31	(Okeanija – brojni otoci u Tihom okeanu)	123
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 32	(Polarna područja)	128
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 33	(Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje gradiva drugog polugodišta)	131
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 34	(Pismena provjera znanja gradiva drugoga polugodišta)	134
PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE 35	(Analiza pismenog rada i zaključivanje ocjena na kraju drugoga polugodišta).....	136

PREDGOVOR

Poštovane kolegice i kolege – nastavnice i nastavnici geografije!

Ovaj Metodički priručnik namijenjen je isključivo vama koji se služite udžbenikom Geografije za 8. razred devetogodišnje osnovne škole autorice Grete Župančić.

Priručnik prati udžbenik Geografije za 8. razred, koji je rađen prema važećem Nastavnom planu i programu. Prilagođen je uzrastu učenika i razini njihovog prethodno stečenog znanja.

U njemu ćete naći prijedlog okvirnog plana i programa, prijedlog izvedbenog plana (makroplana) i programa, kao i dnevne pripreme za svih 35 nastavnih časova / sati.

Budući da se u nastavi geografije sve više prakticira primjena blok-časova / blok-sati, ponuđeni su i primjeri nekoliko tema obrađenih na taj način.

Pišući ovaj Metodički priručnik, željela sam vam pomoći u osmišljavanju, pripremanju i organizaciji nastave. Međutim, svaki nastavni sadržaj ovog Metodičnog priručnika možete mijenjati i prilagođavati vlastitim potrebama u skladu sa situacijom u razredu.

Želim vam mnogo uspjeha u radu!

Autorica

OKVIRNI PLAN I PROGRAM GEOGRAFIJE ZA OSMI RAZRED DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE

Red. br.	Nastavna cjelina	Uvod	Obrada novoga gradiva	Ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	Pismeni rad	Zaključivanje ocjena	Ukupno
1.	UVOD	1					1
2.	AZIJA		11	3			14
3.	AFRIKA		3	1			4
4.	AMERIKA ILI AMERIKE		6	2			8
5.	AUSTRALIJA, OKEANIJA I POLARNA PODRUČJA		3	1			4
6.	PISMENA PROVJERA ZNANJA				2		2
7.	ZAKLJUČIVANJE OCJENA					2	2
8.	UKUPNO NASTAVNIH SATI	1	23	7	2	2	35

PRIJEDLOG IZVEDBENOG PLANA I PROGRAMA (MAKROPLANA) GEOGRAFIJE ZA OSMI RAZRED DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE

PRVO POLUGODIŠTE			
Redni br. sedmice	Redni br. časa	Tip časa	Naziv nastavne cjeline i teme
1	1	Uvodni čas	Uvodni čas
2	2	Obrada	AZIJA Geografski smještaj, položaj i reljef Azije
3	3	Obrada	Klima, vegetacija i vode Azije
4	4	Obrada	Stanovništvo i privredna obilježja Azije
5	5	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Geografski smještaj, položaj i reljef Azije Klima, vegetacija i vode Azije Stanovništvo i privredna obilježja Azije
6	6	Obrada	Srednja Azija – prirodna i društvena obilježja
7	7	Obrada	Zakavkazje
8	8	Obrada	Srednji istok
9	9	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Srednja Azija – prirodna i društvena obilježja Zakavkazje Srednji istok
10	10	Obrada	Monsunska Azija
11	11	Obrada	Indija – najveća država Južne Azije
12	12	Obrada	Indonezija i Malezija – države Jugoistočne Azije
13	13	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje	Monsunska Azija Indija – najveća država Južne Azije Indonezija i Malezija – države Jugoistočne Azije
14	14	Obrada	Kina – div Istočne Azije
15	15	Obrada	Japan – Nippon ili Nihon
16	16	Tematsko ponavljanje, pismena provjera znanja	AZIJA
17	17	Zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta	ZAKLJUČIVANJE OCJENA

DRUGO POLUGODIŠTE			
Redni br. sedmice	Redni br. časa	Tip časa	Naziv nastavne cjeline i teme
18	18	Obrada	AFRIKA Geografski položaj i prirodna obilježja Afrike
19	19	Obrada	Stanovništvo i privredna obilježja Afrike
20	20	Obrada	Nigerija, DR Kongo, Etiopija i JAR
21	21	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	AFRIKA
22	22	Obrada	AMERIKA ILI AMERIKE Geografski položaj, smještaj i podjela Amerike
23	23	Obrada	Prirodno-geografska obilježja Amerike (Amerika)
24	24	Obrada	Stanovništvo i privredna obilježja Amerike
25	25	Ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	Geografski položaj, smještaj i podjela Amerike Prirodno-geografska obilježja Amerike (Amerika) Stanovništvo i privredna obilježja Amerike
26	26	Obrada	SAD – Svjetska privredna velesila
27	27	Obrada	Kanada ili Canata
28	28	Obrada	Brazil, Argentina, Čile
29	29	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	AMERIKA ILI AMERIKE
30	30	Obrada	AUSTRALIJA, OKEANIJA I POLARNA PODRUČJA Australija – kontinent na drugom kraju svijeta
31	31	Obrada	Okeanija – brojni otoci u Tihom okeanu
32	32	Obrada	Polarna područja
33	33	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje	AFRIKA, AMERIKA ILI AMERIKE, AUSTRALIJA, OKEANIJA I POLARNA PODRUČJA
34	34	Tematsko ponavljanje, pismena provjera znanja	AFRIKA, AMERIKA ILI AMERIKE, AUSTRALIJA, OKEANIJA I POLARNA PODRUČJA
35	35	Zaključivanje ocjena na kraju drugog polugodišta	ZAKLJUČIVANJE OCJENA

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	1
REDNI BROJ SEDMICE:	1
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Uvod u predmet Geografija za osmi razred
NAZIV NASTAVNE TEME:	Upoznavanje s planom i programom te sredstvima za rad
TIP ČASA:	Uvodni čas
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni

a)

- upoznati učenike s programom nastave geografije, udžbenikom, radnom sveskom (bilježnicom) i geografskim atlasom u cilju što kvalitetnijeg usvajanja nastavnih sadržaja
- raščlaniti udžbenik i radnu svesku i upoznati njihove osnovne dijelove
- uputiti učenike kako će se služiti tekstem i priložima uz tekst
- izdvojiti zanimljive sadržaje i istaknuti najvažnije pojmove
- upoznati učenike s načinom provjeravanja i ocjenjivanja i obavijestiti ih o održavanju pismenih radova tokom školske godine

b)

- razvijati sposobnost pravilne upotrebe nastavnih sredstava
- razvijati naviku korištenja različitih izvora znanja
- stečena znanja naučiti primjenjivati u svakodnevnom životu

c)

- razvijati zanimanje za predmet
- poticati učenike na redovito učenje i izvršavanje obaveza
- razvijati svijest o potrebi čuvanja knjige

NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, Evrope i pojedinih kontinenata, globus i stručni časopisi
KLJUČNI POJMOVI:	/

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pozdraviti učenike i poželjeti im dobrodošlicu na početku nove školske godine.

Upoznati učenike s učionicom ili kabinetom u kojem će se izvoditi nastava iz školskog predmeta Geografija 8.

Ukazati na pravila ponašanja u učionici (kabinetu) i skrenuti pažnju učenicima na potrebu održavanja reda te čuvanja opreme i nastavnih pomagala.

Upoznati učenike s rasporedom sjedenja u učionici ili kabinetu.

CILJ ČASA

Upoznati učenike s nastavnim planom i programom geografije u osmom razredu, udžbenikom, radnom sveskom, geografskim atlasom te obveznom i neobveznom literaturom.

GLAVNI DIO ČASA

Uputiti učenike da pročitaju naslove nastavnih cjelina i tema te se tako upoznaju sa sadržajem udžbenika i programom geografije za osmi razred.

Objasniti učenicima da se svaka nastavna tema sastoji od uvodnih pitanja ili uvodnog teksta, osnovnog teksta, ilustracija, slika, tematskih karata, grafikona, pitanja za provjeru znanja i ostalih priloga.

Prelistati radnu svesku i geografski atlas i objasniti njihovu ulogu u nastavi geografije kao i ulogu sveske.

Upoznati učenike s načinom rada, tj. provjeravanjem i ocjenjivanjem stečenoga znanja (pismeni radovi, usmena ispitivanja, kartografske vježbe, radna sveska, poster, zidne novine, referati itd.).

Obavijestiti učenike o vremenu pisanja pismenih radova (testova) tokom školske godine.

Započeti razgovor i s učenicima ponoviti neke sadržaje koje su naučili u prethodnim razredima.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Na kraju časa ponoviti šta je cilj i koji su zadaci učenja u okviru predmeta Geografija 8. Na ploči (tabli) napisati naziv udžbenika i radne sveske, ime i prezime autora i nazive nastavnih cjelina koje će obrađivati u osmom razredu.

Osim obavezne, navesti i neobaveznu literaturu za one učenike koji žele naučiti nešto više: stručni časopisi, upotreba interneta, čitanje novina, praćenje TV programa kao i čitanje neobaveznih rubrika u udžbeniku.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Zajedno s roditeljima i stručnom službom škole izraditi skraćeni program koji će biti prilagođen učenicima s posebnim potrebama te upoznati takve učenike o načinu rada tokom školske godine.

PLAN PLOČE

PREDMET: GEOGRAFIJA

1. UDŽBENIK: GEOGRAFIJA
2. RADNA SVESKA
3. AUTOR: GRETA ŽUPANČIĆ

NASTAVNE CJELINE:

AZIJA
AFRIKA
AMERIKA ILI AMERIKE
AUSTRALIJA, OKEANIJA I POLARNA PODRUČJA

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	2
REDNI BROJ SEDMICE:	2
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Geografski smještaj, položaj i reljef Azije
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • uz pomoć geografske karte upoznati geografski smještaj i položaj Azije te odrediti njenu granicu kako prema Evropi tako i prema ostalim kontinentima • upoznati učenike kako su litosferne ploče utjecale na stvaranje reljefa Azije, pokazati reljefne cjeline, opisati razuđenost (razvedenost) obala te objasniti pojam “pacifički vatreni prsten”
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati kartografske vještine (snalaženje na geografskoj karti i analiza grafičkih priloga) te poticati sposobnost uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru, logičkog zaključivanja i usmenog izlaganja
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati kod učenika znatiželju za prirodu i svijet oko sebe i želju za upoznavanjem dalekih i egzotičnih krajeva
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i prilogama, grafička metoda
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta i Azije, globus, listići s pitanjima, fotografije, grafofolija (prozirnica), grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	Evroazija, geografski smještaj, geografski položaj, “planinski ili gorski čvorovi”, mlada nabrana gorja, prastara visočja, stara gromadna gorja, visoravni, zavale, depresije, “pacifički vatreni prsten”, litosferne ploče

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja iz uvodnog dijela lekcije, a potom će nastavnik najaviti temu: *Geografski smještaj, položaj i reljef Azije* i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Upoznati geografski smještaj, položaj i reljefna obilježja Azije

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

PRVI DIO – Granice Azije

Definirati pojam Evroazija i pokazati na zidnoj geografskoj karti dogovorenu i političku granicu između Azije i Evrope.

Demonstrirati na zidnoj geografskoj karti granicu Azije prema ostalim kontinentima te naglasiti značenje morskih prolaza i kanala s osobitim osvrtom na Sueski kanal.

DRUGI DIO – Rad u grupama

Podijeliti učenike u pet grupa, a pitanja na koja trebaju odgovoriti projicirati grafskopom ili napisati na listiće te ih podijeliti. Zadatak učenika svake grupe je da nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku i promotre slikovni materijal odgovore na postavljena pitanja.

Prva grupa: Geografski smještaj i položaj Azije

- 1) Na kojim Zemljinim poluloptama je najvećim dijelom smještena Azija?
- 2) U blizini kojeg geografskog pola se nalazi poluotok Tajmir?
- 3) Kako se zovu otoci koje presijeca ekvator?
- 4) Zašto kažemo da je geografski položaj Azije povoljan?
- 5) Kojim je morima i okeanima okružena Azija?
- 6) Kroz koliko satnih zona se proteže Azija?

Druga grupa: Mlada nabrana gorja i prastara visočja

- 1) Kako su nastala mlada nabrana gorja?
- 2) Navedite i pokažite na karti najvažnije planinske lance Azije.
- 3) Opišite planinski lanac Himalaje.
- 4) Šta su “gorski ili planinski čvorovi”?
- 5) Gdje se nalaze i kako su nastala prastara visočja?

Treća grupa: Stara gromadna gorja, visoravni i zavale

- 1) Koja gorja dijele Aziju na sjeverni i južni dio?
- 2) Objasnite šta su visoravni, a šta zavale?
- 3) Kako se naziva i gdje se nalazi najveća azijska visoravan?
- 4) Pokažite na karti Tarimsku zavalu i Džungariju.
- 5) Koja se pustinja nalazi u Tarimskoj zavali?

Četvrta grupa: Plodne nizije i riječne doline

- 1) Koju niziju nazivamo Međuriječje i između kojih rijeka se nalazi?
- 2) Koja rijeka protječe kroz Punjab (Pandžab), a koja kroz Hindustan?
- 3) Kako se naziva nizija uz Brahmaputru, a kako uz rijeku Amur?
- 4) U kojim državama se nalaze spomenute nizije ?
- 5) Koja nizija se nalazi između planine Ural i rijeke Jenisej? Pokažite je na karti.
- 6) Zašto kažemo da je Azija kontinent najvećih dubina?
- 7) Potražite na karti Marijansku i Filipinsku brazdu i pročitajte koliko su duboke.

Peta grupa: Obale i mora Azije

- 1) Za koje obale kažemo da su razučene (razvedene)?
- 2) Navedite i pokažite na karti najveće azijske otoke.
- 3) Kako su nastali mnogi azijski otoci?
- 4) Šta je “paciifički vatreni prsten”?
- 5) Navedite nazive azijskih rubnih mora i pokažite ih na karti.

Usmenim izlaganjem predstavnici prve grupe prezentiraju ostalim kako su odgovorili na pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti svijeta i Azije, i tako redom. Zajedno s učenicima nastavnik će pratiti izlaganja i uz pomoć računara i LCD projektora prikazati fotografiju odgovarajuće reljefne cjeline.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Prikazati grafoskopom ili LCD projektorom rubriku *Ponovite i upamtite* koja će poslužiti kao plan ploče i na taj način ponoviti gradivo.

Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Učenici koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Uz pomoć nastavnika odgovorit će na sljedeća pitanja i riješiti prvi zadatak u radnoj svesci.

Primjer pitanja:

- 1) Kako se naziva granična planina između Azije i Evrope? Pokažite je.
- 2) Koja mora i okeani okružuju Aziju? Pokažite ih.
- 3) Pokažite na karti Azije mlada nabrana gorja (Kavkaz, Pamir, Himalaje) i stara gromadna gorja (Ural, Altaj, Sajansko, Jablonovsko).
- 4) Šta je Tibet i gdje se nalazi? Pokažite ga.
- 5) Kroz koju niziju protječu rijeke Huang Ho i Jangce?

PLAN PLOČE

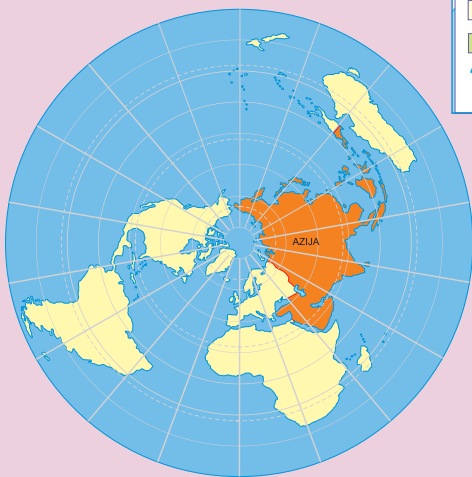
GRAFOFOLIJA

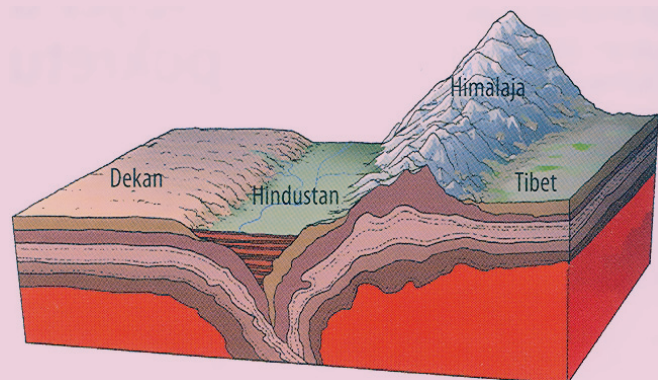
- Stara gromadna gorja su Ural, Altaj, Sajansko, Jablonovsko i Stanovojsko.
- Najveća visoravan je Tibet, a najveće zavale su Tarimska i Džungarija.
- Najvažnije nizije su Mezopotamija, Pandžab, Hindustan, Asam, Bengal i Velika kineska nizija.
- Obale Azije dobro su razučene. Najveći poluotoci su Arapski, Indijski i Indokineski, a otočne skupine Indonezijska, Filipinska i Japanska.

Glavne reljefne cjeline Azije

Položaj Azije prema ostalim kontinentima

Sudar Dekana i evroazijske litosferne ploče

U "pacičkom vatrenom prstenu" nalazi se 40 % svih aktivnih vulkana u svijetu.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	3
REDNI BROJ SEMICE:	3
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Klima, vegetacija i vode Azije
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none">• usvojiti znanja o klimatskim faktorima koji utječu na klimu Azije te objasniti pojmove maritimnost i kontinentalnost• imenovati tipove klime, upoznati obilježja i prostorni razmještaj klimatskih tipova na azijskom kontinentu• uočiti povezanost klimatskog tipa, biljnog i životinjskog svijeta
	b)
	<ul style="list-style-type: none">• razvijati sposobnost samostalnog analiziranja tematskih karata, “čitanja” i razumijevanja klimatskih dijagrama te ostalih grafičkih priloga• razvijati sposobnost čitanja s razumijevanjem, zapažanja, uočavanja bitnog u tekstu, logičkog razmišljanja i usmenog izražavanja
	c)
	<ul style="list-style-type: none">• poticati zanimanje i znatiželju za proučavanjem prirodnih pojava i njihovom utjecaju za odvijanje svakodnevnog života• poticati želju za istraživanjem i iznošenjem vlastitog mišljenja te razvijati saradničke odnose u grupi
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, rad na slijepim kartama, grafička metoda
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama, rad u parovima
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta i Azije, tematske karte, slijepe karte, globus, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	maritimnost, kontinentalnost, “sjeverni pol hladnoće”, tundra, tajga, oaza, prašuma, džungla, monsun

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Nakon što učenici usmeno odgovore na pitanja iz uvodnog dijela lekcije nastavnik će najaviti nastavnu temu: *Klima, vegetacija i vode Azije* i plan rada po grupama.

CIJ ČASA

Upoznati osnovna obilježja klime, vegetacije, rijeka i jezera Azije.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

PRVI DIO – Od čega zavisi klima Azije?

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s faktorima koji utječu na klimu Azije (geografska širina, raspodjela kopna i mora, vjetrovi).

Na zidnoj geografskoj karti pokazati (nastavnik ili neko od učenika) toplinske pojaseve kroz koje se proteže Azija.

Uz pomoć zidne geografske karte objasniti pojmove maritimnost i kontinentalnost.

DRUGI DIO – Klimatsko-vegetacijska obilježja Azije

Podijeliti učenike u četiri grupe i upoznati ih s načinom rada. Zadatak svake grupe je da nakon što pročita dio teksta u udžbeniku koji se odnosi na određeni tip klime, analizira klimatski dijagram, navede obilježja te klime i prirodnu vegetaciju toga klimatskog područja.

Svaka grupa će na priloženoj slijepoj karti obojiti područje rasprostranjenosti određenog tipa klime.

1. grupa: Hladne klime (E i D)
2. grupa: Umjerene klime (C)
3. grupa: Suhe klime (B)
4. grupa: Tropske klime (A)

Nakon rada u grupi predstavnik ili predstavnici grupe prezentiraju dobivene rezultate. Karte koje su učenici obojili uporediti s klimatskom kartom Azije (u udžbeniku, na grafofoliji ili LCD projektoru). Rasprostranjenost svakog klimatskog tipa pokazati i na zidnoj geografskoj karti Azije.

TREĆI DIO – Rijeka i jezera Azije

Učenici samostalno čitaju dio teksta u udžbeniku: *Rijeka i jezera Azije*, a potom radom u parovima ispunjavaju sljedeću tablicu:

Naziv rijeke	Okean, more i jezero u koje se ulijeva
Ob, Jenisej, Lena	
	Tihi okean
	Indijski okean
Sir Darja, Amu Darja	
	Lob Nur

Nakon što parovi popune tablicu slijedi analiza uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (rubrika *Ponovite i upamtite*) ili još jednom analizirati tematske karte u udžbeniku (projicirati grafoskopom ili LCD projektorom). Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Povjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Radoznali neka pročitaju rubriku *Dobro je znati*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Pripremiti radni listić s pitanjima i zadacima:

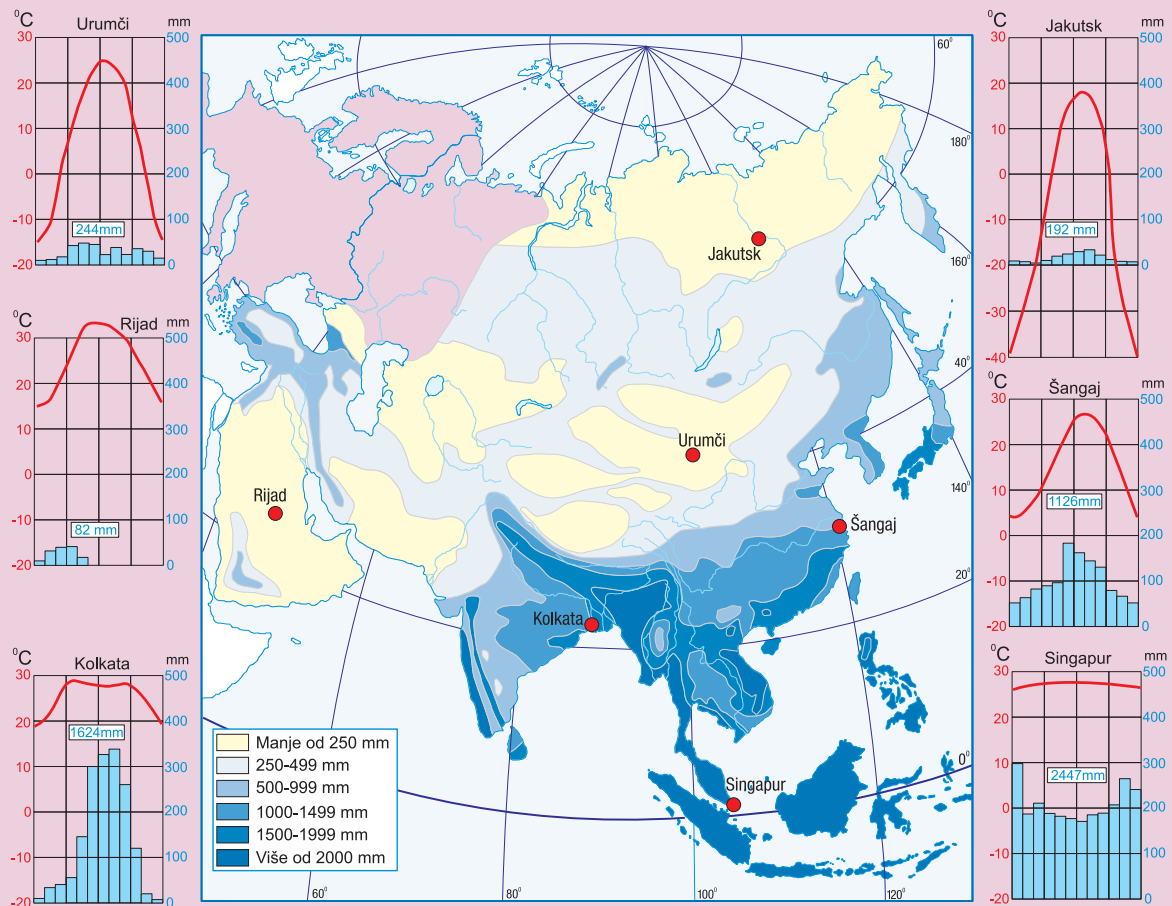
- 1) Na zidnoj geografskoj karti ili u atlasu pokazati sjevernu obratnicu i sjevernu polarnicu.
- 2) Navesti nekoliko azijskih pustinja i pokazati ih na karti.
- 3) Prepoznati na fotografiji tajgu, pustinju, stepu, prašumu i opisati ih.
- 4) Imenovati i pokazati nekoliko velikih azijskih rijeka i jezera.

PLAN PLOČE

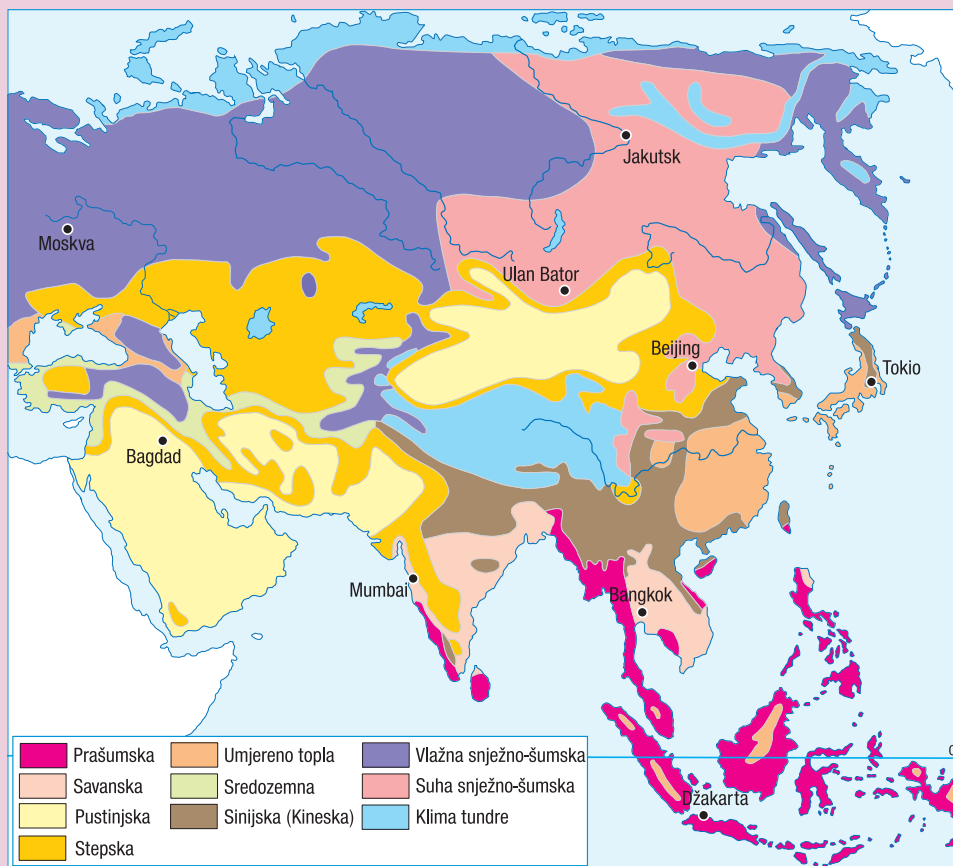
GRAFOFOLIJA

KLIMA, VEGETACIJA I VODE AZIJE

- Azija se proteže od Sjevernog ledenog mora na sjeveru pa do ekvatora na jugu.
- Sjeverni dio Azije uz obalu Sjevernog ledenog mora ima polarnu klimu u kojoj prevladava biljna zajednica tundra.
- Najveći dijelovi Sibira i Mandžurije imaju snježno-šumsku klimu. Tu rastu crnogorične šume – tajge.
- Umjerene klime (sredozemna, sinijska i umjereno topla) prevladavaju u prostorima umjerenog klimatskog pojasa. Prirodni biljni pokrivač čine listopadne šume znatno izmijenjene ljudskim radom.
- Pustinjska i polupustinjska klima dominiraju jugozapadnim i središnjim dijelovima Azije, a hladne pustinje i stepe u unutrašnjosti Azije.
- Na jugu i jugoistoku Azije prevladavaju prašumska, monsunska i savanska klima.
- Rijeke Azije ulijevaju se u Sjeverno ledeno more, Tih okean i Indijski okean, a jedan dio nestaje u jezerima ili u pustinjskom pijesku.
- Pustinjska i polupustinjska klima dominiraju jugozapadnim i središnjim dijelovima Azije, a hladne pustinje i stepe u unutrašnjosti Azije.
- Na jugu i jugoistoku Azije prevladavaju prašumska, monsunska i savanska klima.
- Rijeke Azije ulijevaju se u Sjeverno ledeno more, Tih okean i Indijski okean, a jedan dio nestaje u jezerima ili u pustinjskom pijesku.

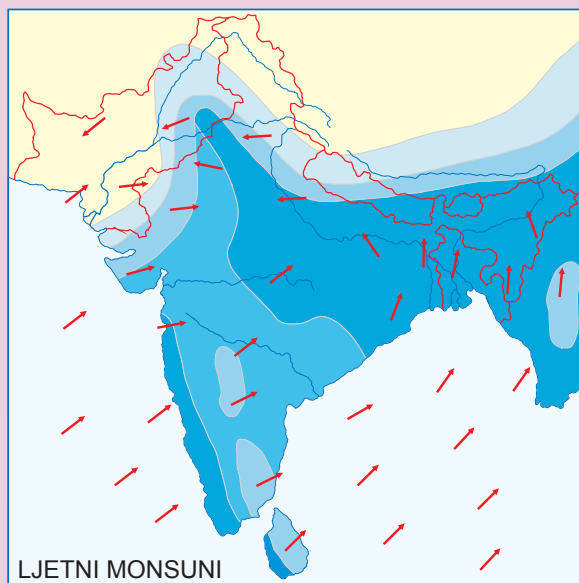
Padavine i klimatski dijagrami Azije

Tipovi klime u Aziji

Vegetacija i krajolici Azije

Sheme puhanja monsuna

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	4
REDNI BROJ SEDMICE:	4
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Stanovništvo i privredna obilježja Azije
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati osnovna obilježja stanovništva Azije, broj i gustoću naseljenosti • upoznati tradicionalni i suvremeni način života te opisati rasnu, jezičku, vjersku i kulturnu raznolikost zemalja
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati kartografsku pismenost i osposobiti učenike za pravilnu upotrebu i “čitanje” grafičkih priloga • razvijati sposobnost zapažanja i uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • izgraditi pravilan odnos prema uočavanju različitosti među narodima • poticati kod učenika suosjećanje s problemima azijskog stanovništva i razvijati želju za uključivanje u akcije solidarnosti
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, radna sveska, sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Azije, grafoskop, grafofolija ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	anekumena, megagrađovi, slamovi, “planiranje obitelji”, “azijski privredni tigrovi”

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Potaknuti učenike na razgovor sljedećim pitanjima:

- 1) Koji kontinent smatramo kolijevkom civilizacije?
- 2) Između kojih se rijeka nalazi Mezopotamija?
- 3) Ko su bili Sumerani i Babilonci?
- 4) Navedite ostale azijske civilizacije koje su nastale uz velike rijeke.
- 5) Znete li kojim postignućima su ove civilizacije zadužile čovječanstvo?

Nakon što učenici uz nastavnikovu pomoć odgovore na postavljena pitanja najaviti novu nastavnu temu: *Stanovništvo i privredna obilježja Azije*.

CILJ ČASA

Steći osnovna znanja o stanovništvu i privrednim obilježjima Azije.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

1) Azija – najmnogoljudniji kontinent

Usmenim izlaganjem upoznati učenike da je Azija najmnogoljudniji i najgušće naseljen kontinent s preko 4 milijarde stanovnika.

Zajedno s učenicima analizirati tematsku kartu *Gustoća naseljenosti Azije* i pritom učenicima postaviti sljedeća pitanja:

- 1) Da li je Azija ravnomjerno naseljen kontinent?
- 2) Koji prostori Azije su gusto, a koji rijetko naseljeni?
- 3) Navedite i pokažite na karti dvije najmnogoljudnije države Azije.
- 4) Za koje dijelove Azije kažemo da su prave anekumene?
- 5) Izračunajte kolika je prosječna gustoća naseljenosti cijeloga kontinenta.

2) Brzorastući gradovi

Usmenim izlaganjem i interpretacijom tematske karte *Udio azijskog stanovništva u azijskim zemljama* doći do zaključka da više od polovice Azijaca živi na selu.

Uz pomoć karte *Veliki gradovi Azije* spoznati da je Azija kontinent velikih gradova, koje zbog njihove veličine nazivamo megagrafovima. Učenici odgovaraju na pitanja:

- 1) Koji su najveći azijski gradovi?
- 2) Zašto seosko stanovništvo preseljava u gradove?
- 3) Gdje živi seosko stanovništvo i s kojim problemima se susreću u gradu?

3) Visok prirodni priraštaj

Individualnim radom na tekstu (*Visok prirodni priraštaj*) učenici će se upoznati sa siromašnim zemljama koje se susreću s problemom brzog porasta broja stanovništva usljed visokog prirodnog priraštaja (npr. Pakistan), ali i razvijenim zemljama koje imaju nizak prirodni priraštaj (npr. Japan).

U razgovoru s učenicima doći do zaključka s kojim problemima se susreću zemlje s visokim i niskim prirodnim priraštajem. Navesti primjer Kine i Indije i objasniti pojam “planiranje obitelji”.

4) Rasna, vjerska, jezička i kulturna raznolikost

Analizirati tematsku kartu *Stanovništvo Azije pripada različitim rasama* i zaključiti da Aziju najvećim dijelom naseljavaju pripadnici žute i bijele rase.

Navesti zastupljenost pojedinih vjera i na zidnoj geografskoj karti Azije pokazati njihovu rasprostranjenost.

5) Bogati prirodni izvori i nejednak privredni razvoj

Interpretacijom tematske karte *BDP azijskih zemalja po stanovniku u USD* zaključiti zašto se za Aziju kaže da je, osim prirodnih, kontinent i društvenih suprotnosti. Navesti primjer najsiromašnijih i najbogatijih zemalja, osobito se osvrnuti na “azijske privredne tigrove”, i pokazati ih na zidnoj geografskoj karti.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče, koji će sadržavati rubriku *Ponovite i upamtite* i tematske karte, te biti prikazan grafoskopom ili LCD projektorom. Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje*, riješiti zadatke u radnoj svesci i pripremiti se za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja znanja.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBINIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Uz pomoć nastavnika i tematskih karata u udžbeniku riješiti prvi i drugi zadatak u radnoj svesci.

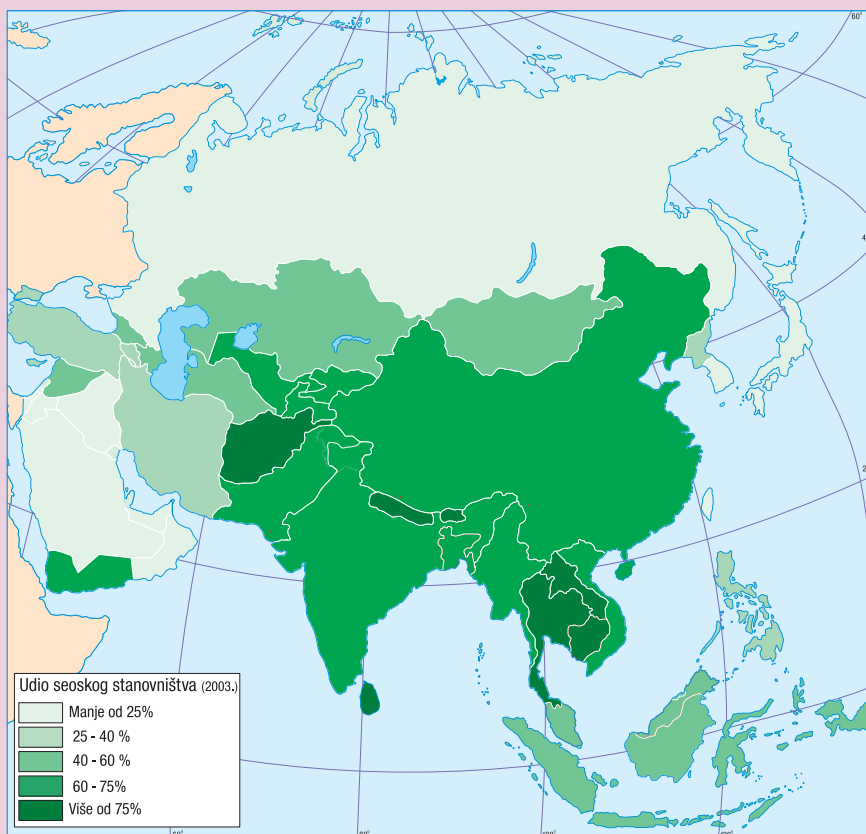
PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

STANOVNIŠTVO I PRIVREDNA OBILJEŽJA AZIJE

- S četiri milijarde stanovnika Azija je najmnogoljudniji kontinent na kojem se nalaze i dvije najmnogoljudnije države svijeta – Kina i Indija.
- Doline velikih azijskih rijeka područja su najgušće naseljenosti na Zemlji.
- U Aziji ima više desetaka milionskih gradova, tj. megagradova, u kojima zbog prenapučenosti stanovništvo živi u siromašnim četvrtima – slamovima.
- Siromašne azijske zemlje imaju visok prirodni priraštaj koji se nastoji usporiti uvođenjem mjera za ograničavanjem brojnosti obitelji.
- Azija je pravi rasni, vjerski, jezički i kulturni mozaik.
- U Aziji se nalaze neke od najsiromašnijih, ali i najrazvijenijih zemalja svijeta.

Gustoća naseljenosti Azije

Udio seoskog stanovništva u azijskim zemljama

Stanovništvo Azije pripada različitim rasama, ali najveća područja nastanjuju žuta i bijela rasa.

BDP azijskih zemalja po stanovniku

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	5
REDNI BROJ SEDMICE:	5
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Geografski smještaj, položaj i reljef Azije; Klima, vegetacija i vode Azije; Stanovništvo i privredna obilježja Azije
TIP ČASA:	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o prirodno-geografskim (smještaj, položaj, reljef, obale, mora, klima, vegetacija, vode) i društveno-geografskim obilježjima Azije (stanovništvo i privreda)
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja, stjecati vještinu opisivanja kao i kratkih i tačnih odgovora • razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti, slijepim kartama, crtežima i grafikonima • razvijati sposobnost primjene stečenih znanja u svakodnevnom životu
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati takmičarski duh kod učenika kao i saradničke odnose u grupi • isticati važnost individualnog doprinosa radu grupe
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, grafička metoda, vježba na slijepim kartama i crtežima
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta i Azije, tematske karte, slijepe karte, grafofolija, grafskop ili računar i LCD projektor

KLJUČNI POJMOVI:

Evroazija, geografski smještaj, geografski položaj, "planinski ili gorski čvorovi", mlada nabrana gorja, prastara visočja, stara gromadna gorja, visoravni, zavale, depresije, "pacički vatreni prsten", litosferne ploče, maritimnost, kontinentalnost, "sjeverni pol hladnoće", tundra, tajga, oaza, prašuma, džungla, monsuni, anekumena, megagradovi, slamovi, "planiranje obitelji", "azijski privredni tigrovi"

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Podijeliti učenike u četiri ili pet grupa (ovisno o broju učenika u učionici) i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost gradiva vezanog za prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Azije.

GLAVNI DIO ČASA: PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Svakoj grupi na posebnom listiću papira podijeliti pitanja i zadatke koje će članovi grupe zajedno rješavati. Na svakom listiću bit će pet zadataka.

Primjer pitanja i zadataka za prvu grupu

I. KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA:

- 1) Opišite geografski položaj Azije.
- 2) Šta je "pacički vatreni prsten"?
- 3) Zašto azijske rijeke koje se ulijevaju u Sjeverno ledeno more imaju malo ekonomsko značenje?
- 4) Zašto Indijski poluotok nazivamo i Indijski potkontinent?
- 5) Navedite i pokažite na karti gusto naseljena područja Azije.

II. DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE:

- 1) Zajednički naziv za Evropu i Aziju je
- 2) Dvije najmnogoljudnije države svijeta su i
- 3) Himalaje, Pamir i Hindukuš su gorja.
- 4) Rijeke Sir Darja i Amu Darja ulijevaju se u jezero.
- 5) Najveći dio azijskog stanovništva pripada ili rasi.

III. ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE:

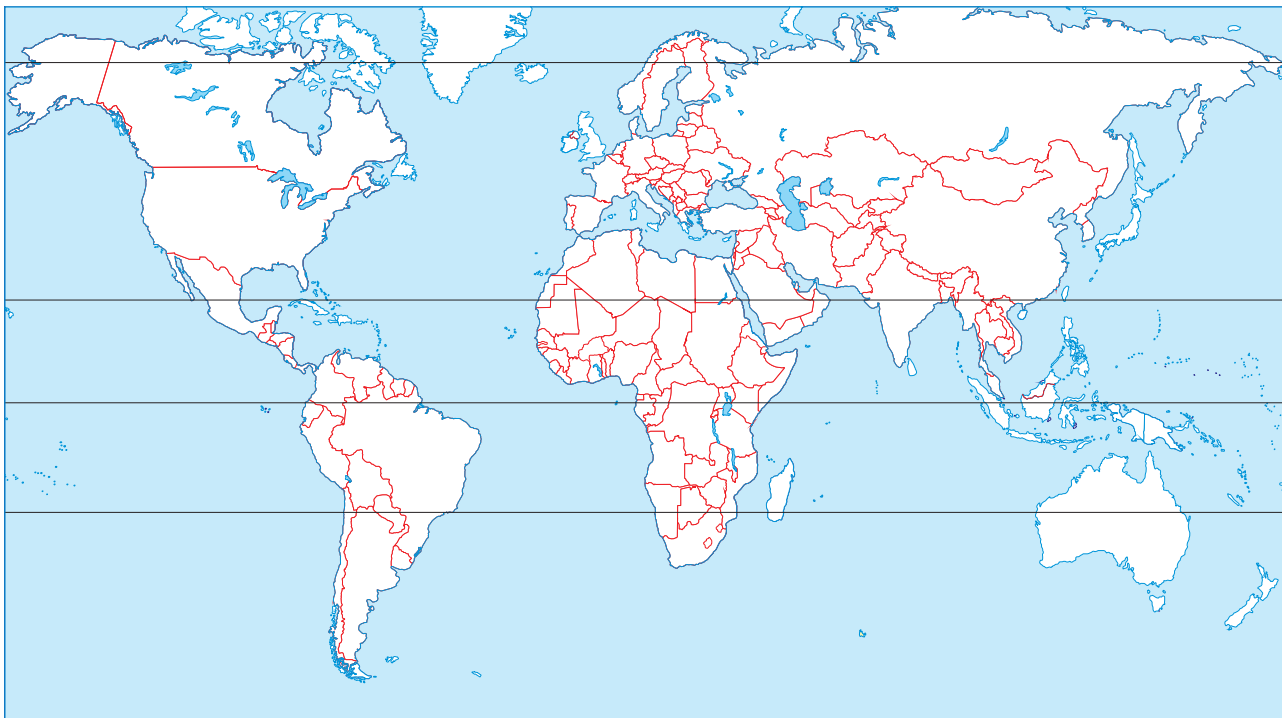
1) Tibet je najveća visoravan na svijetu.	T	N
2) Azija je smještena u pet toplinskih pojasa.	T	N
3) Obale Azije su slabo razučene.	T	N
4) Dravidi su prastanovnici Šri Lanke.	T	N
5) Veliki azijski gradovi zovu se i slamovi.	T	N

IV. ISTIM SLOVIMA SPOJITE POJMOVE:

1. a. Hindustan		Ind
b. Mezopotamija		Brahmaputra
c. Asam		Euftrat i Tigris
d. Punjab (Pandžab)		Ganges

2. a. Gobi, Takla Makan visoravan
- b. Tibet, Anatolija pustinje
- c. Džungarija depresija
- d. Mrtvo more zavala

V. SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE:

Napišite kroz koja mora, okeane, morske prolaze i kanale je prošao brod ploveći od luke Ploče do luke Yokohame u Japanu. Na svom dugom putovanju brod je pristao u Port Saidu, Mumbaiju, Singapuru, Hong Kongu i Shanghaiu. Crvenom bojom na slijepoj karti ucrtajte smjer plovidbe.

Brod je prošao kroz

.....

.....

Primjer pitanja i zadataka za drugu grupu

I. UPIŠITE SAMO JEDAN OD PONUĐENIH POJMOVA:

- a) Azija je dio (Starog, Novog) svijeta.
- b) Prostori unutar Azije izrazito su (maritimni, kontinentalni).
- c) Mandžurija je nizija uz rijeku (Amur, Ganges).
- d) U Aziji danas živi oko (60 %, 40 %) svjetskog stanovništva.
- e) Najrazvijeniju privredu (gospodarstvo) u Aziji ima (Japan, Kina).

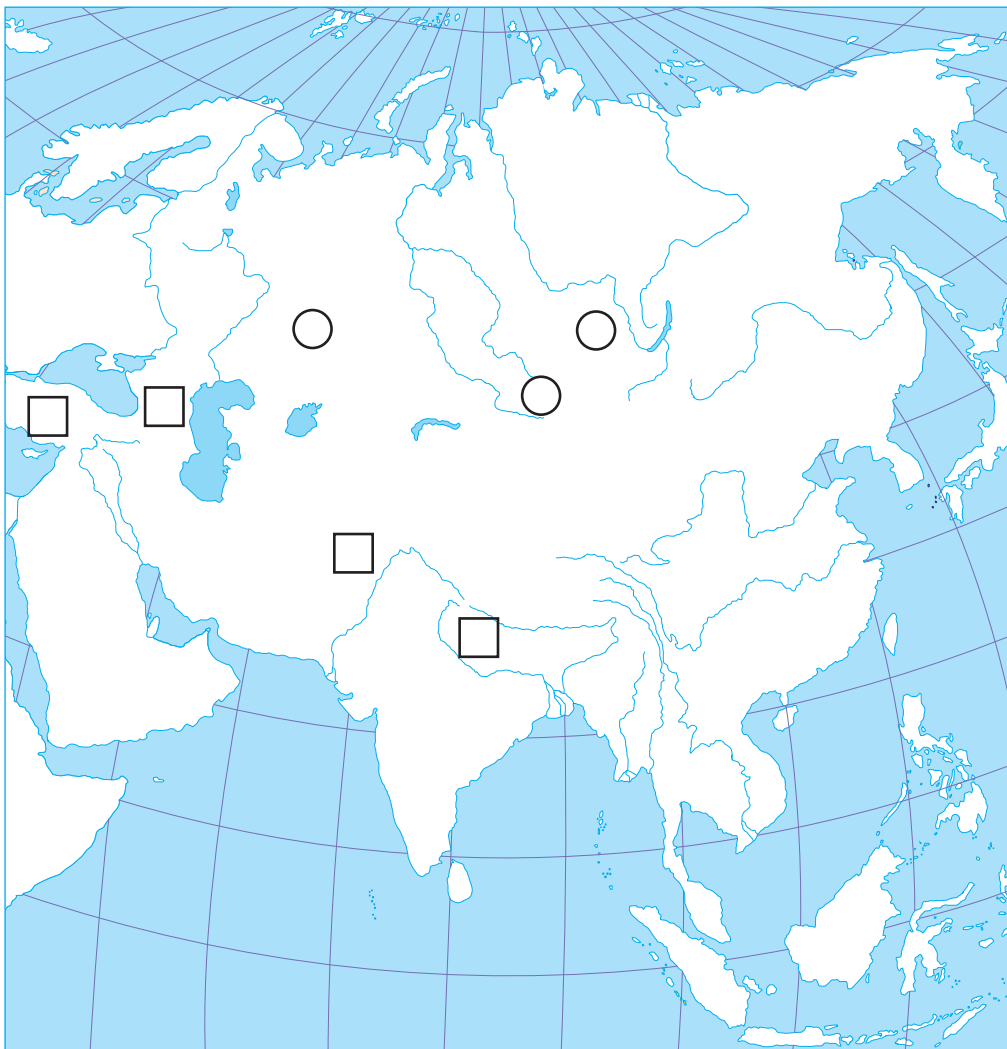
II. ISTIM SLOVIMA SPOJITE POJMOVE (spojite poluotoke i države koje se na njima nalaze):

1. a. Mala Azija Indija
- b. Indokina Saudijska Arabija
- c. Indijski poluotok Turska
- d. Arapski poluotok Tajland
2. a. snježno-šumska klima džungla
- b. sredozemna klima listopadne šume
- c. monsunska klima makija
- d. umjereno topla klima tajga

III. U SLJEDEĆIM ZADACIMA PREKRIŽITE SUVIŠNE RIJEČI:

- a) Timorsko i Arafursko more dijele Aziju od *Afrike / Australije*.
- b) Ural i Altaj su *mlada nabrana gorja / stara gromadna gorja*.
- c) Drugi naziv za sinijsku klimu je *kineska klima / sibirska klima*.
- d) Ohotsko, Japansko, Žuto, Istočno kinesko more *su rubna / unutrašnja* mora.
- e) Prastanovnici Indije, Dravidi, pripadnici su *bijele / crne* rase.

IV. SLJEDEĆE ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE:

- a) Crvenom bojom obojite dogovorenu granicu između Evrope i Azije.
- b) U kvadratiće upišite odgovarajuće slovo:
A – Toros B – Kavkaz
C – Himalaja D – Hindukuš
- c) U kvadratiće upišite odgovarajući broj:
1. Ural
2. Altaj
3. Sajansko gorje
- d) Smeđom bojom obojite visoravan Tibet.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Predstavnik ili predstavnici grupe usmenim izlaganjem upoznat će ostale učenike o zadacima koje su imali i koliko uspješno su ih riješili uz demonstraciju na zidnoj geografskoj karti. Ostali učenici mogu postavljati dopunska pitanja ukoliko nisu zadovoljni danim odgovorima. Grafičke zadatke

projicirati grafoskopom ili LCD projektorom, pokazati tačne odgovore, pohvaliti učenike i nagraditi ih za aktivnost pripadajućom ocjenom.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Učenici će uz pomoć udžbenika i atlasa ispuniti tablicu.

Pojam	Šta je to?	Gdje se nalazi?
Ural		
Tibet		
Hindustan		
Mt. Everest		
Indokina		
Velika kineska nizija		
Tajga		
Takla Makan		
Gobi		

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	6
REDNI BROJ SEDMICE:	6
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Srednja Azija – prirodna i društvena obilježja
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • odrediti geografski položaj i smještaj Srednje Azije te upoznati prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja ovog dijela Azije • upoznati osnovna obilježja stanovništva i navesti razloge rijetke naseljenosti • upoznati prirodne i društvene osobitosti Kazahstana i Uzbekistana
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru • razvijati sposobnost usmenog izražavanja, vještine čitanja s razumijevanjem i vještine snalaženja na geografskoj karti
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati saradničke odnose kroz rad u grupama • razvijati ekološku svijest o očuvanju i zaštiti okoliša s naglaskom na vode i tlo
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, vježba na slijepoj karti
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, tematske karte, listići s pitanjima i zadacima, zidna geografska karta svijeta i Azije, slijepe karte, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	karakul ovce, jurte ili čadori

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja iz uvodnog dijela lekcije i ponoviti sljedeće pojmove: *kontinentalnost, zavala, visoravan, mlada nabrana gorja, stepsko-pustinjska klima, gustoća naseljenosti, nomadsko stočarstvo*. Nakon toga nastavnik će najaviti novu nastavnu temu: *Srednja Azija – prirodna i društvena obilježja* i plan rada po grupama.

CILJ ČASA

Upoznati osnovne značajke prostora Srednje Azije te Kazahstana i Uzbekistana.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

Podijeliti učenike u četiri grupe, a pitanja na koja trebaju odgovoriti projicirati grafoskopom ili napisati na listiće te ih podijeliti. Svakoj grupi objasniti način rada, a to je da nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku i promotre slikovni materijal odgovore na postavljena pitanja, zapišu ih u svoje sveske i riješe zadatke na slijepoj karti.

Pitanja i zadaci za prvu grupu: Prostor kontinentalnih obilježja

- 1) Zašto je prostor Srednje Azije izrazito kontinentalan?
- 2) U kojem dijelu Srednje Azije su smještene Turanska i Prikaspijska nizija?
- 3) Kojim planinama je okružen prostor Srednje Azije?
- 4) Kako se naziva najveće stepsko područje Srednje Azije?
- 5) Navedite najveće pustinje ovoga područja?
- 6) Koje rijeke protječu ovim područjem?

Kartografska vježba za prvu grupu

- a) Na odgovarajuće mjesto upišite nazive država koje okružuju Srednju Aziju.
- b) Kosim crtama (///) označite Kazašku stepu.
- c) U kvadratiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Turanska nizija, B – Prikaspijska nizija, C – Tarimska zavala.
- d) Pored jezera napišite njihove nazive.

Pitanja i zadaci za drugu grupu: Rijetka i neravnomjerna naseljenost te nomadsko stanovništvo i nafta

- 1) Navedite države Srednje Azije.
- 2) U sastavu koje velike države su nekada bile?
- 3) Zašto je ovo područje rijetko naseljeno?
- 4) Zašto je poljoprivreda moguća samo uz navodnjavanje?
- 5) Šta uzgajaju nomadski stočari i gdje žive?
- 6) Navedite rudna bogatstva Srednje Azije.

Kartografska vježba za drugu grupu

- a) Na odgovarajuće mjesto upišite nazive država Srednje Azije.
- b) Slovim A i B obilježite kineske pokrajine Tibet i Sinkijang.
- c) U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
C – Sir Darja, D – Amu Darja.
- d) U kvadratiće na karti upišite:
K – Karaganda, T – Taškent.

Pitanja i zadaci za treću grupu: Kazahstan – najveća zemlja Srednje Azije

- 1) S kojim državama graniči Kazahstan?
- 2) Navedite tipove klime u Kazahstanu.
- 3) Kako se naziva visoravan (ravnjak) između Kaspijskog i Aralskog jezera?

- 4) Ko čini stanovništvo Kazahstana?
- 5) Zašto je značajan grad Bajkonur?
- 6) Navedite rudna ležišta Kazahstana.

Kartografska vježba za treću grupu

- a) Na odgovarajuće mjesto upišite nazive država s kojima graniči Kazahstan.
- b) Kosim (///) crtama označite područje visoravni Ustjurt.
- c) U kružice na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Astana, B – Almaty, C – Bajkonur, D – Karaganda.
- d) U kvadratiće na karti upišite odgovarajući broj:
1 – Ural, 2 – Irtiš, 3 – Emba, 4 – Sir Darja.

Pitanja i zadaci za četvrtu grupu: Uzbekistan – srednjoazijska pustinjska zemlja

- 1) Između kojih se rijeka nalazi veći dio Uzbekistana?
- 2) Navedite dvije najvažnije doline u Uzbekistanu?
- 3) S kojom državom Uzbekistan dijeli Aralsko jezero i visoravan Ustjurt?
- 4) Opišite klimu Uzbekistana.
- 5) Ko živi u ovoj najmnogoljudnijoj zemlji Srednje Azije?
- 6) Koja je industrija razvijena u Uzbekistanu?

Kartografska vježba za četvrtu grupu

- a) Zelenom bojom obojite visoravan Ustjurt, a smeđom pustinju Kizilkum.
- b) U kvadratiće na karti upišite odgovarajući broj:
1 – jezero Ajdar, 2 – Aralsko jezero, 3 – Amu Darja.
- c) Križićem označite Fergansku dolinu.
- d) U kružice na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Taškent, B – Buhara, C – Samarkand.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon rada u grupama usmenim izlaganjem predstavnik ili predstavnici prve grupe prezentiraju kako su odgovorili na pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti, a potom slijedi interpretacija slijepe karte. Zajedno s učenicima nastavnik će pratiti izlaganja i uz pomoć računara i LCD projektora ili grafoskopa projicirati pravilno iscrtanu slijepu kartu prve grupe, i tako redom. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci, odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje* te se pripremiti za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Oni učenici koji žele znati više pročitati će rubriku *Dobro je znati*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Učenici učestvuju u radu grupa i rješavaju zadatke uz pomoć nastavnika ili boljeg učenika u okviru grupe.

PLAN PLOČE

SREDNJA AZIJA – PRIRODNA I DRUŠTVENA OBILJEŽJA

- Reljefom Srednje Azije dominiraju velike nizije, pustinje, visoravni, zavale i visoki planinski lanci.
- To je prostor rijetke naseljenosti u kojem prevladava suha stepsko-pustinjska klima.
- Najveće pustinje su Kizilkum, Karakum, Takla Makan i Gobi. Najveća jezera su Kaspijsko, Aralsko i Balkaško, a rijeke Tarim, Sir Darja, Amu Darja i Ural.
- Glavne privredne grane su poljoprivreda i nomadsko stočarstvo.
- Značajne su zalihe ruda, osobito uglja, željezne rude te nafte i zemnog plina.
- Kazahstan je najveća, a Uzbekistan najmnogoljudnija država Srednje Azije.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	7
REDNI BROJ SEDMICE:	7
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Zakavkazje
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	<p>a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni</p> <p>a)</p> <ul style="list-style-type: none"> • odrediti geografski položaj i smještaj Zakavkazja te upoznati prirodno-geografska (reljef, klima, vode) i društveno-geografska (stanovništvo i privreda) obilježja ovog dijela Azije • upoznati prirodne i društvene osobitosti Gruzije, Armenije i Azerbejdžana <p>b)</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijati kartografske vještine, vještine čitanja s razumijevanjem te vještine usmenog izražavanja • razvijati sposobnost uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru <p>c)</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijati saradničke odnose u grupi uvažavajući mišljenja drugih • poticati želju za upoznavanjem dalekih i nepoznatih krajeva te razvijati ekološku svijest o očuvanju i zaštiti okoliša (nafta i naftovodi)
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta i Azije, dodatna literatura kao izvor informacija, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	planinski lanci, Veliki i Mali Kavkaz, Kolhidska i Kurinska nizija, Armenska visoravan

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Jedan učenik pročitat će uvodni dio teksta u lekciji *Zakavkazje*, a nastavnik će demonstracijom na zidnoj geografskoj karti Azije ili svijeta odrediti geografski položaj i smještaj regije koju nazivamo Zakavkazje te najaviti novu nastavnu temu.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Zakavkazja.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

1) Reljefna obilježja, raznolika klima i gusta riječna mreža

Usmenim izlaganjem, demonstracijom na geografskoj karti i analizom fotografija nastavnik će upoznati učenike s prirodnom osnovom Zakavkazja (reljef, klima, rijeke, jezera). Ukoliko je moguće, na računaru pokazati fotografije Velikog i Malog Kavkaza, Kolhidsku i Kurinsku niziju, Armensku visoravan, doline najvećih rijeka te jezero Sevan.

2) Stanovništvo i privredna obilježja

Čitajući naglas (jedan ili dva učenika) tekst u udžbeniku na 34. str. *Stanovništvo i privredna obilježja*, učenici će se upoznati s osnovnim obilježjima stanovništva i privrede zemalja Zakavkazja.

3) Države Zakavkazja

Podijeliti učenike u tri grupe, svakoj grupi dati zadatke i objasniti način rada. Prva grupa će prema zadanom redosljedu i odrednicama obraditi Gruziju, druga grupa Armeniju, a treća grupa Azerbejdžan. Služeći se atlasom, stručnom literaturom i tekstom u udžbeniku učenici će obraditi navedene države.

- Smještaj i položaj
- Reljefna obilježja
- Klimatska obilježja
- Vode
- Stanovništvo
- Privreda (gospodarstvo)
- Glavni grad i ostali veći gradovi
- Zanimljivosti

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti predstavnik ili predstavnici grupe upoznat će ostale učenike do kojih spoznaja su došli. Najprije će izlagati o smještaju i položaju svih država, a potom će te podatke uporediti. Nakon toga uspoređivat će podatke o reljefu, klimi i tako redom. Učenici iz grupa koji trenutno ne izlažu samostalno će pisati bilješke o državama koje nisu obrađivali, a također imaju pravo postavljati pitanja učenicima koji trenutno izlažu.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (rubrika *Ponovite i upamtite*) ili još jednom analizirati tematske karte, grafikone i fotografije uz udžbenika (projicirati grafoskopom ili LCD projektorom).

Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Učenici koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i pronaći dodatne informacije i zanimljivosti na internetu ili časopisima o državama koje su obrađivali.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM PPOTREBAMA

Integrirati ih u rad grupa i na posebnom papiru zadati pitanja na koja će odgovoriti (na času ili kod kuće).

- 1) Između kojeg mora i okeana se nalazi Zakavkazje?
- 2) Navedite i pokažite na karti države koje čine regiju Zakavkazje.
- 3) Koja se dva planinska lanca ističu u reljefu Zakavkazja?
- 4) Koje stanovništvo živi u Zakavkazju?

5) Istim slovima spojite države i glavne gradove.

- a) Gruzija Baku
- b) Armenija Tbilisi
- c) Azerbejdžan Erevan

6) Koje poljoprivredne kulture se uzgajaju u državama Zakavkazja?

PLAN PLOČE

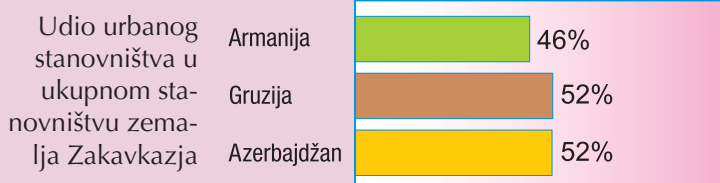
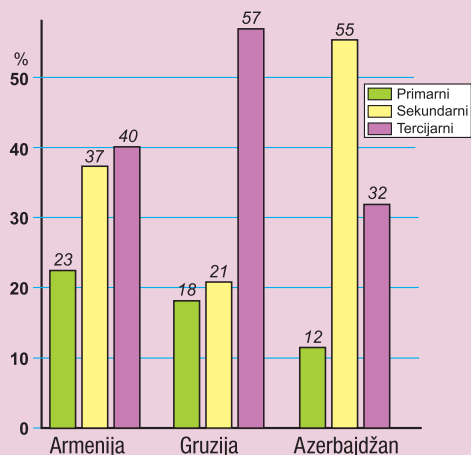
GRAFOFOLIJA

ZAKAVKAZJE

- Zakavkazje čine tri bivše sovjetske republike: Gruzija, Armenija i Azerbejdžan.
- U reljefu se smjenjuju planinski lanci (Veliki i Mali Kavkaz), prostrane nizije (Kolhidska i Kurinska) i visoravni (Armenska).
- Zakavkazje ima složen etnički sastav, što je dovelo do stvaranja prvog etničkog, kulturnog i vjerskog mozaika.
- Privreda ovih zemalja temelji se na poljoprivredi, rudarstvu i industriji.
- Gruzija je crnomorska zemlja, dok Armenija nema izlaz na more.
- Azerbejdžan je najveća zakavkaska država s izlazom na Kaspijsko jezero.

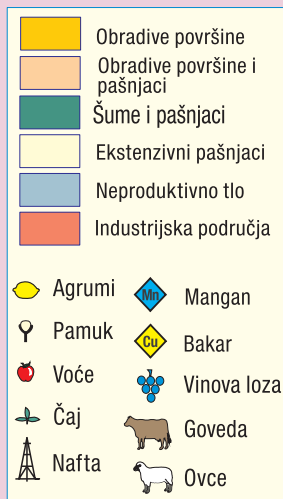

Ljeto na Kavkazu. Najviši vrh Kavkaza je Elbrus (5 642 m) do kojeg je prva alpinistička ekspedicija dospjela 1874. godine.

Udio sektora djelatnosti (%) u BDP-u zemalja Zakavkazja

Privredna karta Zakavkazja

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	8
REDNI BROJ SEDMICE:	8
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Srednji istok
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja azijske regije koju nazivamo Srednji istok • objasniti geografske pojmove: Jugozapadna Azija, Bliski istok, Srednji istok u užem i Srednji istok u širem smislu
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost zapažanja i uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru • razvijati vještine čitanja teksta s razumijevanjem te vještine opisivanja i interpretacije tematskih karata i grafikona
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • izgrađivati poštovanje i zanimanje za kulturu i tradiciju drugih zemalja i naroda • razvijati suosjećanje prema patnji i problemima drugih naroda i poticati želju za pomaganjem i razumijevanjem
NASTAVNE METODE:	razgovor, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim priložima
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta i Azije, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	Srednji istok, slane pustinje ili kevir

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja iz uvodnog dijela lekcije, a potom će nastavnik najaviti novu nastavnu temu *Srednji istok* i objasniti plan rada.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna geografska obilježja regije Srednji istok i države Afganistan.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

1) Geografski položaj i prirodna obilježja

Metodom razgovora i demonstracijom na geografskoj karti prisjetiti se podjele Jugozapadne Azije na Bliski i Srednji istok.

Usmenim izlaganjem i uz pomoć karte objasniti podjelu Srednjeg istoka na Srednji istok u “širem” i Srednji istok u “užem” smislu.

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na geografskoj karti upoznati učenike s prirodnim obilježjima regije Srednji istok (Iranska visoravan, visoki planinski lanci poput Elbursa, Kopet Daga, Sulejman planine, Zagrosa i Armenskog gorja, slane pustinje ili keviri, pješčane pustinje, slane močvare, klimatska obilježja, rijeke, jezera).

2) Stanovništvo i prirodna obilježja

Učenici će individualno pročitati tekst o stanovništvu i privrednim obilježjima Srednjeg istoka u udžbeniku, analizirati grafikone i usmeno odgovoriti na nastavnikova pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti.

Primjer pitanja:

- 1) Zašto je Srednji istok rijetko naseljeno područje?
- 2) Gdje živi najveći dio stanovništva ove regije?
- 3) Gdje žive i čime se bave nomadski stočari?
- 4) Zašto kažemo da je etnički sastav ove regije vrlo šarolik?
- 5) Na kojim djelatnostima zemlje Srednjeg istoka temelje svoj privredni razvoj?
- 6) Navedite glavne poljoprivredne proizvode.
- 7) Navedite rudna bogatstva ove regije.

3) Afganistan – zemlja planina i pustinja

Uz pomoć geografske karte zajedno s učenicima odrediti geografski smještaj i položaj Afganistana.

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na geografskoj karti upoznati učenike s prirodnim obilježjima Afganistana (visoki Hindukuš koji se poput lepeze širi kroz sjeverni i sjeveroistočni dio zemlje, pustinje i polupustinje na jugu i jugozapadu, doline rijeka Amu Darje i Kabul, klimatska obilježja i vegetacija od stepске do šumske itd.).

4) Stanovništvo i privredna obilježja Afganistana

Učenici će individualno pročitati tekst u udžbeniku o stanovništvu i privrednim obilježjima Afganistana te usmeno odgovoriti na nastavnikova pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti.

- 1) Ko osim Afganaca ili Paštuna živi u Afganistanu?
- 2) Koliko stanovnika je nepismeno?
- 3) Šta koči privredni razvoj Afganistana?
- 4) Opišite obilježja poljoprivredne proizvodnje u Afganistanu?
- 5) Navedite najvažnija rudna bogatstva (analizirajte tematsku kartu na 41. str.).
- 6) Da li je u Afganistanu razvijena industrija?
- 7) Navedite i pokažite na karti najveće afganistanske gradove.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (rubriku *Ponovite i upamtite* projicirati grafoskopom ili LCD projektorom) ili će učenici do kraja časa rješavati zadatke u radnoj svesci.

Za domaću zadaću učenici će riješiti preostale zadatke u radnoj svesci, pismeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje* i pripremiti se za sat ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Oni koji žele znati više pročitati će rubriku *Dobro je znati*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Pripremiti radni listić s pitanjima i zadacima.

- 1) Kako dijelimo područje Jugozapadne Azije?
- 2) Na kojoj visoravni su smještene države Srednjeg istoka?
- 3) Navedite obilježja stepsko-pustinjske klime.
- 4) Koji narodi žive na Srednjem istoku?
- 5) Koji se planinski lanac proteže Afganistanom?
- 6) Imenujte i pokažite na karti glavni grad Afganistana.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

SREDNJI ISTOK

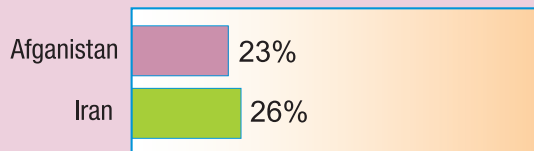
- Srednjoistočne države, Iran i Afganistan, većim dijelom smještene su na području Iranske visoravni.
- Visoravan je stepsko-pustinjsko područje okruženo visokim planinskim lancima. Gorskim lancima podijeljena je na bazen u kojima se nalaze slane pustinje ili kevir.
- Zbog sušne klime većina rijeka završava svoj tok u pustinjskom pijesku.
- Srednji istok rijetko je naseljeno područje s etnički šarolikim stanovništvom.
- Najvažnija prirodna bogarstva ove regije su nafta i zemni plin.
- Pored Irana ovoj regiji pripada i Afganistan, jedna od najsiromašnijih zemalja svijeta.

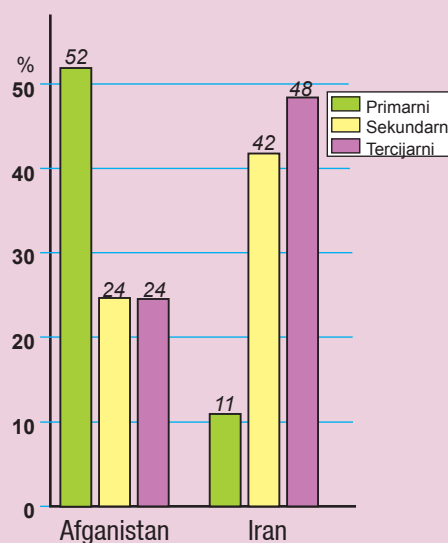
Željezo	420,9	Azbest-magnezit	6,3	Fosfor	0,6
Bakar	274	Srebro	5,3	Olovo i cink	0,5
Niobij	81,2	Kalijev karbonat	5,1	Živa	0,5
Kobalt	50,8	Aluminij	4,4	Stroncij	0,4
Zlato	25	Grafit	0,7	Sumpor	0,2
Molibden	23,9	Lapislazuli	0,7	Talk	0,2
Rijetki elementi	7,4	Fluorit	0,6	Kaolin	0,1

Područja bogata mineralima Procijenjena trenutna vrijednost u milijardama\$

Rudna bogatstva Afganistana

Udio urbanog stanovništva u ukupnom stanovništvu zemalja Srednjeg istoka

Udio sektora djelatnosti (%) u BDP-u zemalja Srednjeg istoka

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	9
REDNI BROJ SEDMICE:	9
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Srednja Azija – prirodna i društvena obilježja; Zakavkazje; Srednji istok
TIP ČASA:	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • ponoviti, uvježbati i utvrditi usvojenost znanja o prirodnim i društvenim obilježjima Srednje Azije, Zakavkazja i Srednjeg istoka
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost samostalnog usmenog izlaganja • razvijati vještine opisivanja i davanja kratkih i tačnih odgovora • razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • poticati zanimanje za učenje i ponavljanje gradiva • razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, zidna geografska karta Azije i svijeta, geografski atlas, listići s pitanjima
KLJUČNI POJMOVI:	karakul ovce, jurte ili čadori, planinski lanci, Veliki i Mali Kavkaz, Kolhidska i Kurinska nizija, Armenska visoravan, Srednji istok, slane pustinje ili kevir

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati rubrike u udžbeniku *Ponovite i upamtite* (jedan ili više učenika) iz tri prethodne lekcije i na taj način dati sažetak gradiva vezanog za prirodna i društvena obilježja Srednje Azije, Zakavkazja i Srednjeg istoka.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i usmeno provjeriti usvojenost znanja o prirodnim i društvenim obilježjima Srednje Azije, Zakavkazja i Srednjeg istoka.

GLAVNI DIO ČASA: PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Pitanja koja se odnose na provjeru usvojenog gradiva prethodno napisati na listiće, staviti u kutiju, košaricu, šešir ili nešto slično. Prozvani učenici ili oni koji se sami jave izvlačit će listiće s pitanjima na koja će usmeno odgovarati i biti ocijenjeni odgovarajućom ocjenom. Ostali učenici također mogu biti uključeni u proces ispitivanja na način da postavljaju pitanja ili odgovaraju ako ispitanik ne zna tačno odgovoriti.

Primjer pitanja za usmeno ponavljanje i provjeravanje znanja:

- 1) Zašto je Srednja Azija izrazito kontinentalno područje?
- 2) Zašto je površina Aralskog jezera sve manja?
- 3) Koja rudna bogatstva nalazimo oko gradova Taškenta i Karagande?
- 4) Zašto je značajan grad Bajkonur?
- 5) Koja je najmnogoljudnija država Srednje Azije?
- 6) Koje dvije planine dominiraju reljefom Zakavkazja?
- 7) Kojih energenata ima u Afganistanu?
- 8) Kojim planinama je okružena Iranska visoravan?
- 9) U kojoj niziji su smještene pustinje Kizilkum i Karakum?
- 10) Koje dvije kineske pokrajine ubrajamo u Srednju Aziju?
- 11) Zašto je u Srednjoj Aziji poljoprivreda moguća samo uz navodnjavanje?
- 12) Šta su jurte ili čadori?
- 13) Kojoj religiji pripada većina stanovništva Kazahstana?
- 14) Kroz koju niziju protječe rijeka Rion?
- 15) Koja se visoravan nalazi unutar Malog Kavkaza?
- 16) Ko čini stanovništvo Zakavkazja?
- 17) Koja zakavkaska država je veliki proizvođač čaja?
- 18) Po kojoj je rijeci glavni grad Afganistana dobio ime?
- 19) Navedite glavne poljoprivredne kulture koje se uzgajaju u Afganistanu.
- 20) Opišite reljef Armenije.

Primjer zadataka na zidnoj geografskoj karti:

- 1) Kako se naziva najveće stepsko područje u Srednjoj Aziji? Pokažite ga na karti.
- 2) Navedite i pokažite na karti države koje pripadaju Srednjoj Aziji.
- 3) Koje rijeke se ulijevaju u Aralsko jezero? Pokažite ih na karti.
- 4) U kojoj niziji se nalaze pustinje Kizilkum i Karakum? Pokažite ih na karti.
- 5) Navedite i pokažite na karti najveće rijeke Kazahstana.
- 6) U kojoj državi se nalazi jezero Sevan? Pokažite ga na karti.
- 7) Kako nazivamo nizije kroz koje protječu rijeke Rion i Kura? Pokažite ih.
- 8) Pokažite na karti glavni grad i ostale veće gradove Gruzije.
- 9) Pokažite na karti glavni grad i industrijsko središte Azerbejdžana.
- 10) Koja visoravan je podijeljena na bazene u kojima se nalaze slane pustinje? Pokažite je na karti.

- 11) Imenujte i pokažite na karti najveću pustinju Afganistana.
- 12) Kako nazivamo planinski lanac koji se poput lepeze proteže kroz Afganistan? Pokažite ga na karti.
- 13) Pokažite na karti veće gradove Afganistana.
- 14) U kojoj zavali se nalazi pustinja Takla Makan? Pokažite je na karti.
- 15) Između kojih država se nalazi visoravan Ustjurt? Pokažite ih.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon usmene provjere znanja svakog učenika ocijeniti pripadajućom ocjenom i obrazložiti je.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

- 1) Pokažite na karti područje Srednje Azije.
- 2) Navedite i pokažite najveća jezera Srednje Azije.
- 3) Kako nazivamo šatore u kojima žive nomadski stočari?
- 4) Koja je najveća država Srednje Azije? Pokažite je.
- 5) Koji tip klime prevladava u Srednjoj Aziji?
- 6) Navedite države Zakavkazja i pokažite ih na karti.
- 7) Na koje more i jezero izlaze države Zakavkazja?
- 8) Pokažite na karti Veliki Kavkaz, Iransku visoravan i Hindukuš.
- 9) Gdje se nalazi pustinja Gobi? Pokažite je na karti.
- 10) Šta uzgajaju nomadski stočari u srednjoj Aziji?
- 11) Koja je država Srednje Azije veoma bogata rudama?
- 12) Koji energent ima posebno značenje u privredi Azerbejdžana?
- 13) Pokažite na karti velike pustinje u Turanskoj niziji. Kako se nazivaju?
- 14) U koju skupinu zemalja, s obzirom na razvijenost, ubrajamo Afganistan?
- 15) Zašto se koriste vode planinskih rijeka i jezera u Zakavkazju?

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	10
REDNI BROJ SEDMICE:	10
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Monsunska Azija
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • odrediti prostorni obuhvat Monsunske Azije (Južna, Jugoistočna i Južna Azija) i upoznati se s osnovnim obilježjima monsunskih vjetrova • opisati važnost monsuna za život ljudi i razvoj poljoprivrede te uočiti povezanost klime i biljnog svijeta
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru • razvijati kartografske i grafičke vještine te razvijati logičko mišljenje
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • poticati zanimanje i znatiželju za proučavanjem prirodnih pojava i njihovog značaja za svakodnevni život • razvijati kod učenika ekološku svijest i uočiti negativne posljedice prekomjerne nezakonite sječe šuma
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u parovima
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta i Azije, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	monsunski vjetrovi, tajfuni, katastrofalne poplave, tropsko i suptropsko voće, džungla, kaučukovac

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja iz uvodnog dijela lekcije i na taj način ponoviti stečena znanja o monsunima koja su stekli u okviru nastavne teme *Klima, vegetacija i vode Azije*. Potom će nastavnik najaviti temu *Monsunska Azija* i upoznati učenike s načinom rada.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Monsunske Azije.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

1) Gdje se nalazi Monsunska Azija?

Na zidnoj geografskoj karti Azije ili svijeta demonstrirati prostorni obuhvat Monsunske Azije i pokazati mora i okeane na koje izlazi.

Interpretirati tematsku kartu u udžbeniku *Položaj Monsunske Azije* uz pomoć računara i LCD projektor, navesti nazive većih država i njihove glavne gradove. Isto to pokazati na zidnoj geografskoj karti Azije.

2) Monsuni – vjetrovi koji život znače

Uz pomoć tematske karte u udžbeniku (*Smjerovi puhanja monsunskih vjetrova*) objasniti nastanak i smjer puhanja ljetnih i zimskih monsunu.

Učenici će, radeći u parovima, analizirati klimatski dijagram monsunne klime (projicirati ga grafoskopom ili LCD projektorom) i odgovoriti na sljedeća pitanja:

- 1) Da li se vrijednosti temperature mijenjaju tokom godine?
- 2) Koje godišnje doba ima najviše, a koje najmanje padavina?
- 3) Koji su mjeseci u godini najkišovitiji?
- 4) Da li su razlike u količini padavina u kišnom i sušnom dijelu godine velike?
- 5) Koja su godišnja doba kod nas najkišovitija?

Interpretirati tematsku kartu (*Tajfuni i poplave prirodne su pojave u Jugoistočnoj Aziji, a u dijelu Južne Azije nanose najveće štete. Tamnoplavom bojom prikazani su povremeno poplavljivi dijelovi Bangladeša*) i usmenim izlaganjem objasniti razorne posljedice tropskih ciklona (tajfuna) koji zajedno sa snijegom s Himalaje i ljetnim monsunom uzrokuju katastrofalne poplave.

Demonstrirati na zidnoj geografskoj karti područje Bengala te naplavne ravnice Punjab, Hindustan, Asam, Veliku kinesku niziju i Mandžuriju.

3) Riža – najvažnija poljoprivredna kultura

Metodom razgovora i interpretacijom fotografija u udžbeniku na 44. str. koje prikazuju proizvodnju riže učenici će spoznati zašto je riža temelj prehrane stanovništva ovog dijela svijeta.

Pokazati na zidnoj geografskoj karti Indiju i Kinu – države koje daju polovicu svjetske proizvodnje riže, Tajland – velikog izvoznika i Japan – velikog uvoznika riže.

Analizirati tematsku kartu *Gustoća naseljenosti Azije* u okviru nastavne teme *Stanovništvo i poljoprivredna obilježja Azije* na 21. str. i zaključiti zašto Indija i Kina iako su najveći proizvođači nisu i najveći izvoznici riže. Prisjetiti se koliko stanovnika imaju Indija i Kina, dvije najmnogoljudnije zemlje svijeta.

Usmenim izlaganjem i analizom fotografija u udžbeniku (*Plantaža čaja i Začini*) upoznati učenike s tropskim i subtropskim poljoprivrednim kulturama koje se izvoze ili prerađuju u industriji.

Naglasiti značenje šumarstva (osobito uzgoj kaučukovca), ali ukazati i na problem prekomjernog i nezakonitog krčenja prašuma i džungli što izaziva negativne posljedice za okoliš.

Kroz razgovor doći do zaključka da su zemlje Monsunske Azije privredno različito razvijene i pokazati neke od njih na zidnoj geografskoj karti.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče ili još jednom analizirati tematske karte u udžbeniku uz pomoć grafoskopa ili LCD projektora. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci, a oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Pripremiti listić s pitanjima i zadacima:

- 1) Pokažite na karti prostor koji obuhvaća Monsunska Azija.
- 2) Iz kojeg smjera pušu ljetni, a iz kojeg zimski monsun?
- 3) Koja je najvažnija poljoprivredna kultura Monsunske Azije?
- 4) Zašto se uzgaja kaučukovac?
- 5) Navedite i pokažite na karti najrazvijenije zemlje Monsunske Azije.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

MONSUNSKA AZIJA

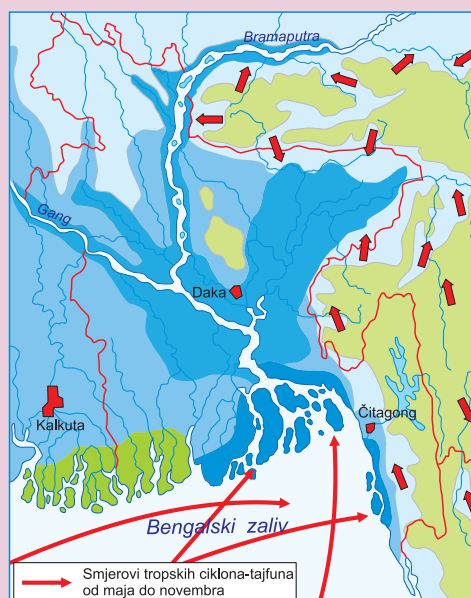
- Zajednički naziv za Južnu, Jugoistočnu i Ističnu Aziju je Monsunska Azija.
- Monsuni pušu na Indijskom i Korejskom poluotoku, u Indokini, Indoneziji, Kini i Japanu.
- Osobit značaj imaju ljetni monsun koji pokreću poljoprivredu, ali uzrokuju i velike poplave.
- Monsunska Azija povremeno je izložena razornim tropskim ciklonama – tajfunima, koji podižu razinu mora i uzrokuju poplave.
- Većina stanovništva Monsunske Azije živi na selu i bavi se poljoprivredom. Osim riže koja je najraširenija namirnica, u prehrani su važne i druge žitarice te raznovrsno povrće.
- Tropske i subtropske kulture namijenjene su izvozu i za undustrijsku preradu.
- Monsunska Azija jedno je od najnaseljenijih područja na svijetu.

Položaj Monsunske Azije.

Smjerovi puhanja monsonskih vjetrova

Tajfuni i poplave prirodne su pojave u Jugoistočnoj Aziji, ali u dijelu Južne Azije nanose najveće štete. Tamnoplavom bojom prikazani su povremeno plavljeni dijelovi Bangladeša.

Kaskadni uzgoj riže, najvažnije poljoprivredne kulture Monsunske Azije.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	11
REDNI BROJ SEDMICE:	11
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Indija – najveća država Južne Azije
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati geografski položaj i smještaj Južne Azije i zemalja koje su smještene na Indijskom potkontinentu • upoznati prirodno-geografske i društveno-geografske značajke Indije te navesti veće indijske gradove
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • primijeniti stečena znanja o osnovnim prirodnim i društvenim obilježjima Azije na primjeru Indije • razvijati sposobnost uspoređivanja, objašnjavanja, čitanja s razumijevanjem, opisivanja te logičkog zaključivanja • razvijati vještine usmenog izlaganja, geografskog mišljenja, i snalaženja na geografskoj karti
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati svijest o očuvanju okoliša (šume, rijeke, planine) • pokazati spremnost za rješavanje problema kroz rad u grupi
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta i Azije, tematske karte, listići s pitanjima, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	Indijski potkontinent, Himalaje, sjeverne nizije, Dekan, hinduisti, kaste

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati tekst u uvodnom dijelu lekcije (nastavnik ili učenik), potom najaviti novu nastavnu temu *Indija – najveća država Južne Azije* i plan rada po grupama.

CILJ ČASA

Upoznati prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Indije.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

Podijeliti učenike u četiri grupe, podijeliti listiće s pitanjima i dati upute za rad. Zadatak učenika svake grupe ja da, nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku te promotre slikovni i grafički materijal, odgovore na postavljena pitanja.

Primjer pitanja za prvu grupu: INDIJSKI POTKONTINENT

- 1) Koji je drugi naziv za Južnu Aziju?
- 2) Koje planine na sjeveru odvajaju Indijski potkontinent od ostatka Azije?
- 3) Između kojeg mora i zaljeva se smjestio Indijski potkontinent?
- 4) Analizirajte tematsku kartu *Države Južne Azije* i odgovorite koje države se nalaze na Indijskom potkontinentu?
- 5) Koje od njih su planinske, a koje otočne?
- 6) Koja država zauzima najveći dio potkontinenta?

Primjer pitanja za drugu grupu: TRI PRIRODNE CJELINE INDIJE

- 1) Navedite velike prirodne cjeline Indije. Analizirajte kartu na 49. str. u udžbeniku.
- 2) Opišite reljef sjeverne Indije.
- 3) Gdje se nalaze sjeverne nizije i koje rijeke njima protječu?
- 4) Koju pustinju Indija dijeli s Pakistanom?
- 5) Koji dio Indije je dio prastarog kopna Gondvane? Opišite ga.
- 6) Zašto Zapadni Gati primaju više padavina od Istočnih Gata?

Primjer pitanja za treću grupu: BROJ STANOVNIKA SE UBRZANO POVEĆAVA

- 1) Analizirajte dobno-spolnu piramidu i grafikon na 50. str. u udžbeniku i odgovorite koliko stanovnika ima Indija i zašto će uskoro prestići najmnogoljudniju Kinu?
- 2) Uz pomoć tematske karte na 50. str. u udžbeniku odgovorite kakav je vjerski sastav stanovništva Indije i Indijskog potkontinenta?
- 3) Šta su kaste i zašto polako gube značaj?
- 4) S kojim problemima se susreće Indija zbog preseljenja seoskog stanovništva u gradove?
- 5) Uz pomoć tematske karte na 51. str. u udžbeniku odgovorite koji dijelovi Indije su najgušće naseljeni?
- 6) Navedite i pokažite na zidnoj geografskoj karti najveće indijske gradove.

Primjer pitanja za četvrtu grupu: POLJOPRIVREDA I INDUSTRIJA SLABO SU RAZVIJENE

- 1) Kojom djelatnošću se bavi većina Indijaca?
- 2) Koje poljoprivredne kulture se koriste za prehranu domaćeg stanovništva, a koje su namijenjene izvozu?
- 3) Zašto govedarstvo nema veliki značaj?
- 4) Na čemu Indija temelji svoj privredni razvoj?
- 5) Navedite stare i nove industrijske grane.
- 6) Koliki značaj u privredi Indije ima međunarodna trgovina?

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Usmenim izlaganjem predstavnik ili predstavnici grupe prezentiraju ostalima kako su odgovorili na pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti Azije, i tako redom.

Učenici ostalih grupa i nastavnik mogu članovima grupe koja je izlagala postaviti dodatna pitanja. Grafičke priloge, fotografije i tematske karte projicirati grafoskopom ili LCD projektorom kako bi prezentacija imala što bolji učinak.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

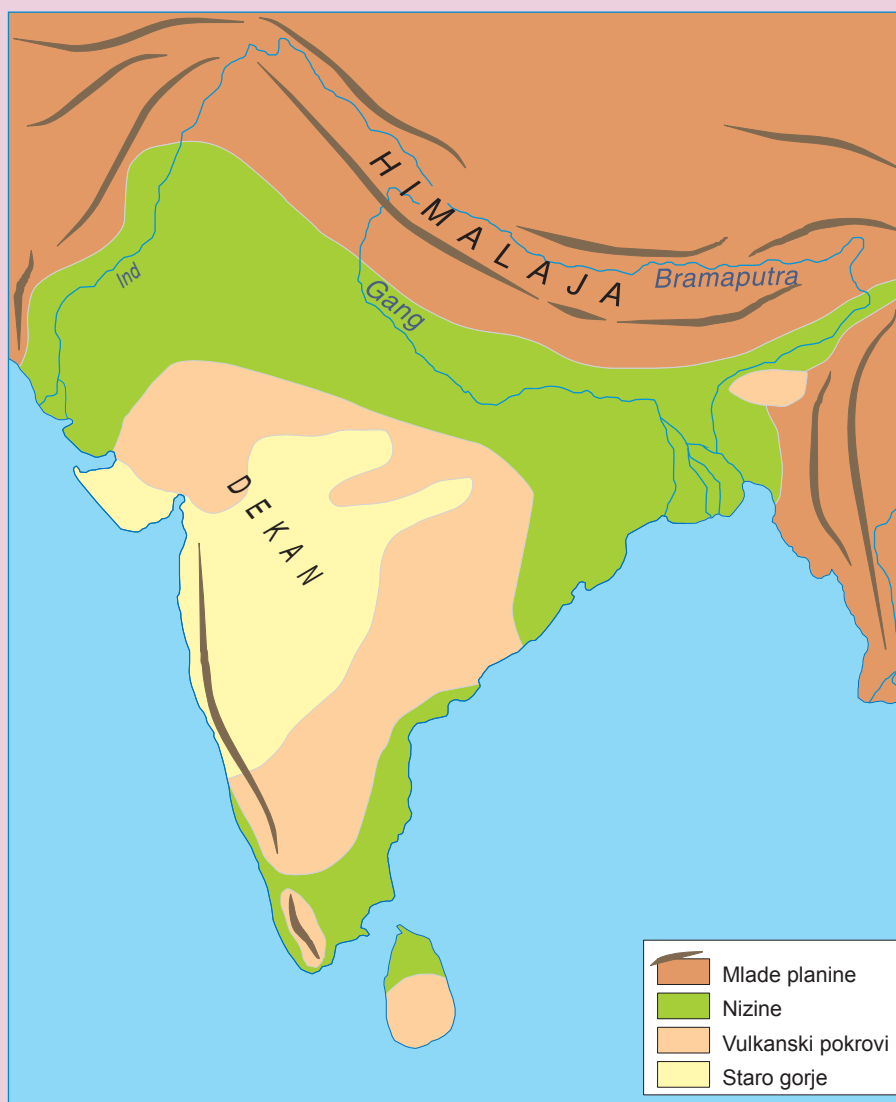
Učenici ravnopravno učestvuju u radu grupa i u skladu sa svojim sposobnostima daju doprinos radu grupe.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

INDIJA – NAJVEĆA ZEMLJA JUŽNE AZIJE

- Južna Azija, odvojena Himalajom od ostatka Azije, često se naziva Indijski potkontinet.
- U središnjem dijelu potkontinenta, široko otvorena prema Indijskom okeanu, smjestila se Indija.
- U reljefu Indije izdvajaju se tri prirodne cjeline: Himalaje, sjeverne nizije i Dekan.
- Indija je druga najmnogoljudnija država svijeta s ubrzanim porastom broja stanovništva.
- Većina stanovništva živi na selu i bavi se poljoprivredom. Proizvodnja je velika ali uglavnom zadovoljava potrebe vlastitog stanovništva.
- Industrijski razvoj temelji se na vlastitim prirodnim sirovinama i rudnim bogatstvima.
- Indija izvozi tekstil, odjeću, poljoprivredne proizvode, željezo, čelik i drago kamenje.

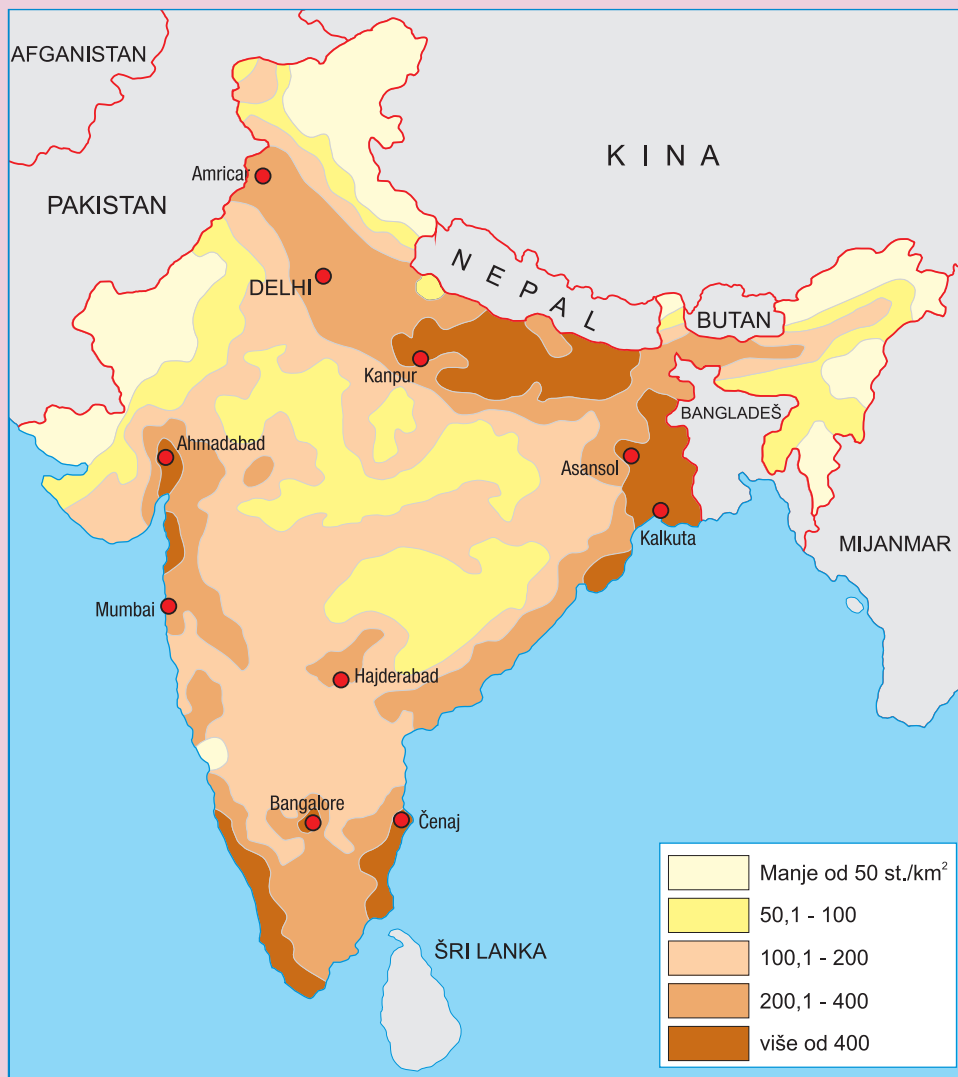
Velike prirodne cjeline Indijskog potkontinenta

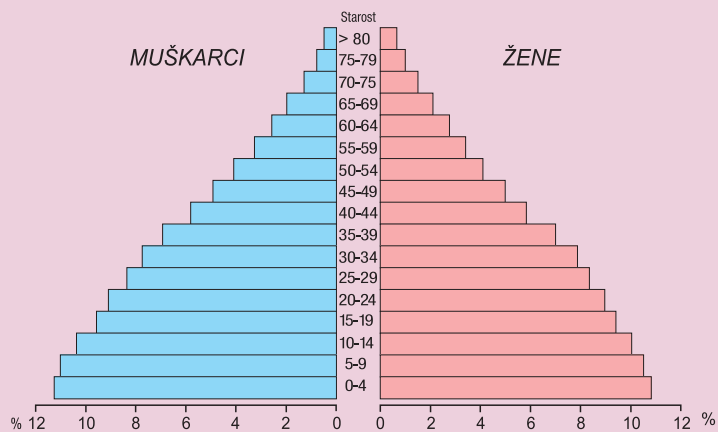
Države Južne Azije

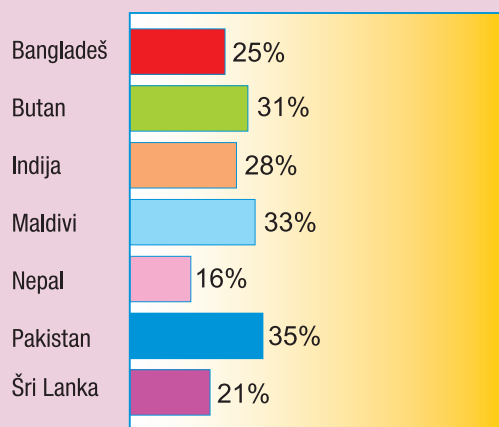
Rasprostranjenost religija na Indijskom potkontinentu

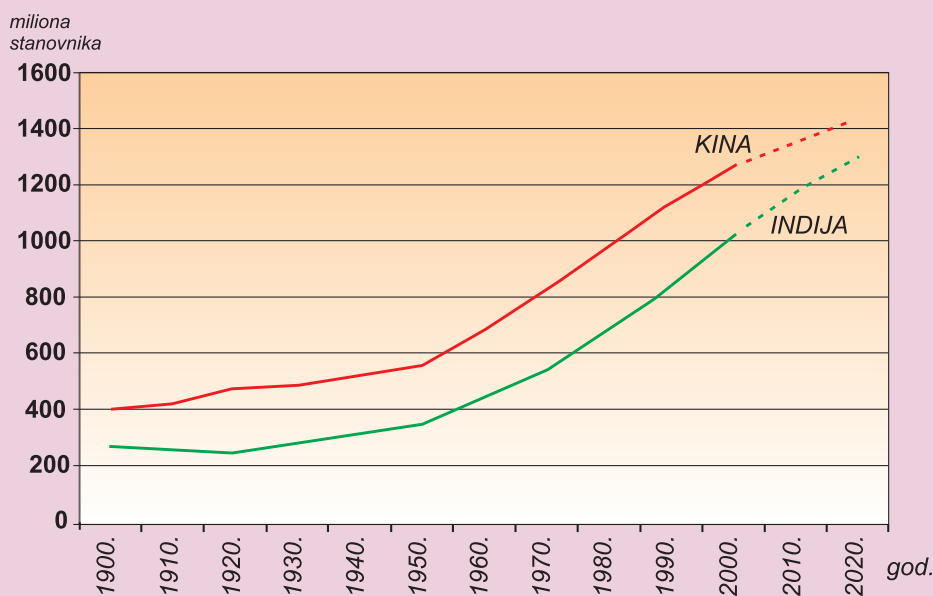
Gustoća naseljenosti Indije

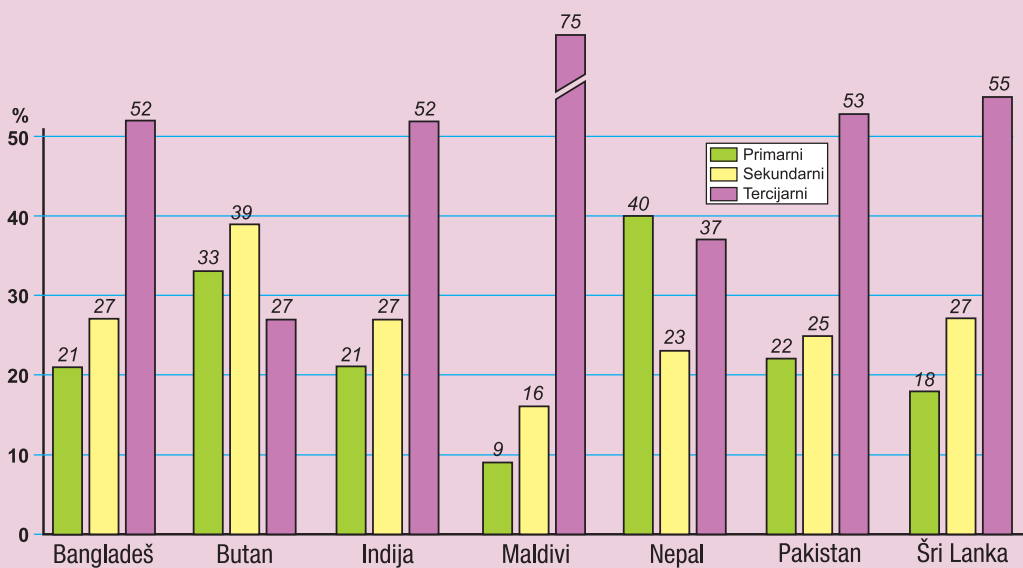
Starosno-polni sastav stanovništva Indije

Udio urbanog stanovništva u ukupnom stanovništvu zemalja Južne Azije

Dosadašnji rast broja stanovnika Indije i Kine i predviđanja za sljedeće desetljeće

Udio sektora djelatnosti (%) u BDP-u zemalja Južne Azije

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	12
REDNI BROJ SEDMICE:	12
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Indonezija i Malezija – države Jugoistočne Azije
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Indonezije i Malezije, zemalja koje pripadaju regiji Jugoistočna Azija • pokazati na geografskoj karti položaj Indonezije i Malezije i uporediti ih • opisati preduvjete privrednog razvoja i nabrojati najvažnije izvozne sirovine i poljoprivredne kulture
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • primijeniti stečena znanja o Monsunskoj Aziji na primjeru Indonezije i Malezije • razvijati vještine uspoređivanja, objašnjavanja, opisivanja i logičkog zaključivanja • razvijati kartografske vještine i vještine čitanja s razumijevanjem
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati saradničke odnose i toleranciju kroz rad u grupama • razvijati svijest o očuvanju okoliša (krčenje tropskih kišnih šuma)
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim priložima, vježba na slijepoj karti
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, listići s pitanjima, zidna geografska karta svijeta i Azije, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	arhipelag, plantaže, vulkani, potresi, kositar, mangrova vegetacija

ATRIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će pročitati tekst u uvodnom dijelu lekcije i usmeno odgovoriti na pitanja, a nastavnik će potom najaviti novu nastavnu temu *Indonezija i Malezija – države Jugoistočne Azije* i plan rada po grupama.

CILJ ČASA

Upoznati opće značajke Jugoistočne Azije te Indonezije i Malezije.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

Podijeliti učenike u tri grupe. Pitanja na koja trebaju odgovoriti projicirati grafoskopom ili napisati na listiće te ih podijeliti. Svakoj grupi objasniti način rada, a to je da, nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku te promotre slikovni i grafički materijal, odgovore na postavljena pitanja, zapišu odgovore u svoje sveske i riješe zadatke na slijepoj karti.

Pitanja za prvu grupu: Reljef, stanovništvo i privreda Jugoistočne Azije

- 1) Opišite reljef Jugoistočne Azije.
- 2) Navedite i pokažite na karti najveće rijeke Jugoistočne Azije.
- 3) Zašto su u području Jugoistočne Azije česti potresi i vulkanske erupcije?
- 4) Opišite klimu i vegetaciju Jugoistočne Azije?
- 5) Koje religije su zastupljene na području ove regije?
- 6) Koji dijelovi Jugoistočne Azije imaju najgušću naseljenost?
- 7) Koje države imaju najrazvijeniju privredu?
- 8) Navedite privredno najnerazvijenije države.

Kartografska vježba za prvu grupu

- a) Na slijepu kartu Jugoistočne Azije ucrtajte ekvator.
- b) U kvadratiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Mekong, B – Menam, C – Irawadi, D – Salven, E – Crvena rijeka.
- c) Crvenom bojom obojite države gdje žive budisti, žutom obojite islamske zemlje i narančastom bojom obojite kršćanske države.
- d) Slovom S označite grad-državu Singapur, a znakom X državicu Brunej.

Pitanja za drugu grupu: Indonezija i najnaseljeniji otok Java

- 1) Navedite i pokažite na karti najveće indonezijske otoke.
- 2) Opišite reljef Indonezije.
- 3) Koja vegetacija raste na većini otoka?
- 4) Šta su plantaže?
- 5) Gdje živi većina (65 %) Indonežana?
- 6) Navedite najvažnije poljoprivredne proizvode Indonezije.
- 7) Navedite najvažnija rudna bogatstva Indonezije.
- 8) Koja tercijarna djelatnost se ubrzano razvija?

Kartografska vježba za drugu grupu

- a) Na odgovarajuće mjesto na karti Indonezije upišite nazive otoka.
- b) Kosim crtama (///) iscrtajte najgušće naseljen otok.
- c) Otok Bali označite znakom X.
- d) U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Jakarta, B – Surabaja, C – Bandung.

Pitanja za treću grupu: Malezija – otočna i poluotočna država

- 1) Opišite geografski položaj Malezije.
- 2) Koje vrste tropskih klima se isprepliću na području Malezije?

- 3) Koja su obilježja mangrova vegetacije?
- 4) U koju grupu zemalja po razvijenosti ubrajamo Maleziju?
- 5) Ko pored Malajaca živi u Maleziji?
- 6) Na čemu Malezija temelji svoj privredni razvoj?
- 7) Navedite najvažnije industrijske grane.

Kartografska vježba za treću grupu

- a) Na slijepoj karti kosim crtama (///) označite poluotočni, a uspravnim crtama (III) otočni dio Malezije.
- b) U kvadratiće na karti upišite odgovarajući broj:
1 – Sabah, 2 – Sarawak.
- c) Morski prolaz označen križicom je
- d) U kružice na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Kuala Lumpur, B – Ipoh, C – Jahor Baru, D – Penang.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon rada u grupama usmenim izlaganjem predstavnik ili svi učenici prve grupe prezentiraju kako su odgovorili na pitanja uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti, a potom slijedi interpretacija slijepe karte.

Nastavnik će zajedno s učenicima pratiti izlaganje te uz pomoć računara i LCD projektora ili grafoskopa projicirati pravilno iscrtanu i ispunjenu slijepu kartu prve grupe, i tako redom.

Gradivo ponoviti prema planu ploče (pokazati grafoskopom rubriku *Ponovite i upamtite*) ili će učenici usmeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje*. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci, a oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Učenici ravnopravno učestvuju u radu grupa i u skladu sa svojim mogućnostima daju doprinos radu grupe.

PLAN PLOČE

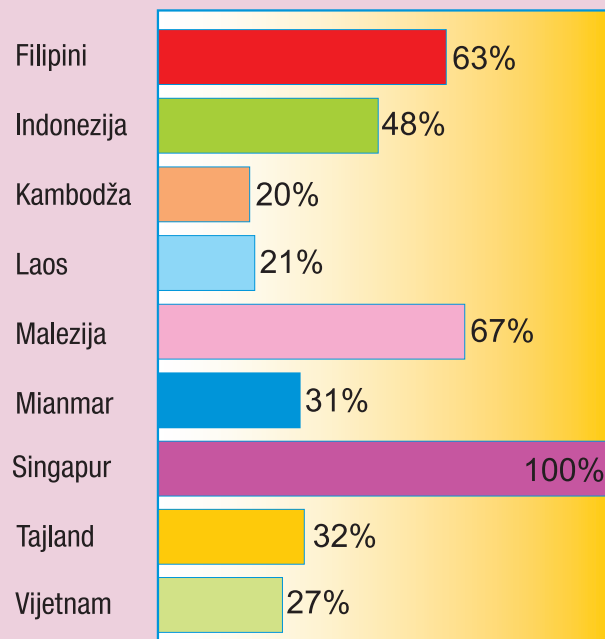
GRAFOFOLIJA

INDONEZIJA I MALEZIJA – DRŽAVE JUGOISTOČNE AZIJE

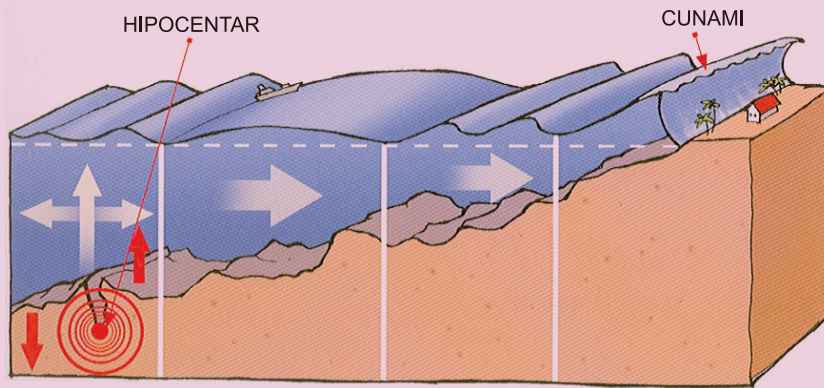
- Jugoistočna Azija sastoji se od kopnenog i otočnog dijela.
- Visoki planinski lanci izduženi u smjeru sjever-jug nastavak su Himalaje. Između njih teku rijeke Menam, Irawadi, Salven, Mekong i Crvena rijeka.
- Indonezija je otočna država koju čine četiri velika i mnoštvo malih otoka.
- Raljef je planinski, s brojnim živim i ugaslim vulkanima. Indonezija je zemlja s brzim porastom stanovništva koji većinom žive na otoku Javi.
- Malezija zauzima jug Malajskog poluotoka te pokrajine Sabah i Sarawak na otoku Kalimantanu.
- Malezija je najveći proizvođač i izvoznik kositra.
- Najveći gradovi Indonezije i Malezije su Jakarta, Surabaya, Bandung, Kuala Lumpur, Ipoh i Pinang.

Države Jugoistočne Azije

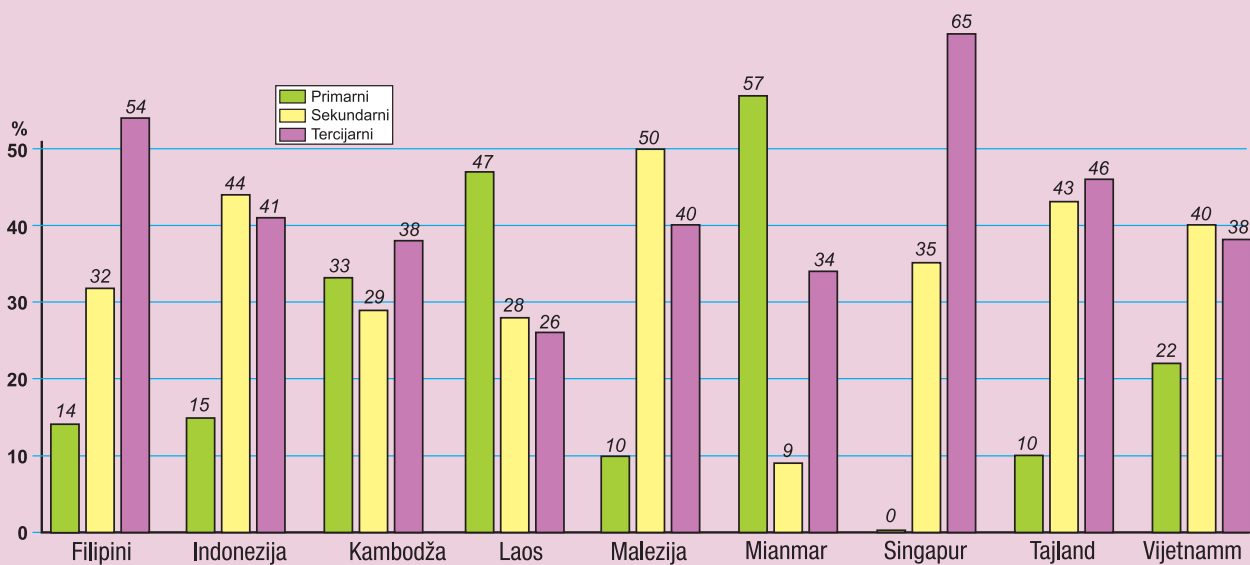
Udio urbanog stanovništva u ukupnom stanovništvu nekih zemalja Jugoistočne Azije

Nastanak cunamija (tsunamija)

Ekonomska karta Malezije

Udio sektora djelatnosti (%) u BDP-u nekih zemalja Jugoistočne Azije

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	13
REDNI BROJ SEDMICE:	13
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Monsunska Azija; Indija – najveća država Južne Azije; Indonezija i Malezija – države Jugoistočne Azije
TIP ČASA:	Tematsko ponavljanje
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja vezanih za teme: Monsunska Azija; Indija – najveća zemlja Južne Azije; Indonezija i Malezija – države Jugoistočne Azije
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • ponoviti, uvježbati i utvrditi sposobnost razumijevanja i “čitanja” grafičkih dijagrama i tematskih karata • razvijati sposobnost samostalnog izlaganja te davanja kratkih i tačnih odgovora
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema i poticati redovitost u radu • razvijati sposobnost primjene znanja u svakodnevnom životu
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, grafička metoda
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, zidna geografska karta Azije i svijeta, klimatski dijagrami, geografski atlas, tematske karte, listići s pitanjima
KLJUČNI POJMOVI:	monsunski vjetrovi, tajfuni, katastrofalne poplave, tropsko i suprotropsko voće, džungla, kaučukovac, Indijski potkontinent, Himalaje, sjeverne nizije, Dekan, hinduisti, kaste, arhipelag, plantaže, vulkani, potresi, kositar, mangrova vegetacija

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i usmenim ispitivanjem provjeriti usvojenost znanja vezanih za teme: *Monsunska Azija; Indija – najveća država Južne Azije; Indonezija i Malezija – države Jugoistočne Azije.*

GLAVNI DIO ČASA: PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Pitanja koja se odnose na obrađene nastavne teme napisati na listiće, staviti u košaricu, kutiju ili nešto slično. U prvu košaricu staviti pitanja tipa: ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA, u drugu staviti pitanja tipa: IZBACITE ULJEZA, u treću košaricu: ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE, u četvrtu: DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE, u petu: ZADACI ISPRAVLJANJA, u šestu: ANALIZIRAJTE TEMATSKU KARTU, KLIMATSKI DIJAGRAM, GRAFIKON I SL., u sedmu košaricu: POKAŽITE NA GEOGRAFSKOJ KARTI.

Prozvani učenici izvlačit će iz svake košarice po jedan ili dva listića, odgovoriti na pitanja i biti ocijenjeni za odgovore koje su dali.

Primjer pitanja tipa: ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA

- 1) Koje dijelove azijskog kontinenta nazivamo Monsunska Azija?
- 2) Zašto su ljetni monsunu važniji od zimskih monsunu?
- 3) S kojim se problemima suočavaju stanovnici velikih gradova Indije?
- 4) Opišite geografski položaj Jugoistočne Azije.

Primjer pitanja tipa: IZBACITE ULJEZA

- 1) Indijski poluotok – Indokina – Korejski poluotok – Arapski poluotok – Indonezija – Kina – Japan
- 2) Bengal – Punjab – Bangladeš – Hindustan – Asam
- 3) Tajvan – Hong Kong – Tajland – Južna Koreja – Singapur
- 4) Lakadivi – Amindivi – Andamani – Maldivi – Nikobari

Primjer pitanja tipa: ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE

- 1) Pšenica je najvažnija žitarica koja se uzgaja u Monsunskoj Aziji.
- 2) Indija je najveća država Jugoistočne Azije.
- 3) Visoki planinski lanci Jugoistočne Azije nastavak su Himalaje.
- 4) Obilje padavina Monsunskoj Aziji donosi zimski monsun.

Primjer pitanja tipa: DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE

- 1) Tropske ciklone koji pušu u Monsunskoj Aziji zovu se
- 2) Kaučukovo drvo porijeklom je iz
- 3) Poluotok Dekan dio je prastarog kopna
- 4) Zapadni Irijan dio je otoka

Primjer pitanja tipa: ZADACI ISPRAVLJANJA

- 1) Poluotok Dekan je *bogat / siromašan* rudama.
- 2) “Pacifički vatreni prsten” područje je *rijetkih / čestih* vulkana i potresa.
- 3) Tajfuni najčešće pušu u *toplom / hladnom* dijelu godine.
- 4) Indija je *razvijena / nerazvijena* zemlja.

Primjer pitanja tipa: ANALIZIRAJTE TEMATSKU KARTU, KLIMATSKI DIJAGRAM, GRAFIKON

(Za ovaj tip zadataka koristite se udžbenikom, grafoskopom ili LCD projektorom, npr. *Klimatski dijagram monsunske klime*)

- 1) Kakve su vrijednosti temperature tokom godine?
- 2) Koje je godišnje doba kišno, a koje sušno?
- 3) Postoje li razlike u količini padavina u zimskom i ljetnom dijelu godine?
- 4) Zašto se dani prije ljetnog monsunu teško podnose?

Primjer pitanja tipa: POKAŽITE NA GEOGRAFSKOJ KARTI

- 1) Pokažite na karti najveće rijeke Jugoistočne Azije.
- 2) Kako se naziva pustinja između Indije i Pakistana? Pokažite ja na karti.
- 3) Na kojem otoku se nalaze malezijske pokrajine Sabah i Sarawak? Pokažite ih.
- 4) Pokažite na karti Šri Lanku i Maldive, otočne države Južne Azije.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon usmene provjere znanja svakom učeniku saopćiti ocjenu i obrazložiti je.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

- 1) Pokažite na karti Monsunsku Aziju i objasnite zašto se tako naziva?
- 2) Zašto su važni monsunki vjetrovi?
- 3) Koje žitarice se najviše uzgajaju u Monsunskoj Aziji?
- 4) Pokažite na karti najveću državu Južne Azije.
- 5) Gdje živi većina Indijaca?
- 6) Pokažite na karti četiri najveća indonezijska otoka.
- 7) Koji otok Indonezije je najgušće naseljen?
- 8) Pokažite na karti nekoliko zemalja Jugoistočne Azije.
- 9) Navedite i pokažite na karti tri velike prirodne cjeline Indije.
- 10) Navedite i pokažite na karti glavne gradove Indije, Indonezije i Malezije.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	14 i 15
REDNI BROJ SEDMICE:	14 i 15
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Kina – div Istočne Azije; Japan – Nippon ili Nihon
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati geografski položaj Kine i Japana, pokazati ih na geografskoj karti i uporediti ih • upoznati osnovne prirodno-geografske i društveno-geografske značajke, obilježja stanovništva i privrede i navesti veće gradove Kine i Japana
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati vještine čitanja s razumijevanjem i razlikovanja bitnog od nebitnog • razvijati sposobnost uspoređivanja, opisivanja, logičkog zaključivanja i usmenog izlaganja • razvijati ”geografsko mišljenje”, snalaženje na geografskoj karti i vještine izrade plakata / postera
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • poticati učenike na zalaganje i kreativnost kroz rad u grupama
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, praktični rad (izrada plakata), prezentacija tema
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama, rad u parovima
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Azije i svijeta, slikovni materijal, hamer-papir, pribor za crtanje, bojenje, lijepljenje i rezanje, enciklopedije, časopisi
KLJUČNI POJMOVI:	Uža ili Prava Kina, Vanjska Kina, prapor ili les, “politika jednog djeteta”, tsunami, velegradovi

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Podijeliti učenike u četiri grupe, podijeliti im hamer-papir i pribor za izradu plakata / postera i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Upoznati prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Kine i Japana.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

Prvi nastavni čas: Izrada plakata / postera

Zadatak svake grupe je da od prethodno prikupljenog materijala (crteža, fotografija, kartografskih i grafičkih priloga) izradi plakat na zadanu temu koji ne smije sadržavati previše teksta već jasno i vidljivo istaknute najvažnije činjenice.

1. grupa: Prirodno-geografska obilježja Kine
2. grupa: Stanovništvo, privredna obilježja i gradovi Kine
3. grupa: Prirodno-geografska obilježja Japana
4. grupa: Stanovništvo, gradovi i privredna obilježja Japana

Nakon rada na tekstu članovi grupe zajedno osmišljavaju izgled plakata.

Drugi nastavni čas: Prezentacija plakata / postera

Nakon rada u grupama slijedi usmeno izlaganje predstavnika grupe ili svih članova grupe na zadanu temu. Zajedno s ostalim učenicima pratit ćemo izlaganje, učenike upozoriti na prednosti i nedostatke njihovog usmenog izlaganja kao i na eventualne pogreške u osmišljavanju plakata. Učenici ostalih grupa mogu postavljati pitanja članovima grupe koja je izlagala i tražiti dodatna objašnjenja. Nakon prezentacije nastavnik će pohvaliti učenike i nagraditi ih za aktivnost pripadajućom ocjenom.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Učenicima podijeliti listiće s tablicama koje će popunjavati radeći u parovima i na taj način ponoviti gradivo o Kini i Japanu. Zatim slijedi analiza tablice uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti.

Pojam	Šta je to?	Gdje se nalazi?
Mandžurija		
Kanto		
Sapporo		
Fuji		
Biwa		
Sichuan		
Shanghai		
Harbin		
Shinano		

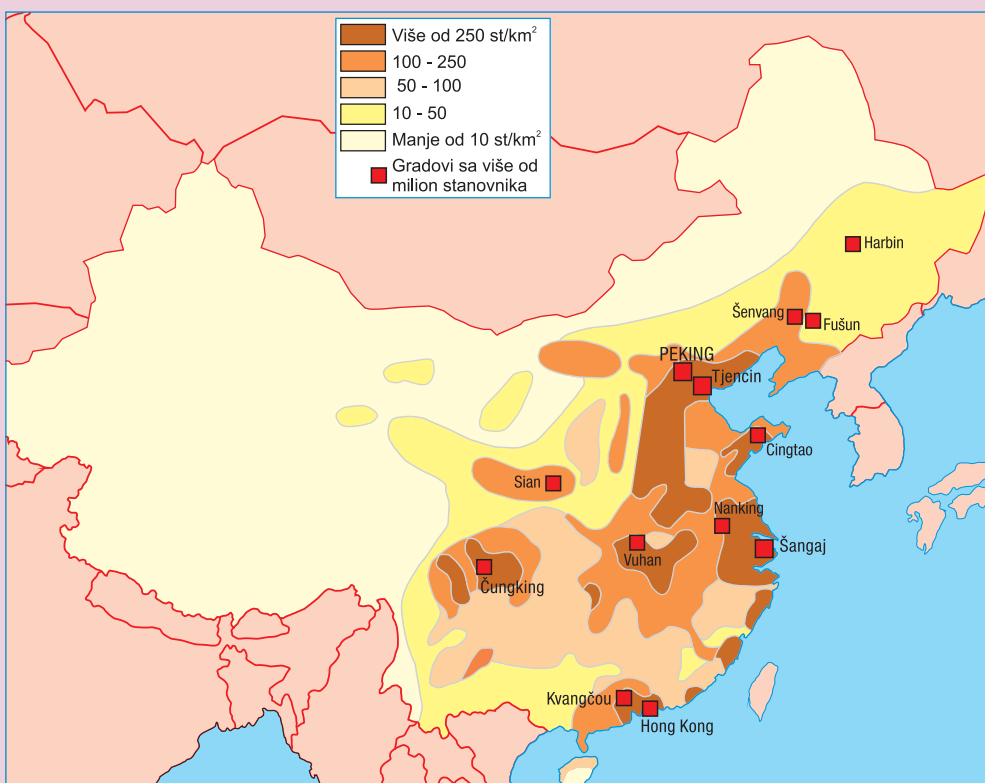
Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci i pripremiti se za pismenu provjeru znanja gradiva prvoga polugodišta.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

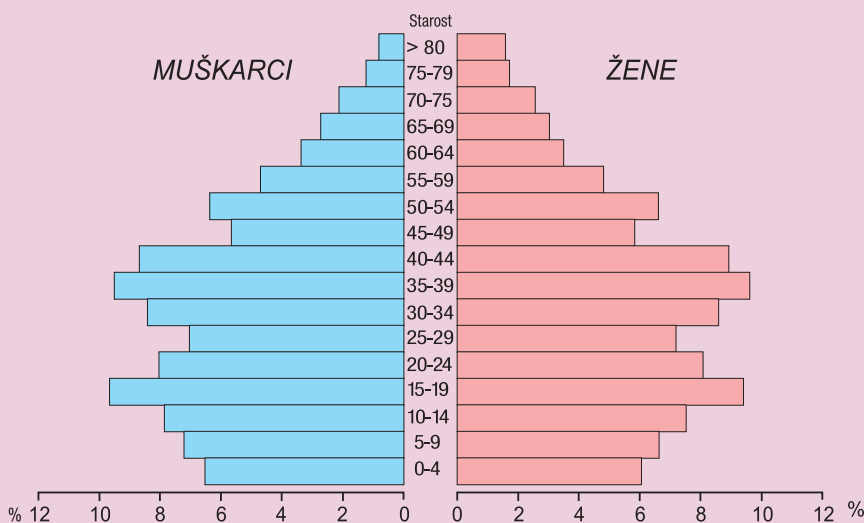
Učenici ravnopravno učestvuju u radu grupa u skladu sa svojim mogućnostima.

KINA – DIV ISTOČNE AZIJE

- Kina je najveća azijska zemlja i najmnogoljudnija država svijeta.
- Dvije velike prirodne cjeline Kine su Uža ili Prava Kina i Vanjska Kina.
- Kroz Užu Kinu teku tri velike rijeke: Huang Ho, Jangce i Sinkijang.
- Zahvaljujući nanosima ovih rijeka nastale su nizije koje su najplodnija i najnaseljenija područja Kine.
- Han Kinezi čine preko 90 % stanovništva Kine. Nekoliko desetljeća provodi se “politika jednog djeteta” u cilju smanjenja prirodnog priraštaja.
- Potkraj 70-tih godina prošlog stoljeća Kina se uključila u svjetske privredne tokove.
- Uža ili Prava Kina privredno je razvijenija od Vanjske ili Zapadne Kine.

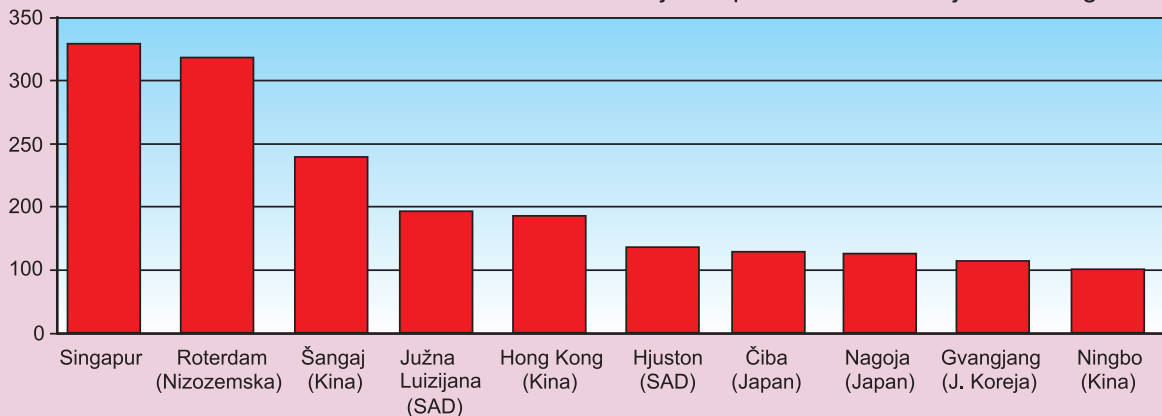
Gustoća naseljenosti Kine

Dobno-spolni sastav stanovništva Kine

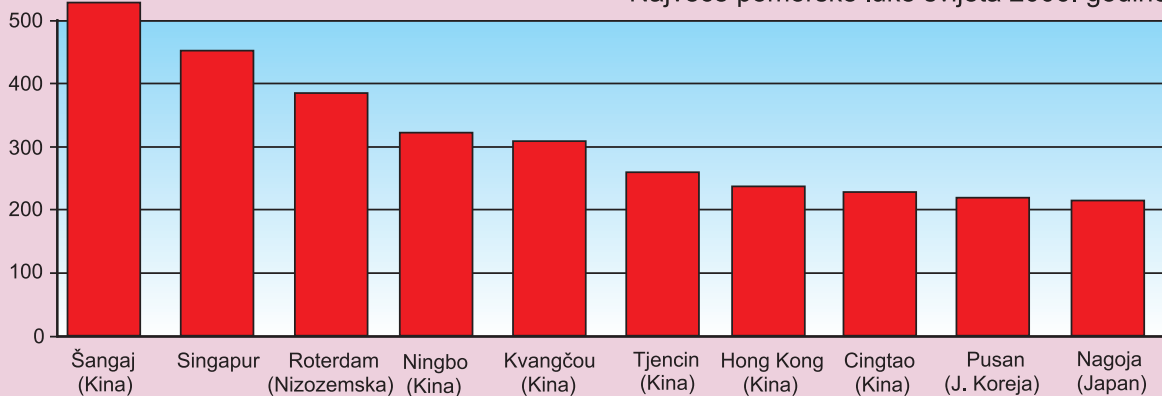
Metričkih тона

Najveće pomorske luke svijeta 2002. godine

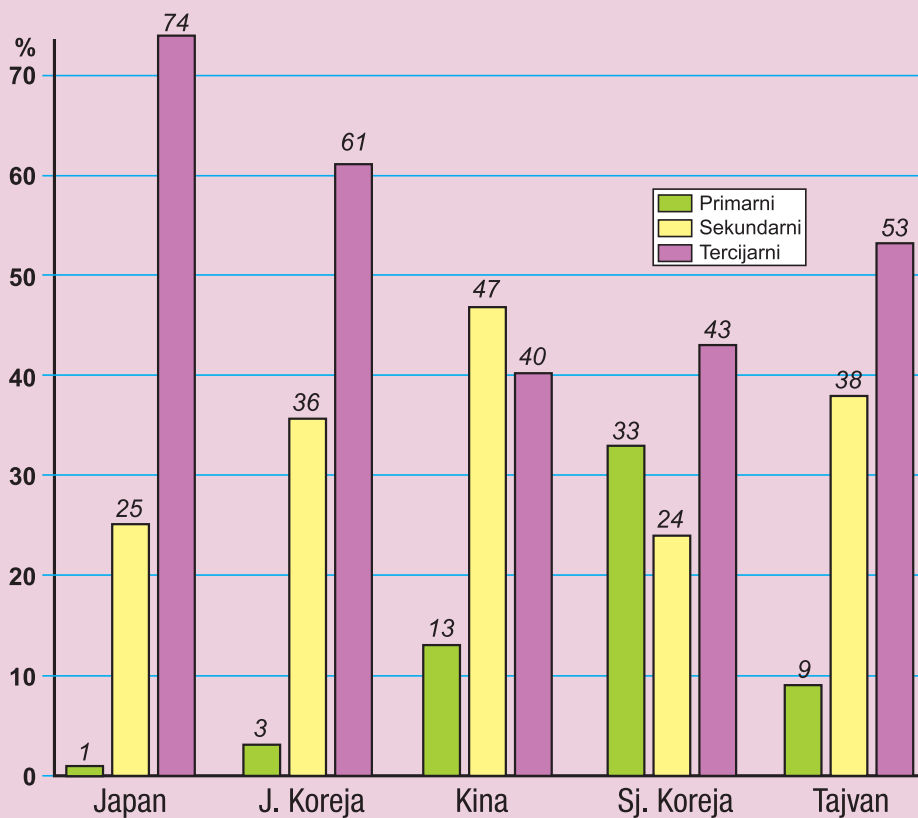

Metričkih тона

Najveće pomorske luke svijeta 2006. godine

Najveće pomorske luke svijeta

Udio sektora djelatnosti (%) u BDP-u nekih zemalja Istočne Azije

JAPAN – NIPPON ILI NIHON

- Japan je otočna zemlja smještena između Japanskog mora i Tihog okeana.
- Četiri velika otoka Hokkaido, Honshu, Shikoku i Kyushu čine 95 % površine Japana.
- Japan je planinska zemlja s vrlo malo uskih obalnih ravnica koje su gusto naseljene.
- Na klimu utječu ljetni i zimski monsun, tople i hladne morske struje i vjetrovi tajfuni.
- Japan je gusto naseljena zemlja s najviše gradskog stanovništva.
- Iako uvozi gotovo sve sirovine i energente, Japan je jedna od najrazvijenijih zemalja svijeta.
- Japan je član skupine G-7 ili G-8.

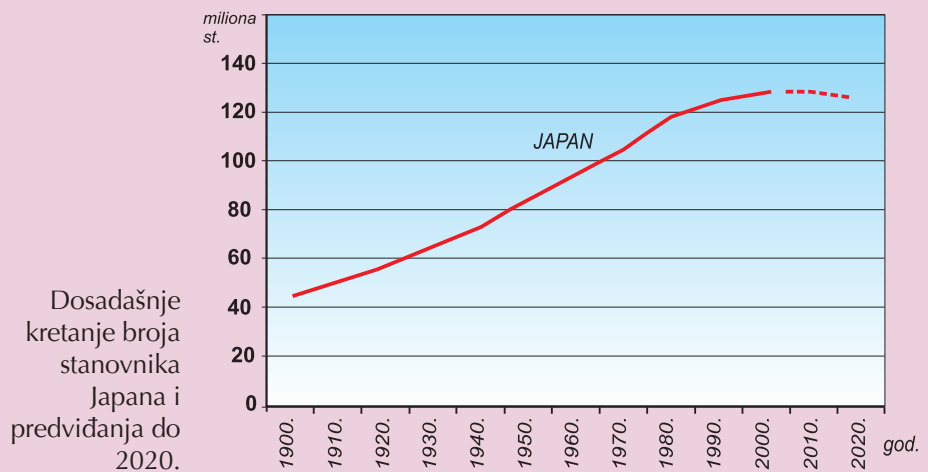
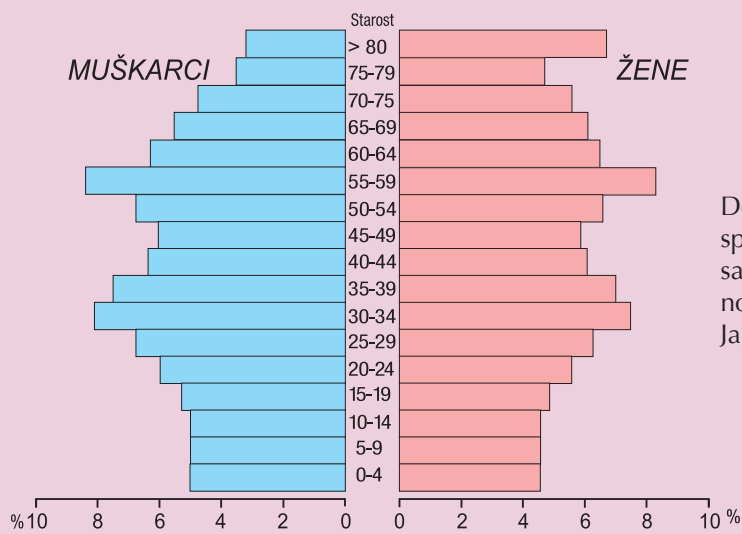
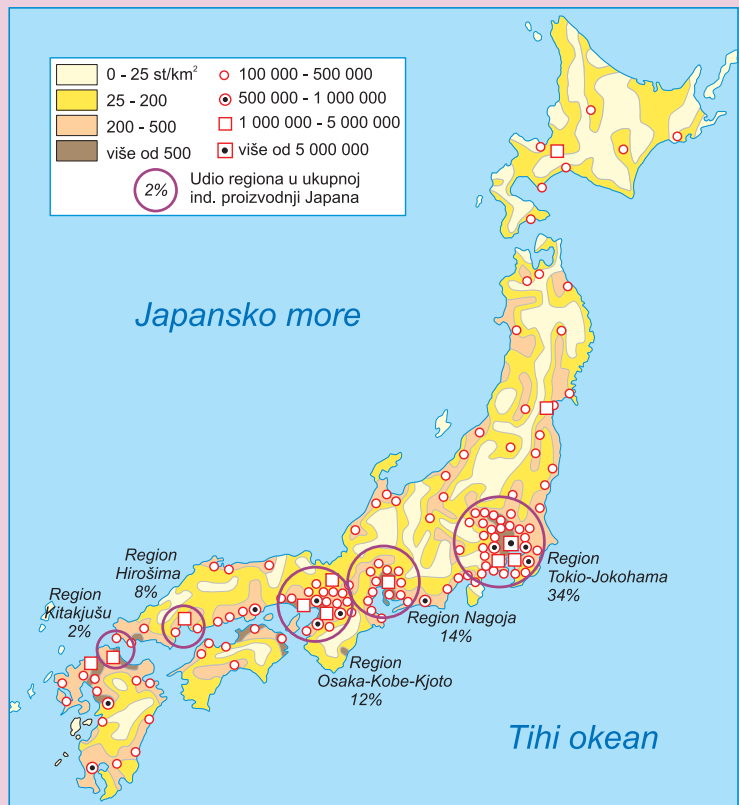
Razmještaj vulkana u Japanu

Geografska obilježja Japana određena su reljefom, utjecajem tople i hladne morske struje, ali i djelovanjem tajfuna i čestih potresa.

Prirodna obilježja uzrok su što je većina stanovništva, ali i privrednih aktivnosti, koncentrirana na jugoistočnim obalama japanskih otoka.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	16
REDNI BROJ SEDMICE:	16
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Azija
TIP ČASA:	Pismena provjera znanja gradiva prvog polugodišta
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • pismeno provjeriti usvojenost znanja gradiva prvog polugodišta u okviru nastavne cjeline Azija
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • primijeniti stečena znanja, uočiti uzročno-posljedične odnose u prostoru i stvoriti zaključke
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati samostalnost u radu pri pismenoj provjeri znanja
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, pismeni rad
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	ispitni zadaci za prvo polugodište
KLJUČNI POJMOVI:	svi prethodno navedeni

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenicima podijeliti ispitne zadatke, dati upute za rad i upoznati ih s kriterijima ocjenjivanja.

CILJ ČASA

Pismeno provjeriti usvojenost znanja i obrazovnih postignuća propisanih nastavnim planom i programom za nastavnu cjelinu Azija.

GLAVNI DIO ČASA: RJEŠAVANJE ISPITNIH ZADATAKA

Učenici samostalno rješavaju ispitne zadatke koji će biti razvrstani u nekoliko grupa zadataka objektivnog tipa. Zadaci mogu biti identični ili slični onima koje smo koristili na satovima ponavljanja, vježbanja i provjeravanja gradiva prvog polugodišta.

Primjer zadataka za prvu grupu – ispitni listić A

I. KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA:

- 1) Šta je kontinentalnost?
- 2) Koji tip klime prevladava u Srednjoj Aziji?
- 3) Šta su tsunamiji (cunamiji)?
- 4) Koje nizije se nalaze u Užoj ili Pravoj Kini?
- 5) Koja zakavkaska zemlja nema izlaz na more?

II. DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE:

- 1) Indijski poluotok se zbog svoje veličine naziva i
- 2) Ob, Jenisej i Lena pripadaju slivu
- 3) Pustinje Kizilkum i Karakum nalaze se u niziji.
- 4) Visoravan između Kaspijskog jezera i Aralskog jezera naziva se
- 5) Kroz Kolhidsku niziju protječe rijeka

III. ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TAČNOG ODGOVORA

1. Najdublja depresija na svijetu je:
 - a) Crno more
 - b) Crveno more
 - c) Mrtvo more
 - d) Žuto more
2. U područjima polarne klime nalazim biljnu zajednicu:
 - a) tajgu
 - b) savanu
 - c) stepu
 - d) tundru
3. Unutar Malog Kavkaza nalazi se:
 - a) Anatolska visoravan
 - b) Iranska visoravan
 - c) Armenska visoravan

IV. PRAVILNO POPUNITE TABLICU

Mlada nabrana gorja	Stara nabrana gorja	Nizije

V. ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE

1) Aziju od Afrike razdvaja morski prolaz Bab el Mandeb.	T	N
2) Monsunske trnovite šume nazivaju se prašume.	T	N
3) Na azijskom kontinentu većina stanovništva pripada žutoj rasi.	T	N
4) Indija je visokorazvijena zemlja Južne Azije.	T	N
5) Sumatra je najnaseljeniji indonezijski otok.	T	N

Primjer zadataka za drugu grupu – ispitni listić B

I. OBRAZLOŽITE SLJEDEĆE POJMOVE:

- a) Planinski ili gorski čvor
- b) Anekumena
- c) Jurta ili čador
- d) Prapor ili les
- e) Plantaža

II. ISTIM SLOVIMA SPOJITE PAROVE

1)

- a) Mumbai glavni grad Indije
- b) New Delhi najveći indijski grad
- c) Varanasi grad u unutrašnjosti Dekanskog poluotoka
- d) Bangalore sveti grad hinduista

2)

- a) karakul dugodlako govedo na Tibetu
- b) jak sveta životinja u Indiji
- c) krava ovca koju uzgajaju nomadski stočari

III. UPIŠITE SAMO JEDAN OD PONUĐENIH POJMOVA POJMOVA:

- a) Između Urala i Jeniseja nalazi se (Zapadnosibirska nizija, pustinja Gobi).
- b) Sir Darja i Amu Darja ulijevaju se u (Aralsko jezero, Kaspijsko jezero).
- c) Prastanovnici Indije su (Negriti, Dravidi).
- d) Ferganska dolina nalazi se u (Kazahstanu, Uzbekistanu).
- e) Japanski otok čije ime znači “glavno kopno” je (Hokkaido, Honshu)

IV. U SLJEDEĆIM REČENICAMA PRECRTAJTE NETAČNE TVRDNJE:

- a) Najveća otočna država svijeta je **Japan / Indonezija**.
- b) Bezvodno mjesto drugi je naziv za pustinju **Thar / Gobi**.
- c) Tibet je najveća **zavala / visoravan** na svijetu.
- d) U zajedničkoj delti Gangesa i Brahmaputre nalazi se **Burma / Bangladeš**.
- e) Indija je **druga / treća** najmnogoljudnija zemlja na svijetu.

V. ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE

Na slijepoj karti Azije:

a) Prema slovima na karti upišite nazive nizija:

A

B

C

D

E

b) U kvadratiće upišite broj:

1) Anatolija

2) Iranska visoravan

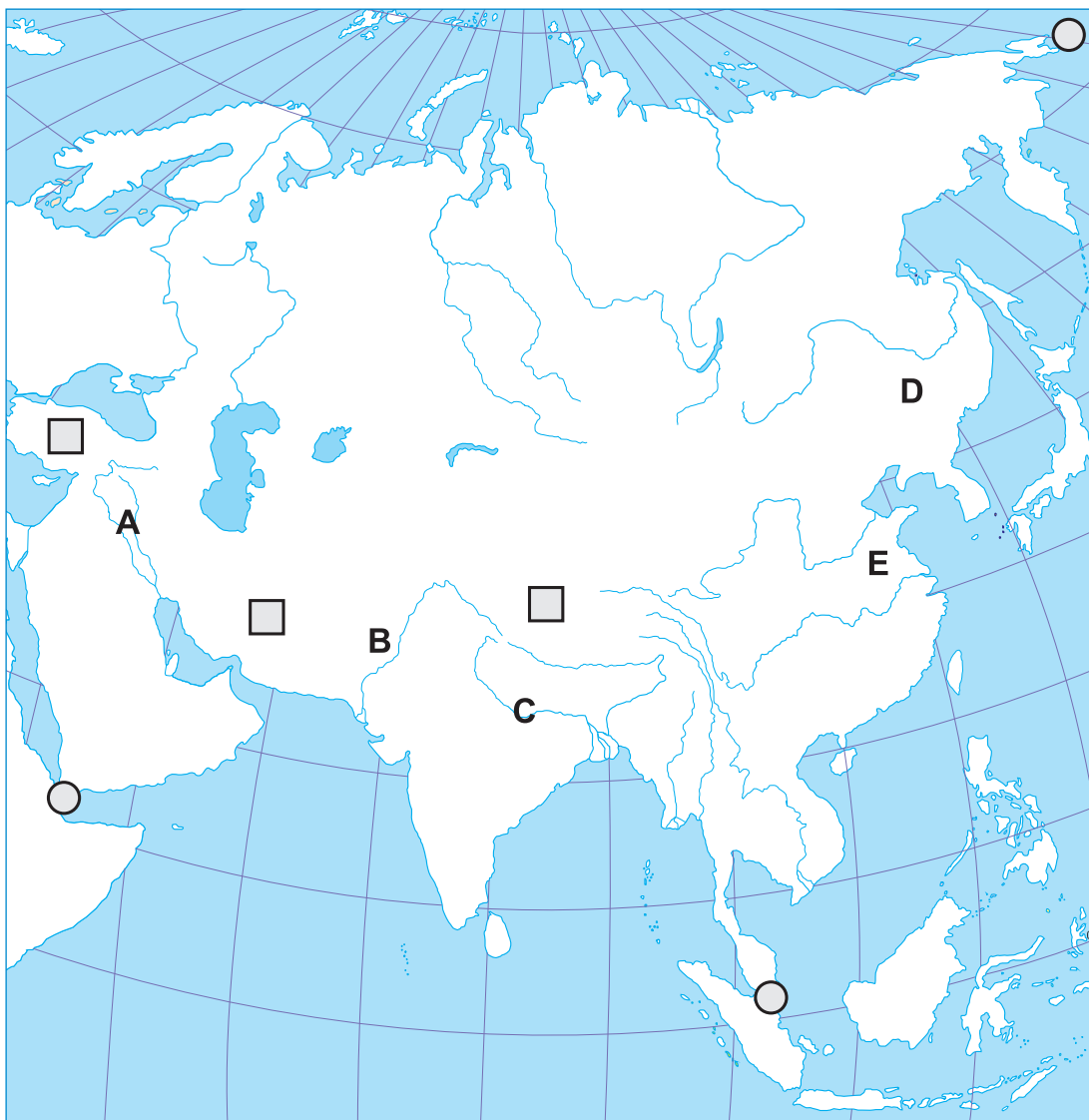
3) Tibet

c) U kružiće upišite broj:

1. Bab el Mandeb

2. Malajski prolaz

3. Beringov prolaz

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nekoliko minuta do oglašavanja školskog zvona pokupiti ispitne zadatke i obavijestiti učenike da će rezultate pismene provjere znanja dobiti na sljedećem nastavnom satu.

Primjer zadatka – ispitni listić C

I. KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA:

- 1) Kako nazivamo veliku kopnenu cjelinu koju čine Evropa i Azija?
- 2) Kako je Monsunska Azija dobila ime?

II. DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE:

- a) Najveći planinski lanac na Zemlji je
- b) Na dnu Tihog okeana izmjerena je najveća dubina mora. To mjesto zove se

III. ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE:

a) Azija je najmanji kontinent na svijetu.	T	N
b) Zakavkazje čine države Gruzija, Armenija i Azerbejdžan.	T	N

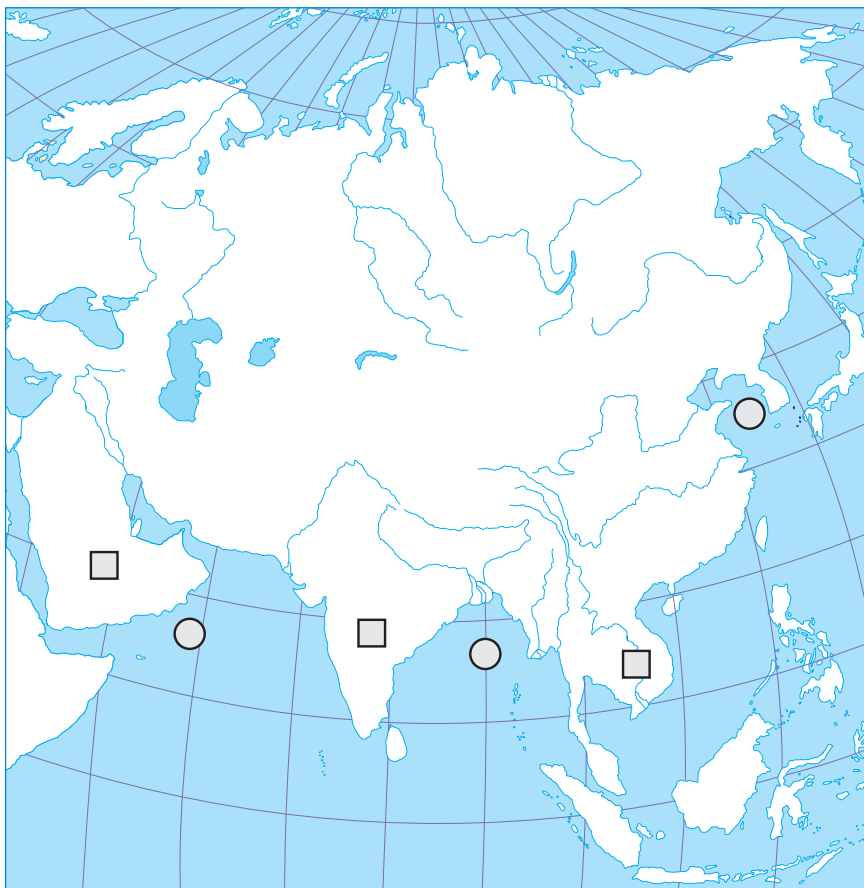
IV. ISTIM SLOVIMA SPOJITE DRŽAVE I NJIHOVE GLAVNE GRADOVE

a) Kina		New Delhi
b) Japan		Peking
c) Indija		Tokyo

V. ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE

Na slijepoj karti Azije:

- a) U kvadratiće upišite broj:
1) Arapski poluotok 2) Indijski poluotok 3) Indokineski poluotok
- b) U kružice upišite slovo:
A – Arapsko more B – Bengalski zaljev C – Žuto more
- c) Najveće jezero svijeta označite slovom D.
- d) Znakom X označite najrazvijeniju azijsku državu.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	17
REDNI BROJ SEDMICE:	17
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Azija
NAZIV NASTAVNE TEME:	Azija
TIP ČASA:	Analiza pismenog rada i zaključivanje ocjena na kraju prvog polugodišta
ZADACI NASTAVE:	<p>a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni</p> <p>a)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ponoviti, utvrditi i provjeriti usvojenost nastavnih sadržaja osmoga razreda • predložiti i zaključiti ocjenu na kraju prvog polugodišta <p>b)</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja i snalaženja na geografskoj karti • razvijati sposobnost samostalnog prosuđivanja, kritičnost i samokritičnost <p>c)</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvijati pozitivan stav prema radu i odgovornost za osobna postignuća
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Azije i svijeta, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	svi prethodno navedeni

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenicima podijeliti ispitne zadatke, objasniti način vrednovanja i ocjenjivanja te način zaključivanja ocjena.

CILJ ČASA

Analizirati pismeni rad, ponoviti i provjeriti usvojenost znanja nastavnih sadržaja prvog polugodišta i zaključiti ocjene na kraju prvog polugodišta.

GLAVNI DIO ČASA: ANALIZA PISMENOG RADA; PONAVLJANJE I PROVJERAVANJE ZNANJA I ZAKLJUČIVANJE OCJENA

Omogućiti učenicima uvid u tačne i netačne odgovore, a posebnu pažnju posvetiti pitanjima na koja veći broj učenika nije tačno odgovorio. Učenici će u udžbeniku i radnoj svesci pronaći odgovore na pitanja i zadatke koje nisu uspješno riješili, zapisati ih u svoje sveske i pročitati. Tačne odgovore nastavnik može projicirati grafoskopom ili LCD projektorom i na taj način još jednom analizirati pismeni rad. Nakon provedene analize pismenog rada usmeno provjeriti znanje učenika koji žele odgovarati i popraviti ocjenu.

Ocjene koje su učenici dobili na pismenoj provjeri znanja, kao i ocjene učenika čije smo znanje provjerili usmenim ispitivanjem, upisati u razrednu knjigu (dnevnik).

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Objasniti učenicima koji elementi ulaze u zaključnu ocjenu, naprimjer:

- usvojenost osnovnih činjenica;
- uočavanje uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru;
- odnos prema radu;
- snalaženje u prostoru, tj. kartografska pismenost;
- kvaliteta pismenoga provjeravanja;
- sudjelovanje u posebnim projektima;
- pripremanje referata, plakata, panoa, izložbi i sl.

Svakom učeniku pročitati zaključnu ocjenu i dopustiti mu da iznese svoje mišljenje. Porazgovarati s učenicima o mogućim propustima i problemima, pohvaliti ih za uloženi trud u učenju i stjecanju znanja i poželjeti im ugodne zimske praznike.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	18
REDNI BROJ SEDMICE:	18
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Afrika
NAZIV NASTAVNE TEME:	Geografski položaj i prirodno-geografska obilježja Afrike
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • uz pomoć geografske karte objasniti i odrediti geografski smještaj i položaj Afrike, pokazati i imenovati okeane i mora koji okružuju Afriku • usvojiti znanja o nastanku reljefa Afrike i navesti osnovne reljefne skupine (niska i visoka Afrika) • uočiti utjecaj ekvatora na pravilan raspored klime i biljnog svijeta • upoznati najvažnije rijeke i jezera Afrike i njihovu važnost za život afričkog stanovništva
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • poticati sposobnost pamćenja, uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru i logičkog zaključivanja • stjecati vještine pravilnog analiziranja kartografskog i grafičkog materijala, kao i pravilnog pokazivanja rijeka i jezera na geografskoj karti
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati kod učenika znatiželju za upoznavanjem dalekih i egzotičnih krajeva • razvijati ekološku svijest i pravilan odnos prema još uvijek očuvanim krajolicima Afrike
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, grafička metoda
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Afrike i svijeta, tematske karte, fotografije, grafolija, grafskop ili računala i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	Gondvana, zenitne kiše, pasati, Sahel, Benguelska morska struja

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati (jedan učenik naglas) tekst na 72. str. u udžbeniku koji nas uvodi u novu nastavnu cjelinu (*Afrika*) i ponoviti pojmove: *geografski smještaj i položaj, Stari i Novi svijet, morski prolazi, oblici reljefa, toplinski pojasevi, klimatski faktori, tipovi klime, kopnene vode*. Potom najaviti novu nastavnu temu *Geografski položaj i prirodno-geografska obilježja Afrike*.

CILJ ČASA

Upoznati geografski položaj i prirodno-geografska obilježja Afrike.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

1) Geografski položaj Afrike

Demonstrirati (pokazati) na zidnoj geografskoj karti svijeta Afriku, uporediti je s ostalim kontinentima i na taj način odrediti veličinu ovoga kontinenta.

Promotriti obale Afrike, opisati ih i u razgovoru s učenicima zaključiti da su slabo razučene s malo zaljeva, otoka i poluotoka.

Pokazati na karti okeane i mora koji okružuju Afriku, navesti i pokazati morske prolaze i kanale, opisati ih i odrediti im značaj.

2) Visoka i niska Afrika

Usmenim izlaganjem i pomoću tematske karte u udžbeniku *Gondvana i Laurazija* objasniti pojam Gondvane i izvesti zaključak o privrednom značenju prastarog kopna.

Uz pomoć računara i LCD projektora projicirati tematske karte *Visoka i niska Afrika* i *Reljef Afrike*, zajedno ih analizirati, imenovati i pokazati na zidnoj geografskoj karti mlada nabrana gorja, stara gorja, rasjede, visočja, visoravni (ravnjaci), tektonske jarke i pustinje.

3) Afrika je najtopliji kontinent

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s faktorima koji utječu na klimu Afrike (geografska širina, vjetrovi pasati, morske struje, okolna mora, reljef).

Uz pomoć grafoskopa ili računara i LCD projektora projicirati tematske karte *Klima u Africi* i *Vegetacija u Africi*, upoznati se s klimatskim obilježjima i vegetacijskim zajednicama u Africi koje se pravilno smjenjuju od ekvatora prema sjeveru i jugu.

4) Kontinent bogat vodom

Individualnim radom na tekstu *Kontinent bogat vodom* učenici će se upoznati s rijekama i jezerima Afrike. Potom će rješavati 4. i 5. zadatak u radnoj svesci na 31. i 32. str. koristeći se geografskom kartom iz atlasa, a nakon toga nekoliko učenika može ostalim učenicima pokazati na zidnoj geografskoj karti svoje odgovore, tj. kako su riješili zadatke.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (za koji će nam poslužiti rubrika *Ponovite i upamtite*) ili još jednom analizirati tematske karte (pokazati grafoskopom ili LCD projektorom). Za domaću zadaću učenici će riješiti preostale zadatke u radnoj svesci i pismeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje*. Oni koji žele znati više pročitati će rubriku *Dobro je znati*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

- 1) Na slijepoj karti upišite nazive mora i okeana koji okružuju Afriku.
- 2) Crvenom bojom podebljajte ekvator, a crnom bojom početni meridijan.
- 3) Kosim crtama (///) iscrtajte otok Madagaskar.
- 4) Plavom bojom podebljajte najdužu afričku rijeku.
- 5) Pokažite na zidnoj geografskoj karti visoku i nisku Afriku.

Uz tačne tvrdnje zaokružite slovo T, a uz netačne slovo N.

1) Afrika je treći kontinent po veličini.	T	N
2) Najveća afrička pustinja je Sahara.	T	N
3) Najveći dio Afrike nalazi se u žarkom pojasu.	T	N
4) Uz ekvator vlada sredozemna klima.	T	N

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

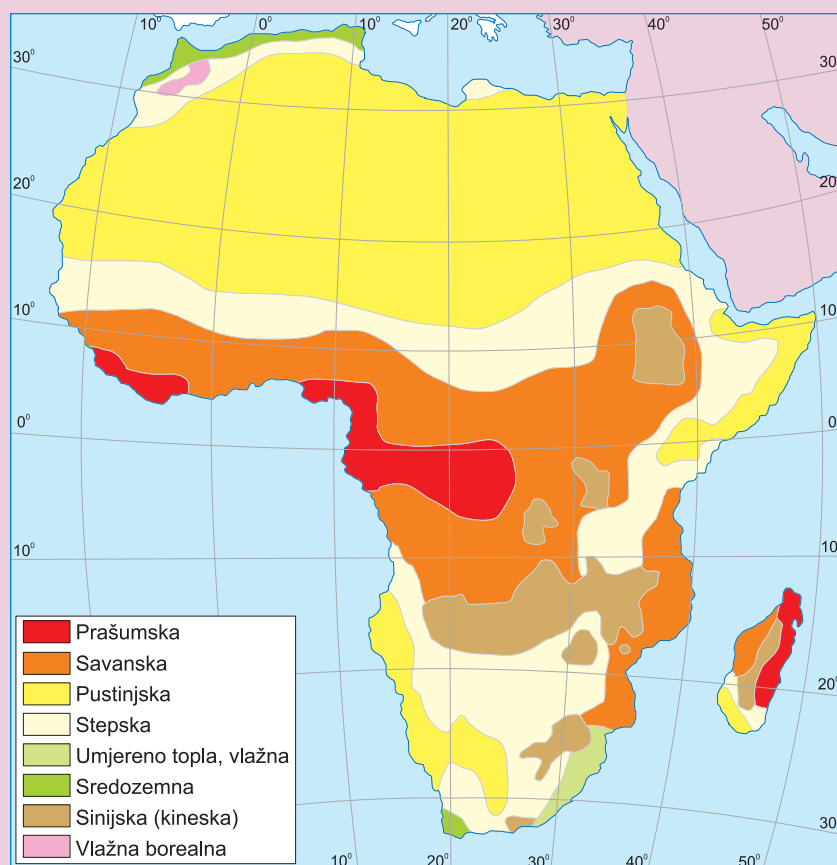
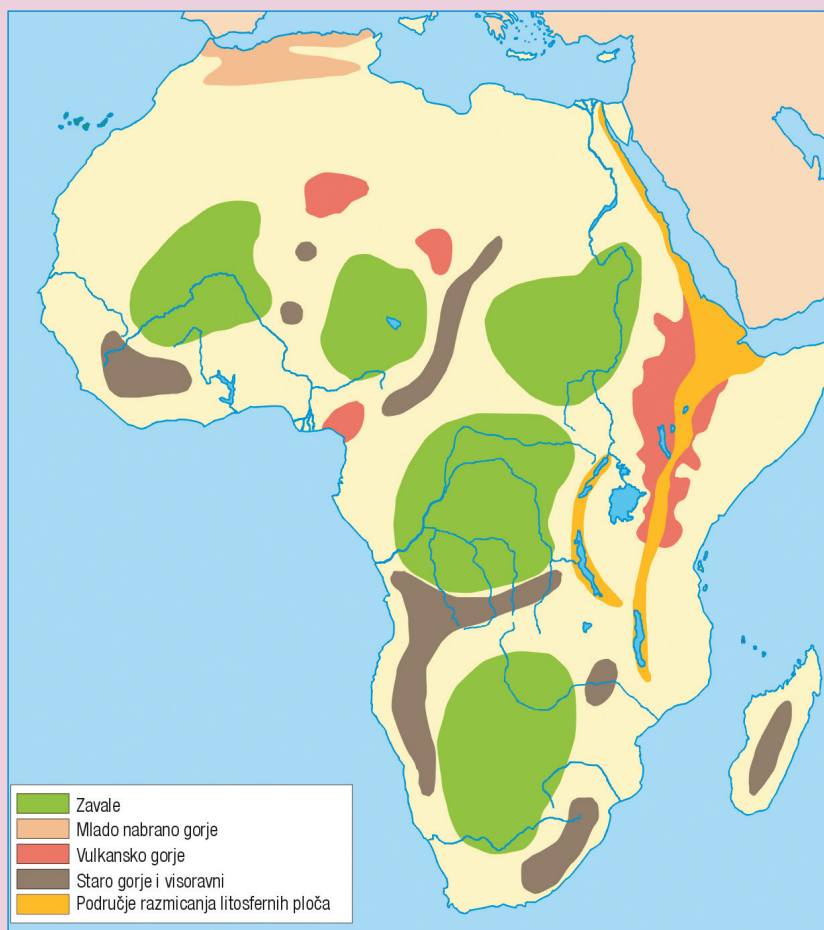
GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA AFRIKE

- Afrika, drugi kontinent po veličini, dio je starog prakopna Gondvane.
- U reljefnom pogledu Afrika se dijeli na nisku, koja se nalazi na sjeverozapadu, i visoku Afriku na jugoistoku.
- Najveći dio Afrike nalazi se u žarkom klimatskom pojasu. Na klimu utječu geografska širina, stalni vjetrovi pasati, morske struje, topla okolna mora i reljef.
- Sjeverno i južno od ekvatora izmjenjuju se: prašumska, savanska, stepska, pustinjska i sredozemna klima.
- Najveće afričke rijeke su: Nil, Kongo, Niger, Oranje, Limpopo i Zambezi.
- Najveće jezero (Viktorijino) i najdublje (Tanganyika) tektonskog su postanka.

Visinske razlike reljefa i nejednak utjecaj toplih i hladnih morskih struja uzrok su velikih toplotnih razlika između pojedinih dijelova kontinenta. Crvena linija predstavlja zamišljenu granicu između niske i visoke Afrike.

Reljef Afrike

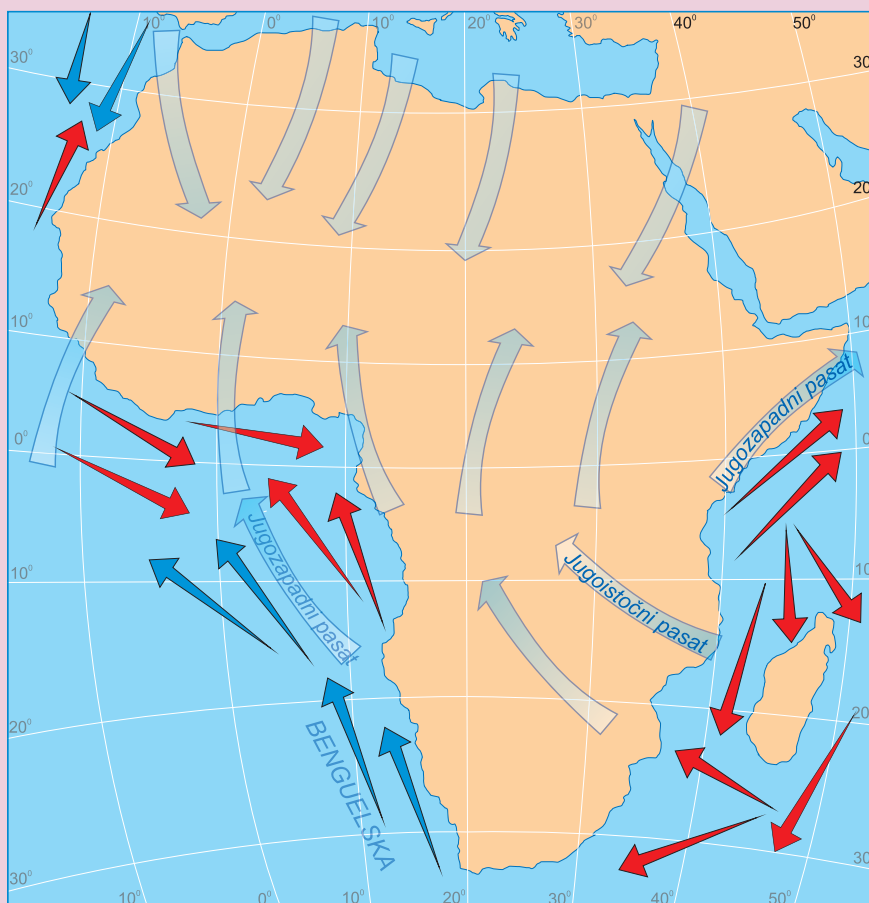

Klima u Africi

Vegetacija u Africi

Vjetrovi i morske struje u Africi

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	19
REDNI BROJ SEDMICE:	19
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Afrika
NAZIV NASTAVNE TEME:	Stanovništvo i privredna obilježja Afrike
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati osnovna obilježja stanovništva Afrike, broj i gustoću naseljenosti te istaknuti utjecaj prirodne sredine na naseljenost • opisati rasnu, vjersku i jezičku raznolikost afričkog stanovništva • upoznati obilježja i obrazložiti probleme niske privredne razvijenosti • uz pomoć tematskih karata upoznati područja bogata rudama i energentima te obilježja poljoprivredne proizvodnje u Africi
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost pravilnog tumačenja tematskih karata i grafikona te uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru • razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem, pravilnog pisanja bilješki i usmenog izlaganja
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema • poticati suosjećanje i razumijevanje za probleme afričkog stanovništva
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i grafičkim priložima
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Afrike, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	Crni kontinent, svahili, afrikans, privredno nerazvijen kontinent, batat, manioka, taro

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u udžbeniku iz uvoda u lekciju, a nastavnik će zatim najaviti tamu nastavnog časa *Stanovništvo i privredna obilježja Afrike* i dati upute za rad u grupama.

CILJ ČASA

Usvojiti osnovna znanja o suvremenim obilježjima stanovništva i privrede Afrike.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

Podijeliti učenike u pet grupa, podijeliti pitanja i zadatke koja će članovi grupe rješavati nakon što pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku te promotre grafički i slikovni materijal.

Zadaci za prvu grupu: NERAVNOMJERNA NASELJENOST

Analizirajte grafikon na 81. str. i odgovorite koliko stanovnika približno ima Afrika?

Usporedite broj stanovnika Afrike s ostalim kontinentima.

Analizirajte tematsku kartu *Gustoća naseljenosti Afrike* i pokažite na zidnoj geografskoj karti gusto naseljena, rijetko naseljena i nenaseљena područja Afrike.

Šta je utjecalo na različitu gustoću naseljenosti?

Pokažite na zidnoj geografskoj karti tri najmnogoljudnije afričke zemlje.

Zadaci za drugu grupu: CRNI KONTINENT NA KOJEM NE ŽIVE SAMO CRNCI

1) Analizirajte tematsku kartu *Rasni sastav stanovništva Afrike* i odgovorite koja rasna grupa naseljava Sjevernu Afriku.

2) Ko su Semiti i Hamiti?

3) Kojoj rasi pripada većina stanovništva južno od Sahare?

4) Kako se nazivaju dvije glavne skupine afričkog crnačkog stanovništva?

5) Koje crno stanovništvo naseljava područje Kalaharija i Namiba?

6) Gdje žive potomci evropskog, a gdje azijskog stanovništva? Pokažite na zidnoj geografskoj karti.

Zadaci za treću grupu: MLADO STANOVNIŠTVO I SLOŽEN JEZIČKI SASTAV

1) Zašto je u Africi sve više mladog stanovništva?

2) Navedite neke od problema s kojima se danas suočava afričko stanovništvo.

3) Koje od navedenih problema smatrate najvećim i kako biste ga riješili?

4) Kojim jezicima se služe stanovnici Afrike?

5) Koje su vjere prisutne u Africi?

Zadaci za četvrtu grupu: TRADICIONALNA I TRŽIŠNA POLJOPRIVREDA

1) Zašto je Afrika, unatoč prirodnim bogatstvima i izvorima energije, nerazvijen kontinent?

2) Od koje djelatnosti živi više od polovice stanovništva Afrike?

3) Da li Afrika ima dovoljno poljoprivrednih površina?

4) Koliki dio kontinenta se danas obrađuje?

5) Koje prehrambene kulture koriste stanovnici u tropskoj, a koje u izvantropskoj Africi?

6) Šta se uzgaja i izvozi s afričkih plantaža? U kojim državama su plantaže najbrojnije? Pokažite ih na karti.

Zadaci za petu grupu: RUDNA BOGATSTVA I NERAZVIJENA INDUSTRIJA

1) Analizirajte tematsku kartu *Rudna bogatstva u Africi* i odgovorite gdje se nalaze rudom najbogatija područja Afrike.

2) Navedite najznačajnija rudna bogatstva Afrike.

3) Pomoću tematske karte *Izvori energije u Africi* navedite najvažnije afričke energente.

4) Zašto je industrija slabo razvijena unatoč mnogim prirodnim bogatstvima?

5) Pokažite na karti industrijski najrazvijeniju afričku državu.

6) Navedite i pokažite na karti afričke države u koje dolazi najviše turista.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon završetka rada u grupama slijedi prezentacija, tj. odgovaranje na postavljena pitanja i interpretacija tematskih grafikona. Ostali učenici će pažljivo slušati, zapisivati bilješke u svoje sveske i postavljati pitanja grupi koja je obrađivala određenu temu, i tako redom. Nastavnik će na kraju izlaganja svake grupe upozoriti na eventualne pogreške, a da bi prezentacija bila što djelotvornija grafikone i tematske karte pokazati na grafoskopu ili računaru.

Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci. Oni koji žele naučiti više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i napisati referat na temu: *Kako pomoći djeci Afrike*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBENIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Učenici ravnopravno učestvuju u radu grupa i uz pomoć nastavnika ili boljeg učenika u okviru grupe rješavaju lakše zadatke. Primjer pitanja i zadataka:

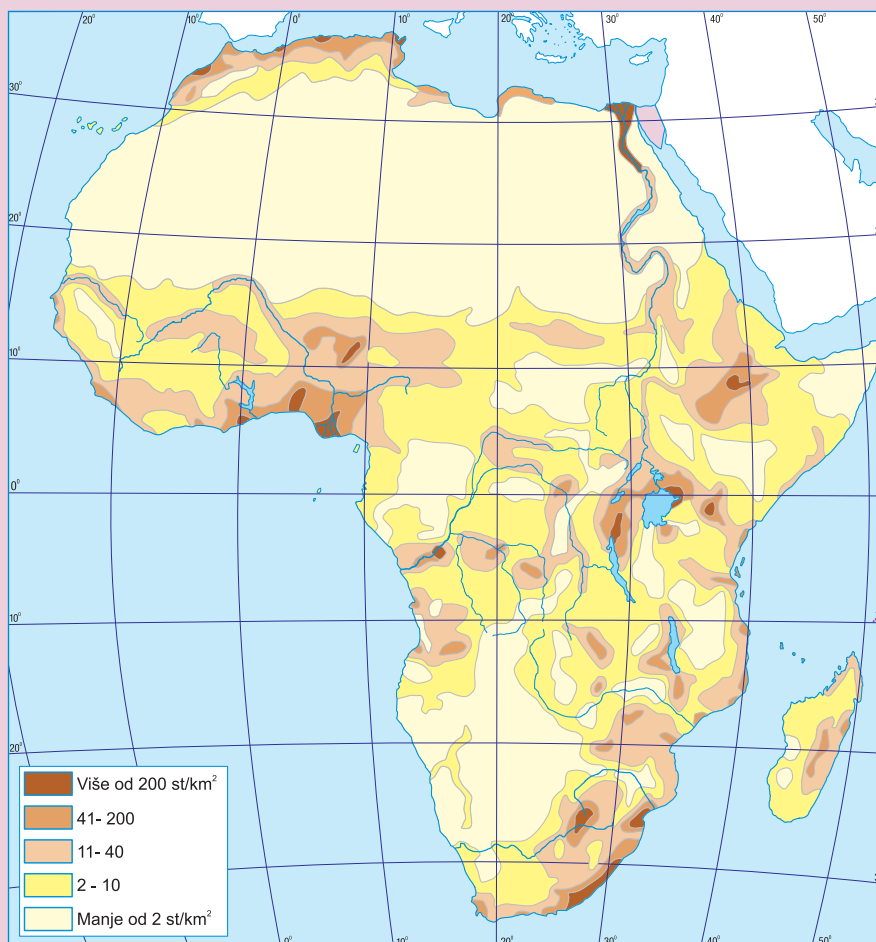
- 1) Kojoj rasi pripada većina afričkog stanovništva?
- 2) S kojim problemima se susreće sve brojnije stanovništvo Afrike?
- 3) Navedite poljoprivredne kulture koje se uzgajaju na plantažama.
- 4) Afrika je rudama bogat kontinent. Uz pomoć karte u udžbeniku navedite neke od njih.
- 5) Pokažite na karti područja Afrike bogata naftom.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

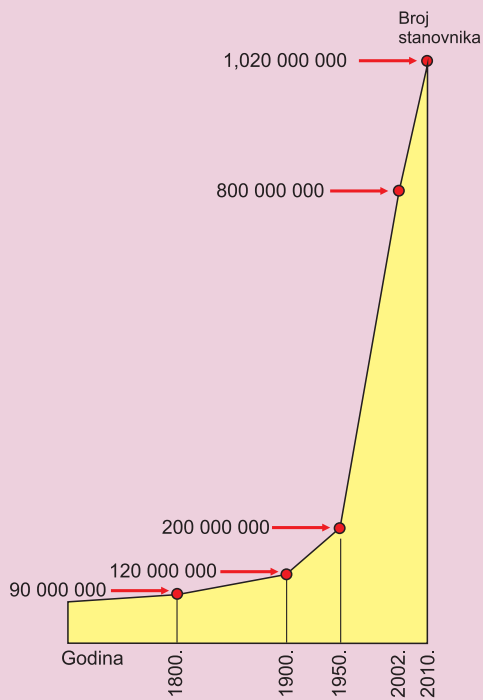
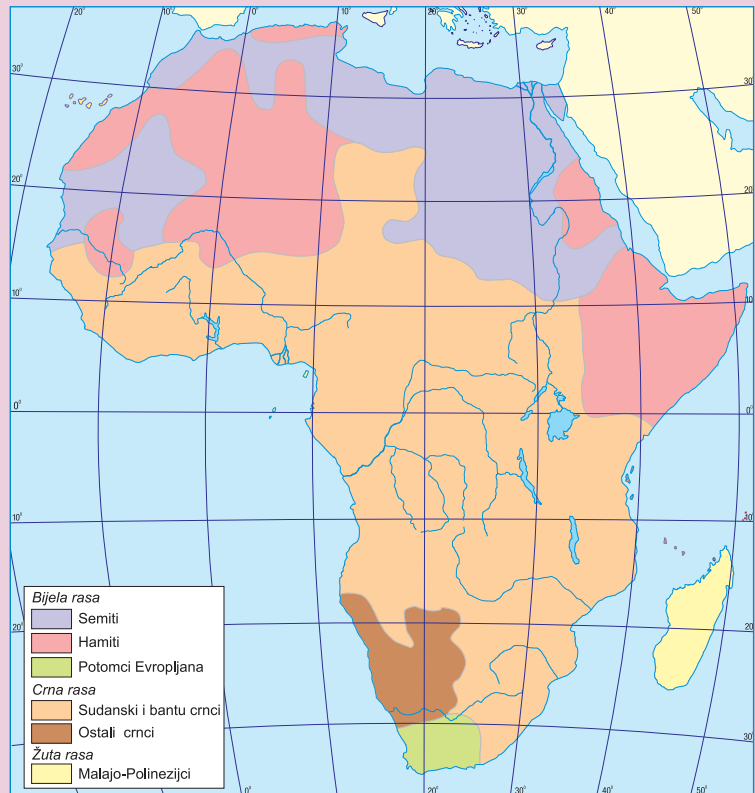
STANOVNIŠTVO I PRIVREDNA OBILJEŽJA AFRIKE

- Afrika je neravnomjerno i rijetko naseljen kontinent čije stanovništvo se ubrzano povećava.
- Sjevernu Afriku uglavnom naseljavaju pripadnici bijele rase koji govore arapskim jezikom i pripadaju islamskoj religiji.
- Afrički crnci čine 80 % stanovništva i pripadaju sudanskoj i bantu skupini.
- Stanovništvo Afrike vrlo je mlado, slabo školovano, a mnogo je i nepismenih.
- Većina afričkih zemalja privredno je slabo razvijena, što je posljedica dugogodišnje kolonijalne vladavine.
- Najviše se izvoze poljoprivredni proizvodi (kakao, kafa, kikiriki, čaj, pamuk) i sirovine za industriju.

Gustoća
naseljenosti Afrike

Rasni sastav stanovništva Afrike

Porast broja stanovnika Afrike od 1800. do 2002. godine

Izvori energije u Africi

- Nalazišta plina
- Nalazišta nafte
- Nalazišta uglja
- Nuklearne elektrane

Rudna bogatstva u Africi

- Zlato
- Dijamanti
- Željezo
- Olovo
- Bakar
- Boksit

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	20
REDNI BROJ SEDMICE:	20
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Afrika
NAZIV NASTAVNE TEME:	Nigerija, Kongo, Etiopija i Južnoafrička Republika
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none">• upoznati učenike s geografskim položajem Nigerije, Konga, Etiopije i JAR-a• upoznati osnovna društveno-geografska obilježja navedenih zemalja (sastav stanovništva, povijest, poljoprivreda, izvozne sirovine, rudna bogatstva, industrija, gradovi)
	b)
	<ul style="list-style-type: none">• razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem, razvijati sposobnost uspoređivanja i povezivanja gradiva i uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru• razvijati kartografsku vještinu, vještinu pri izradi postera / plakata i vještinu usmenog izlaganja
	c)
	<ul style="list-style-type: none">• razvijati poštovanje prema kulturi i tradiciji drugih naroda• poticati učenike da aktivno sudjeluju u radu grupe
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, rad na tekstu i priložima, izrada plakata (postera)
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Afrike, tematske karte, pribor za izradu plakata, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	etnička raznolikost, izvozne sirovine, rudna bogatstva, Pigmeji, ce-ce muha, Buri, apartheid, Veld

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Upoznati učenike s načinom rada i najaviti nastavnu temu *Nigerija, Kongo, Etiopija i Južnoafrička Republika*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Nigerije, Konga, Etiopije i JAR-a.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

Podijeliti učenike u četiri grupe i dati upute za rad. Služeći se atlasom, stručnom literaturom, tekstom, tematskim kartama, fotografijama i grafikonima u udžbeniku svaka grupa obradit će navedenu državu prema zadanim odrednicama (napraviti plakat / poster ili napisati kratak pismeni rad).

1. grupa: NIGERIJA

najmnogoljudnija afrička država
prirodne cjeline
klimatska obilježja
sastav stanovništva
veći gradovi
poljoprivreda i šumarstvo
izvori energije i industrija

3. grupa: DR KONGO

geografski položaj
reljefna obilježja
sastav stanovništva
veći gradovi
poljoprivreda
rudna bogatstva
industrija

2. grupa: ETIOPIJA

geografski položaj
reljefna obilježja
vode i klima
glavni grad
poljoprivreda
rudna bogatstva
industrija

4. grupa: JAR

geografski položaj
reljefna obilježja
tipovi klime
sastav stanovništva
rasna diskriminacija
rudna bogatstva
poljoprivreda
industrija
uslužne djelatnosti
najveći gradovi

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon što grupe napišu kratak pismeni rad ili naprave poster na zadanu temu slijedi prezentacija rezultata. Zadatak ostalih učenika je da tokom čitanja radova ili prezentacije postera / plakata u svoje sveske zapisuju bilješke o državama koje nisu obrađivali. Također mogu postavljati pitanja predstavniku i predstavnicima grupe koja je obrađivala određenu temu.

Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci i pripremiti se za čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja. Učenici koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i istražiti odakle dolaze sastojci za njihovu omiljenu čokoladu.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Učenici će sudjelovati u radu grupa i rješavati lakše zadatke koji su primjereni njihovim psihofizičkim mogućnostima.

**NIGERIJA, KONGO,
ETIOPIJA I JUŽNOAFRIČKA REPUBLIKA**

- Sa 160 miliona stanovnika Nigerija je najmnogoljudnija afrička država koja se ubraja u deset najvećih svjetskih proizvođača nafte.
- DR Kongo obuhvaća najveći dio prostrane zavale rijeke Kongo. Temelj privrednog razvoja ove zemlje su velika rudna bogatstva osobito u pokrajini Šabi ili Katangi.
- Etiopija je najstarija samostalna afrička država smještena u istočnoj Africi na Etiopskoj visoravni. To je jedna od najsiromašnijih zemalja svijeta s nerazvijenom industrijom.
- JAR je smještena na krajnjem jugu Afrike okružena Indijskim i Atlantskim okeanom. U ovoj zemlji živi najviše potomaka bijelih doseljenika nego igdje u Africi.
- JAR posjeduje velika rudna bogatstva, a razvijene su sve skupine privrednih djelatnosti.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	21
REDNI BROJ SEDMICE:	21
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Afrika
NAZIV NASTAVNE TEME:	Afrika
TIP ČASA:	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja o geografskom položaju, prirodno-geografskim obilježjima, stanovništvu i privrednim obilježjima Afrike
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost samostalnog usmenog izlaganja te davanja kratkih i tačnih odgovora • razvijati kartografske i grafičke vještine kroz rad na slijepim kartama i interpretaciji grafičkih priloga
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati saradničke odnose kroz rad u parovima • razvijati naviku ponavljanja, usvojenog gradiva i odgovornost prema radu
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, grafička metoda, vježba na slijepim kartama
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u parovima
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta Afrike i svijeta, slijepe karte, grafolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	Gondvana, zenitne kiše, pasati, Sahel, Benguelska morska struja, Crni kontinent, svahili, afrikans, privredno nerazvijen kontinent, batat, manioka, taro, etnička raznolikost, izvozne sirovine, rudna bogatstva, Pigmeji, ce-ce muha, Buri, apartheid, Veld

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pregledati sveske i radne sveske, podijeliti učenike u parove i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja i obrazovnih postignuća propisanih nastavnim planom i programom za nastavnu cjelinu Afrika.

GLAVNI DIO ČASA: PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Svakom paru dati listić s različitim pitanjima i zadacima.

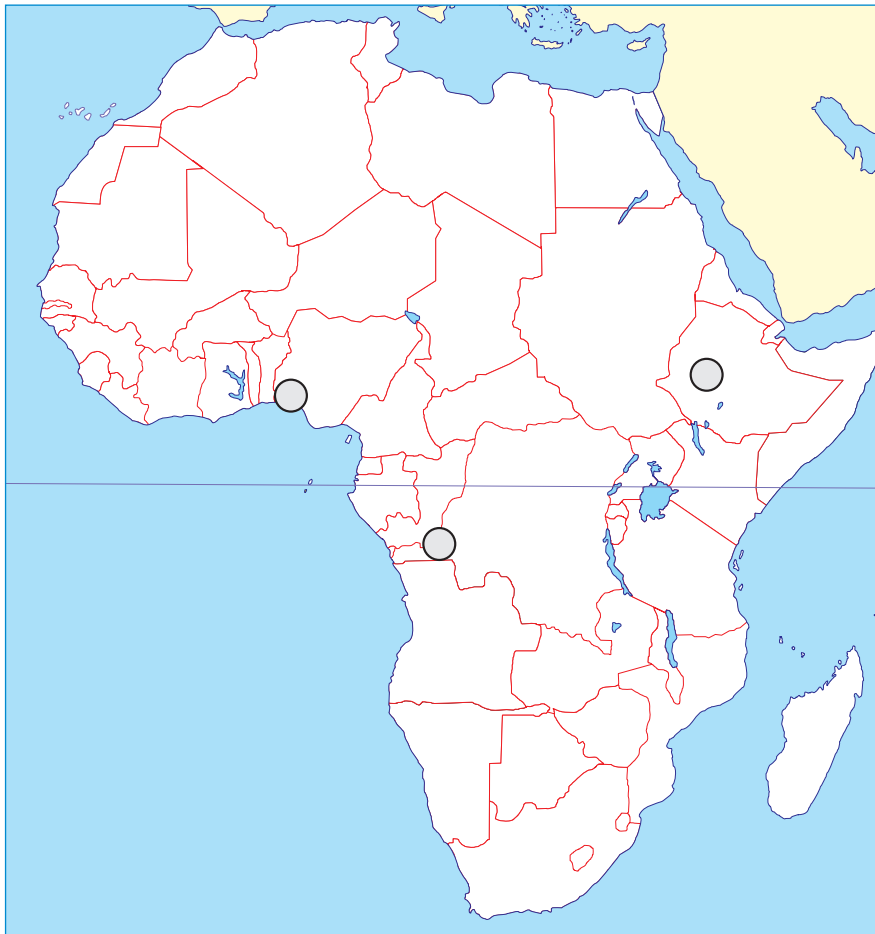
Primjer pitanja i zadataka za prvi par

ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE:

a) Najviši dio niske Afrike je mlado nabrano gorje Atlas.	T	N
b) Afrika je gusto naseljen kontinent.	T	N
c) Etiopija je rudama jedna od najbogatijih zemalja Afrike.	T	N

KARTOGRAFSKA VJEŽBA:

1. Crvenom bojom podebljajte granice Nigerije, Konga i Etiopije.
2. Kosim crtana (*III*) označite najmnogoljudniju afričku državu.
3. Zelenom bojom obojite zavalu rijeke Kongo.
4. U kružice na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Lagos
B – Adis Abeba
C – Kinshasa

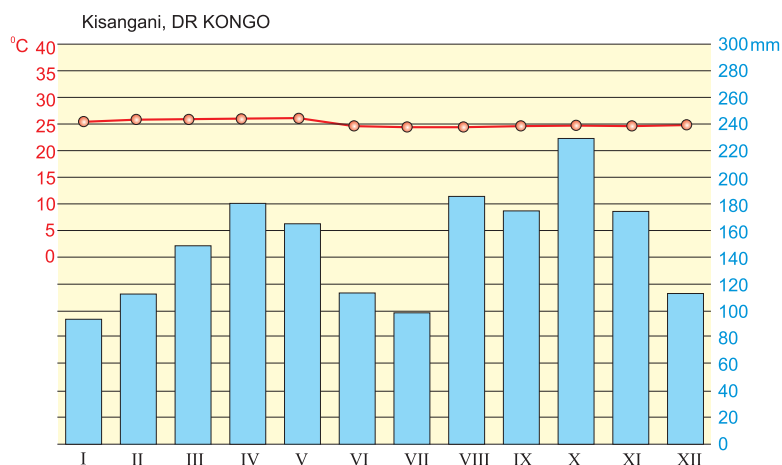
Primjer pitanja i zadataka za drugi par

UPIŠITE SAMO JEDAN OD PONUĐENIH POJMOVA:

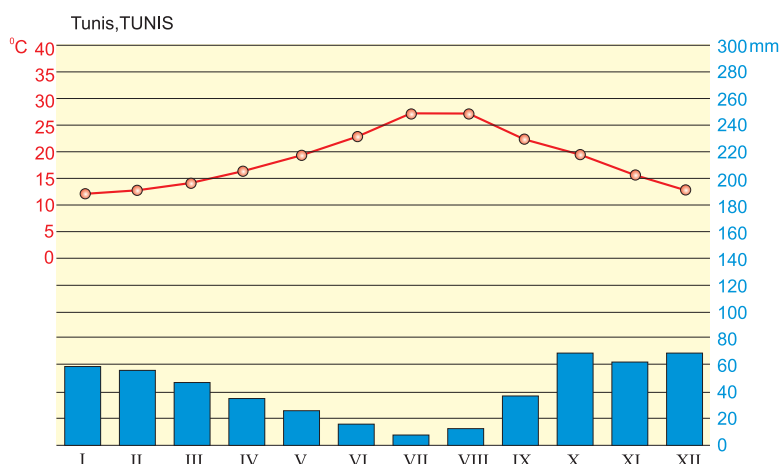
- Najveći afrički poluotok je (Adenski, Somalijski).
- Šaba ili Katanga rudarska je pokrajina u (Kongu, JAR-u).
- Viktorijini vodopadi nalaze se na rijeci (Limpopo, Zambezi).

INTERPRETIRAJTE KLIMATSKE DIJAGRAME:

- januarska temperatura
- julska temperatura
- najvlažniji mjesec
- najsušniji mjesec
- ovo je dijagram klime

- januarska temperatura
- julska temperatura
- najvlažniji mjesec
- najsušniji mjesec
- ovo je dijagram klime

Primjer pitanja i zadataka za treći par

U REČENICAMA PREKRIŽITE SUVIŠNE RIJEČI:

- Ahaggar, Tibesti i Air su stara **gromadna** / **vulkanska** gorja.
- Batat, manioka i taro uzgajaju se u **tropskoj** / **izvantropskoj** Africi.
- Modri Nil izvire iz jezera **Tanganyka** / **Tana**.

ISPUNITE TABLICU

Pojam	Šta je to?	Gdje je to?
Kibo		
Kalahari		
Niher		
Oranje		
Abuja (Abudža)		
Veld		
Buri		

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon rješavanja zadataka parovi će upoznati ostale učenike koliko su ih uspješno riješili uz demonstraciju na zidnoj geografskoj karti. Ostali učenici mogu postavljati dopunska pitanja ukoliko nisu zadovoljni danim odgovorima. Grafičke zadatke projicirati grafoskopom ili LCD projektorom, pokazati tačne odgovore, pohvaliti učenike i nagraditi ih za aktivnost pripadajućom ocjenom.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Za ove učenike pripremiti zadatke primjerene njihovim psihofizičkim mogućnostima.

Primjer pitanja i zadataka

ZAOKRUŽITE TAČAN ODGOVOR:

- Afrika je po veličini:
 - prvi kontinent na svijetu
 - drugi kontinent na svijetu
 - treći kontinent na svijetu
- Većina afričkog stanovništva pripada:
 - bijeloj rasi
 - žutoj rasi
 - crnoj rasi

AKO JE TVRDNJA TAČNA ZAOKRUŽITE SLOVO T, A AKO JE NETAČNA SLOVO N:

1) Najviši vrh Afrike zove se Kibo.	T	N
2) Afrika se nalazi između Indijskog i Tihog okeana.	T	N
3) Afrika je privredno najrazvijeniji kontinent na svijetu.	T	N
4) Afrika posjeduje velika rudna bogatstva.	T	N

KRATKO ODGOVORITE NA PITANJA:

- Koji jezik je najzastupljeniji u sjevernoj Africi?
- Koja afrička država ima najrazvijeniju industriju?
- Pomoću geografske karte navedite nazive najvećih afričkih rijeka.
- Koje se poljoprivredne kulture uzgajaju na afričkim plantažama?

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	22
REDNI BROJ SEDMICE:	22
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Amerika ili Amerike
NAZIV NASTAVNE TEME:	Geografski položaj, smještaj i podjela Amerike
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • uz pomoć karte upoznati geografski smještaj i položaj Amerike • upoznati i objasniti društveno-prostornu podjelu Amerike, otkrića, istraživače i naseljavanje Amerike (Amerika) • pokazati na karti i objasniti važnost kanala i morskih prolaza
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost snalaženja na geografskoj karti te vještine interpretacije, grafičkih priloga i tematskih karata • poticati sposobnost pamćenja, uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru i logičkog zaključivanja
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati želju za istraživanjem i proučavanjem dalekih i nepoznatih krajeva
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i interpretacija tematskih karata
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, Sjeverne i Južne Amerike, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	Američko kopno, Sjeverna, Srednja i Južna Amerika, morski prolazi, Panamski kanal, Angloamerika, Latinska Amerika, unutameričko kretanje, latinoamerikanizacija

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati (jedan učenik) uvodni tekst na 94. str. u udžbeniku i odgovoriti na pitanja u uvodnom dijelu lekcije, a potom najaviti nastavnu temu *Geografski položaj, smještaj i podjela Amerike*.

CILJ ČASA

Usvojiti osnovna znanja o geografskom smještaju i položaju te društveno-prostornoj podjeli Amerike.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

1) Geografski položaj i smještaj

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti odredite geografski položaj i smještaj Amerike.

Analizirati tematsku kartu u udžbeniku na 96. str. *Geografski položaj i veličina Amerike* i upoznati učenike s udaljenošću Amerike (Amerika) od ostalih kontinenata.

2) Sjeverna, Srednja i Južna Amerika

Usmenim izlaganjem nastavnik će upoznati učenike s podjelom Amerike na Sjevernu i Južnu i ukazati na međusobne sličnosti i razlike.

Pokazati na zidnoj geografskoj karti uski kopneni pojas između Sjeverne i Južne Amerike koje definiramo kako Srednju Ameriku.

Radom na tekstu, interpretacijom tematske karte na 98. str. u udžbeniku *Podjela Amerike na Sjevernu, Srednju i Južnu* i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti upoznati učenike s rijekama koje čine granicu između ovih cjelina.

Navesti najveće države ovih cjelina (kopnene i otočne), naglasiti važnost Panamskog kanala i pokazati ga na zidnoj geografskoj karti.

3) Angloamerika i Latinska Amerika

Usmenim izlaganjem upoznati učenike s razlozima podjele Amerike na Angloameriku i Latinsku Ameriku.

Interpretirati tematsku kartu u udžbeniku na 98. str. *Podjela Amerike na Angloameriku i Latinsku Ameriku* i objasniti pojmove unutarameričko kretanje i latinoamerikanizacija.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče koji će sadržavati rubriku *Ponovite i upamtite* i tematske karte te biti projiciran grafoskopom ili LCD projektorom.

Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Učenici koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i napisati rad na temu *Vikinzi – prvi Evropljani na američkom tlu*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Uz pomoć geografske karte učenici rješavaju prvi i treći zadatak u radnoj svesci na 37. str.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

GEOGRAFSKI POLOŽAJ, SMJEŠTAJ I PODJELA AMERIKE

- Amerika je Tihim okeanom na zapadu i Atlantskim okeanom na istoku odvojena od ostalih kontinenata.
- S obzirom na prirodno-geografska obilježja dijelimo je na Sjevernu, Srednju i Južnu.
- Sjeverna Amerika prostire se od Sjevernog ledenog mora do rijeke Rio Grande na jugu.
- Srednja Amerika obuhvaća područje od rijeke Rio Grande do Darianske prevlake na jugu.
- Južno od rijeke Atrato do Ognjene zemlje nalazi se Južna Amerika.
- Na temelju porijekla doseljenog stanovništva te njihovog jezika, kulture i tradicije razlikujemo Angloameriku i Latinsku Ameriku.

Geografski položaj i veličina Amerike

Podjela Amerike na Angloameriku i Latinsku Ameriku

Podjela Amerike na Sjevernu, Srednju i Južnu

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	23
REDNI BROJ SEDMICE:	23
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Amerika ili Amerike
NAZIV NASTAVNE TEME:	Prirodno-geografska obilježja Amerike (Amerika)
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati osnovna obilježja reljefa Amerike (Amerika), upoznati učenike s nastankom reljefnih cjelina, izgledom i privrednim značajem • upoznati osnovna obilježja voda (rijeke i jezera), klime i biljnog svijeta
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati logičko mišljenje i uočavanje uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru • razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem, pravilnog pisanja bilješki, usmenog izražavanja i snalaženja na geografskoj karti
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema • razvijati svijest o zaštiti okoliša i zanimanje za prirodu; pročitati i analizirati pismo poglavi- ce Sietla (str. 94)
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, rad na tekstu i grafičkim priložima
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, Sjeverne i Južne Amerike, listići s pitanjima, grafskop, grafofolija, računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	gejzir, Punasi ili Altiplano, prerija, tornado, uragan ili hariken, selva, llanos (ljanosi), camposi (kamposi), pampe

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će usmeno odgovoriti na pitanja u uvodnom dijelu lekcije i ponoviti pojmove: *reljef, vanjske i unutarnje sile koje oblikuju reljef, mlada gorja, stara gorja, vode tekućice i stajaćice, klimatski faktori, tipovi klime*. Nastavnik će potom najaviti novu nastavnu temu *Prirodno-geografska obilježja Amerike (Amerika)*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna obilježja reljefa, voda, klime i vegetacije Amerike.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

1) Reljefna obilježja i vode

Uz pomoć računara i LCD projektora projicirati tematsku kartu iz udžbenika na 100. str. *Velike reljefne cjeline američkih kontinenata*, zajednički analizirati, zaključiti da se u reljefu Amerike izdvajaju četiri velike cjeline, imenovati ih i pokazati na zidnoj geografskoj karti.

Radom na tekstu (jedan učenik će pročitati tekst u kojem se opisuje reljefna cjelina Kanadski štit, drugi učenik pročitati će dio teksta koji se odnosi na stara gromadna gorja, treći učenik dio teksta o mladim nabranim gorjima i četvrti učenik dio teksta o prostranim nizijama) i demonstracijom na zidnoj geografskoj karti Sjeverne i Južne Amerike upoznati učenike s najznačajnijim mladim i starim gorjima, zavalama, visoravnima, dolinama, najvišim vrhovima, nizijama, najvećim i najznačajnijim rijekama i jezerima.

2) Raznolikost klime i vegetacija

Interpretacijom tematske karte *Klimatska karta Sjeverne i Južne Amerike* iz udžbenika na 102. str. (projicirati LCD projektorom), upoznati učenike s tipovima klime na američkom kontinentu.

Definirati pojmove: prerija, selva, llanosti, camposi, pampe i uz pomoć tematskih karata *Vegetacija i krajolici u Angloamerici* i *Vegetacija i krajolici u Latinskoj Americi* iz udžbenika na 103. str. upoznati učenike s rasprostranjenošću ovih biljnih zajednica obiju Amerika.

Učenici će uz pomoć nastavnika interpretirati klimatske dijagrame iz udžbenika na 104. str. i zaključiti o kojem tipu klime je riječ.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (rubrika *Ponovite i upamtite*) ili će nastavnik postavljati pitanja na koja će učenici usmeno odgovarati i biti ocijenjeni odgovarajućom ocjenom.

Primjer pitanja:

- 1) Koje reljefne cjeline izdvajamo u Americi?
- 2) Opišite privredni značaj Appalachian gorja.
- 3) Šta su geiziri?
- 4) Pokažite na karti Veliku zavalu.
- 5) Kako se nazivaju visoravni u Andama?
- 6) Pokažite na karti najviši vrh Sjeverne i Južne Amerike.
- 7) Navedite i pokažite na karti najveće američke rijeke.
- 8) Kakav je značaj Velikih jezera?
- 9) U kojim se toplinskim pojasevima nalazi Amerika?
- 10) U kojem dijelu Amerike puše hariken ili uragan?
- 11) Objasnite šta su selve, llanosi, camposi i pampe.
- 12) Imenujte i pokažite pustinju u Južnoj Americi.

Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci, a oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i napisati referat na temu: *Velika jezera – “američko unutarnje more”*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

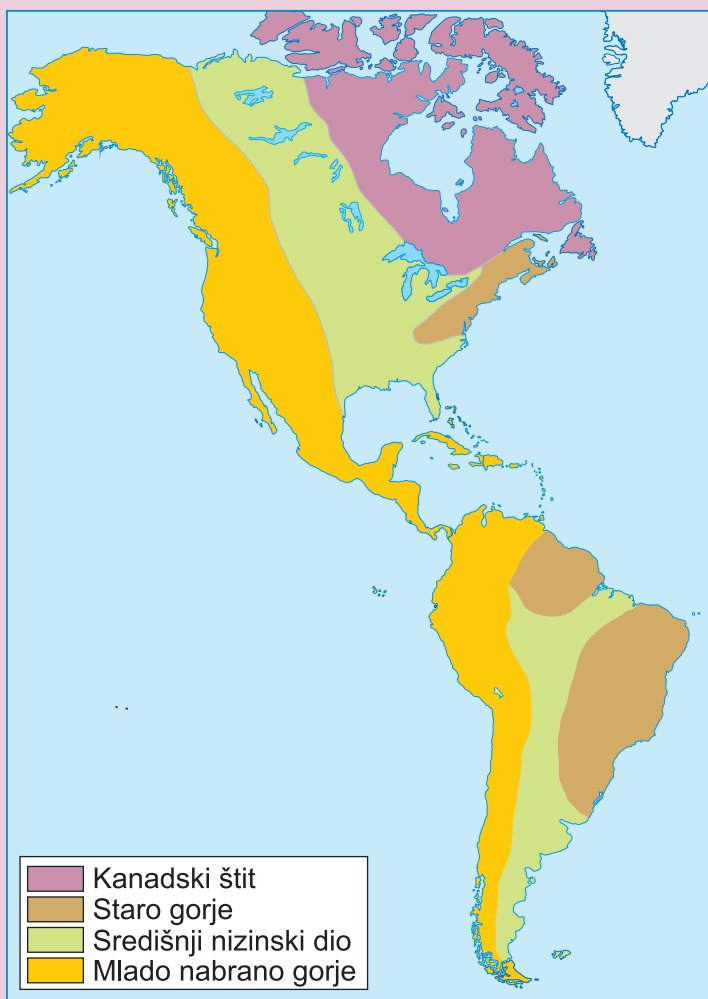
Uz pomoć nastavnika ili boljeg učenika rješavaju prvi i četvrti zadatak u radnoj svesci na 39. i 40. str.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

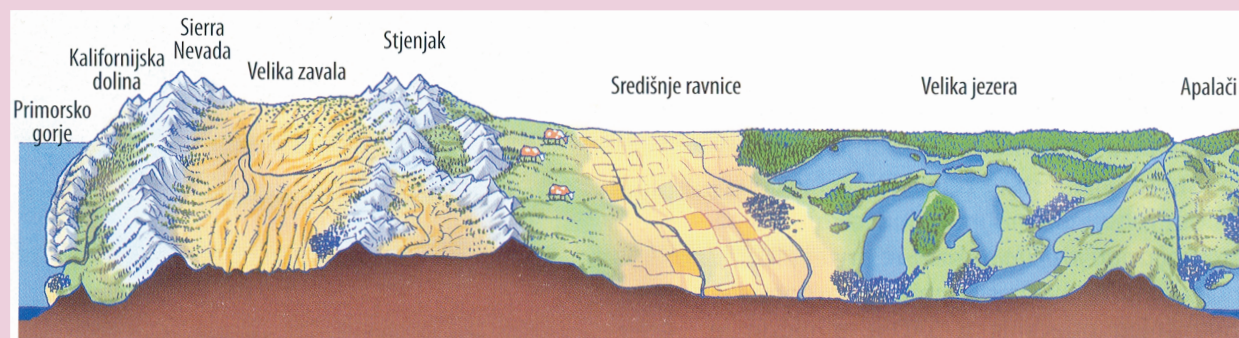
PRIRODNO-GEOGRAFSKA OBILJEŽJA AMERIKE (AMERIKA)

- Reljef američkog kontinenta čine četiri velike cjeline.
- Kanadski štit na sjeveroistoku najstariji je dio kontinenta.
- Stara gromadna gorja su Appalachian, Gvajansko gorje i Brazilsko visočje.
- Duž zapadnih obala kontinenta pružaju se Kordiljeri, mlade ulančane planine koje se u Južnoj Americi nazivaju Ande.
- Središnjim dijelovima kontinenta pružaju se prostrane nizije kojima teku velike rijeke, Mississippi u Sjevernoj Americi i Amazona u Južnoj Americi.
- Najveća jezera u Sjevernoj Americi su Velika jezera (Gornje jezero, Michigan, Huron, Erie i Ontario), a u Južnoj to je jezero Titicaca.
- Amerika se proteže kroz četiri toplinska pojasa i tu susrećemo sve tipove klime. Najveći dio Sjeverne Amerike ima snježno-šumsku klimu, dok u Srednjoj i Južnoj Americi prevladavaju tropska obilježja.

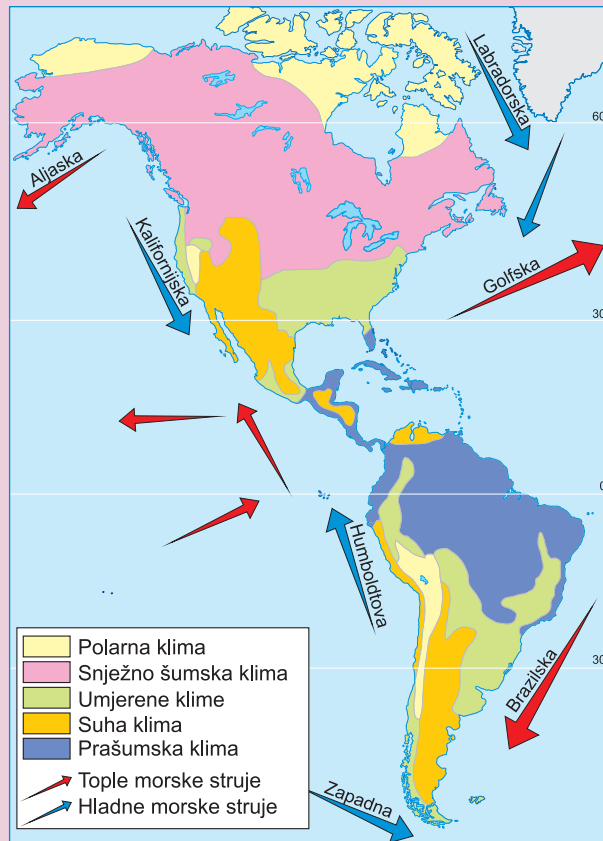

Velike reljefne cjeline američkih kontinenata

Presjek kroz središnji dio SAD-a

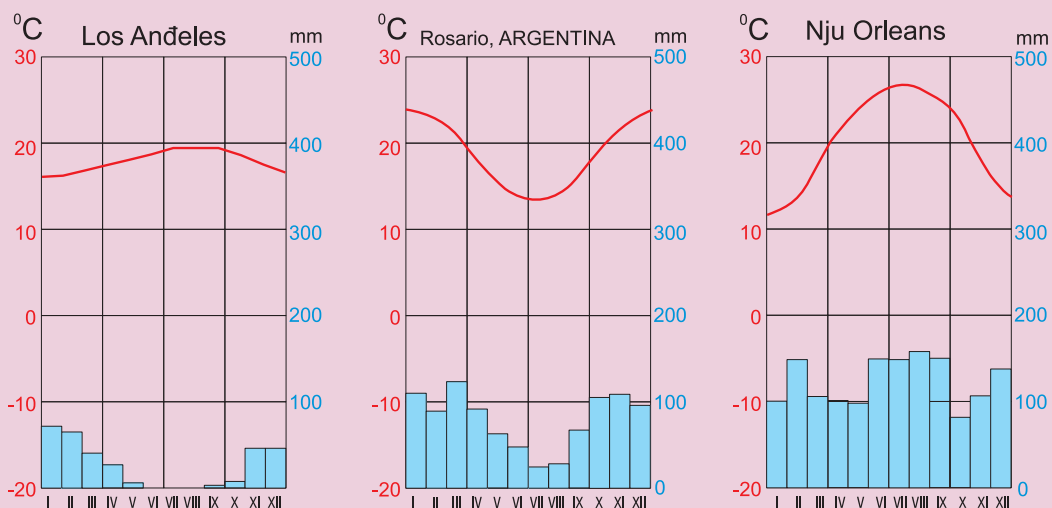
Klimatska karta Sjeverne i Južne Amerike

Vegetacija i krajolici u Anglo-americi

Vegetacija i krajolici u Latinskoj Americi

Klimatski dijagrami za Los Angeles (Los Anđeles), Rosario i New Orleans (Nju Orleans) – gore. Uragan (tropska ciklona) Katrina poharao je u augustu 2005. godine jug SAD-a (satelitski snimak u sredini) uzevši gotovo 2 000 života i načinivši materijalnu štetu u iznosu od približno 90 milijardi dolara, pri čemu je New Orleans, čije je 80 % teritorije bilo poplavljeno, pretrpio najveće štete (dolje).

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	24
REDNI BROJ SEDMICE:	24
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Amerika ili Amerike
NAZIV NASTAVNE TEME:	Stanovništvo i privredna obilježja Amerike
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati osnovna obilježja stanovništva Amerike (Amerika) te opisati jezičku, religijsku, etničku i rasnu raznolikost • ponoviti i proširiti znanja o društvenoj podjeli Amerike, pravcima naseljavanja i gustoći naseljenosti • upoznati osnovna privredna obilježja obje Amerike
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati kartografsku pismenost i osposobiti učenike za pravilnu upotrebu i “čitanje” grafičkih priloga • razvijati kod učenika sposobnost samostalnog rada, uočavanja uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru i logičnog zaključivanja
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • izgrađivati pravilano stajalište i uočavati različitosti među narodima • razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, rad na tekstu
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u parovima
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, Sjeverne i Južne Amerike, grafolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	useljenički kontinent, starosjedioci, rezervati, Afroamerikanci, “brain drain” ili odljev pameti

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Nastavni čas početi tako što će učenici usmeno odgovoriti na pitanja iz uvodnog dijela lekcije, a potom će nastavnik najaviti novu nastavnu temu *Stanovništvo i privredna obilježja Amerike*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna obilježja stanovništva i privrede Amerike.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

Prvi dio časa

Starosjedioci Američkog kontinenta

Podnaslov *Starosjedioci američkog kontinenta* učenici će obraditi tako da individualno pročitaju tekst u udžbeniku, a potom radom u paru (onako kako sjede u klupama) zajedno osmisliti bilješke. Nakon toga nekoliko parova čita bilješke, uspoređuju ih kroz diskusiju i dopunjuju ukoliko je to potrebno. Prilikom analize bilježaka nastavnik će fotografije, grafičke priloge i tematske karte projicirati grafoskopom ili LCD projektorom da bi analiza imala što bolji učinak.

Drugi dio časa

Podijeliti učenike u tri grupe i dati upute za rad. Zadatak učenika svake grupe je da pročitaju svoj dio teksta u udžbeniku, napišu na posebnom papiru ili u svoje sveske najmanje pet pitanja vezanih za njihov tekst i odgovore na postavljena pitanja:

Prva grupa: AMERIKA JE USELJENIČKI KONTINENT

Druga grupa: AMERIKA JE RIJETKO NASELJENA

Treća grupa: VELIKE RAZLIKE U RAZVIJENOSTI

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Usmenim izlaganjem predstavnik ili predstavnici prve grupe prezentiraju ostalim učenicima koja su pitanja osmislili i kako su na njih odgovorili uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti, i tako redom. Zajedno s učenicima nastavnik će pratiti izlaganja i uz pomoć računara i LCD projektora pokazati tematske karte, grafikone i fotografije da bi prezentacija bila što uspješnija.

Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Učenici koji žele naučiti više pročitat će rubriku u udžbeniku *Dobro je znati* i napisati referat na temu *Moje omiljene namirnice potječu iz Amerike*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Učenike integrirati u neku od grupa i dati im zadatke primjerene njihovim psihofizičkim sposobnostima.

Primjer pitanja i zadataka:

- 1) Ko su starosjedioci američkog kontinenta?
- 2) Šta su rezervati?
- 3) Gdje su živjeli Maye, Inke i Asteci?
- 4) Navedite i pokažite na geografskoj karti najveće gradove obiju Amerika.
- 5) Pokažite na karti privredno najrazvijenije države američkog kontinenta.

STANOVNIŠTVO I PRIVREDNA OBILJEŽJA AMERIKE

- Starosjedioci Amerike su Indijanci (na oba kontinenta) te Inuiti (Eskimi) i Aleuti u Sjevernoj Americi.
- U Latinskoj Americi nastale su drevne civilizacije Maya, Asteka i Inka koje su uništili španski osvajači.
- Sjevernoamerički Indijanci žive u rezervatima.
- Doseljavanje Evropljana na američki kontinent počelo je krajem 15. stoljeća.
- Afroamerikanci su potomci crnih robova prisilno dovedenih iz Afrike za rad na plantažama.
- Iako ukupno imaju oko 900 miliona stanovnika, obje Amerike rijetko su naseljene a veliki dio stanovnika živi u gradovima.
- Angloamerika je visokorazvijeni dio svijeta za kojim znatno zaostaje Latinska Amerika.

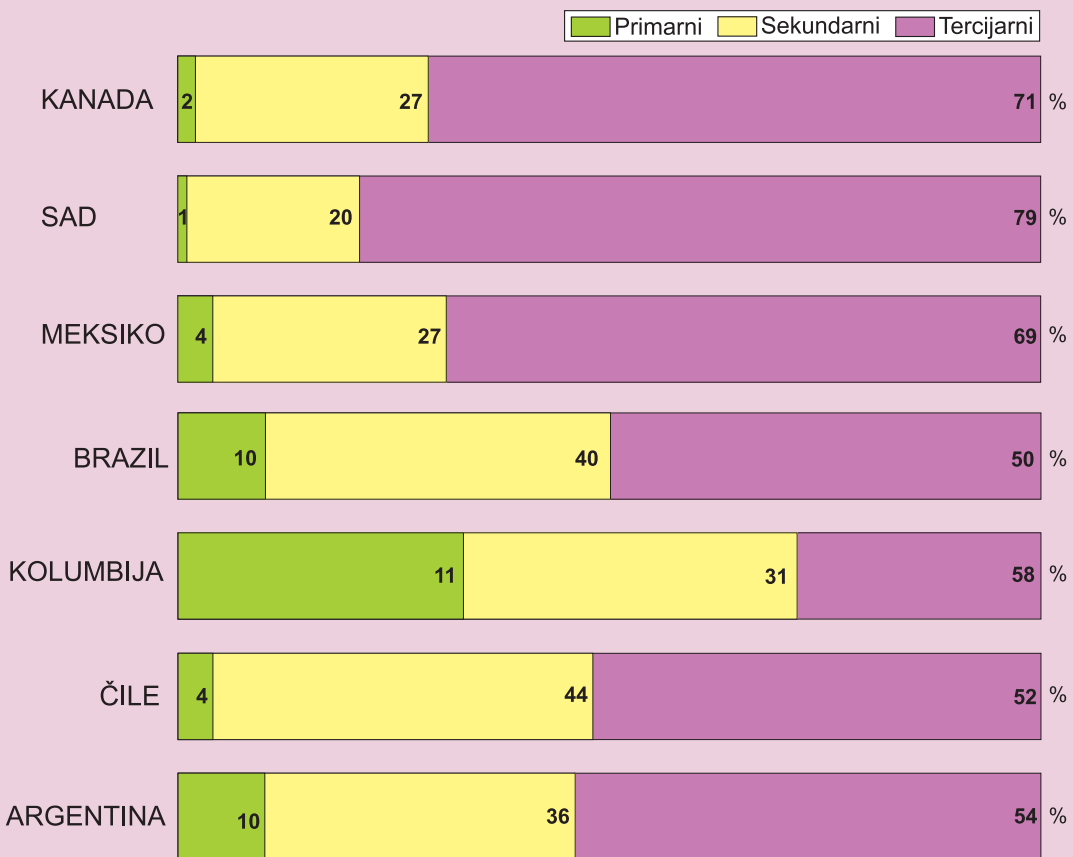
Doseljavanje stanovništva na američke kontinente

Gustoća naseljenosti Sjeverne i Južne Amerike

Jezici na američkim kontinentima

Udio sektora djelatnosti (%) u BDP-u nekih američkih zemalja

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	25
REDNI BROJ SEDMICE:	25
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Amerika ili Amerike
NAZIV NASTAVNE TEME:	Geografski položaj, smještaj i podjela Amerike; Prirodno-geografska obilježja Amerike; Stanovništvo i privredna obilježja Amerike
TIP ČASA:	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • ponoviti, uvježbati i provjeriti gradivo vezano uz prirodno-geografska (smještaj, položaj, podjela, reljef, vode, klima, vegetacija) i društveno-geografska (stanovništvo, privreda) obilježja Amerike (Amerika)
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati vještine opisivanja, zaključivanja, usmenog izlaganja i davanja kratkih i tačnih odgovora • razvijati kartografske i grafičke vještine (rad na slijepim kartama, interpretacija tematskih karata i grafičkih priloga)
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati saradničke odnose kroz rad u grupama • razvijati takmičarski duh kod učenika uz uljudno i tolerantno ponašanje
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, grafička metoda, interpretacija, vježba na slijepim kartama i crtežima
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, slijepe karte i crteži, tematske karte, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	useljenički kontinent, starosjedioci, rezervati, Afroamerikanci, “brain drain” ili odljev pameti, gejzir, Punasi ili Altiplano, prerija, tornado, uragan ili hariken, selva, llanosi (ljanosi), camposi (kamposi), pampe, Američko kopno, Sjeverna, Srednja i Južna Amerika, morski prolazi, Panamski kanal, Angloamerika, Latinska Amerika, unutar-američko kretanje, latinoamerikanizacija

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Podijeliti učenike u četiri do pet grupa (ovisno o broju učenika u razredu) i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti gradivo vezano za prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Amerike (Amerika).

GLAVNI DIO ČASA: PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Podijeliti listiće s prethodno pripremljenim pitanjima i zadacima za sve grupe. Na svakom listiću bit će četiri do pet zadataka.

Primjer pitanja i zadataka za prvu grupu

I. ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA:

- 1) U kojim se toplinskim pojasevima nalazi Amerika (Amerike)?
- 2) Koji su reljefno najstariji dijelovi Južne Amerike?
- 3) Objasnite pojam latinoamerikanizacija.
- 4) Objasnite značenje Panamskog kanala.
- 5) Koji vjetrovi pušu u području Sjeverne Amerike?

II. INTERPRETIRAJE TEMATSKU KARTU (npr. *Jezici na američkom kontinentu*)

III. OPIŠITE FOTOGRAFIJU (npr. *Panamski kanal*)

IV. RIJEŠITE ZADATKE NA SLIJEPOJ KARTI:

- a) Na crte napišite nazive okeana.
- b) Panamski kanal obilježite velikim slovom P.
- c) Rt Horn obilježite križićem.
- d) Beringov prolaz obilježite velikim slovom B.
- e) Poluotok označen slovom A je
- f) Otok označen brojem 1 je
- g) Prolaz označen brojem 2

Primjer pitanja i zadataka za drugu grupu

I. ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA:

- 1) Navedite zajednička prirodna obilježja Sjeverne i Južne Amerike.
- 2) Objasnite razliku između prerije i pampe.
- 3) Ko naseljava sjeverni dio Sjeverne Amerike?
- 4) Navedite i pokažite na karti najveće nizije Sjeverne i Južne Amerike.
- 5) Koja pojava je poznata pod nazivom "brain drain"?

II. INTERPRETIRAJTE

KLIMATSKI DIJAGRAM:

- a) Koji mjesec ima najvišu temperaturu?
- b) Koji mjesec ima najnižu temperaturu?
- c) U kojem mjesecu padne najmanje padavina?
- d) Koji mjesec je najkišovitiji? O kojoj klimi se radi?

III. INTERPRETIRAJTE

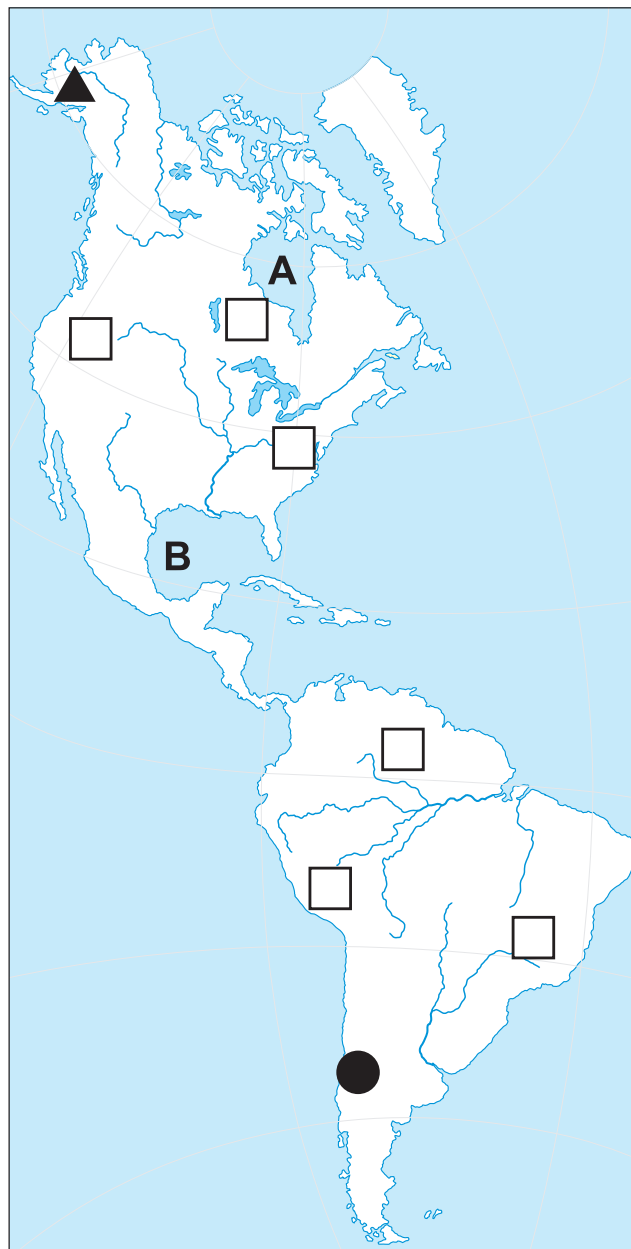
TEMATSKU KARTU

(npr. *Gustoća naseljenosti Sjeverne i Južne Amerike*)

IV. RIJEŠITE ZADATKE

NA SLIJEPOJ KARTI:

- a) Zaljev označen slovom A je
.....
- b) Zaljev označen slovom B je
.....
- c) Vrh označen trokutićem je
.....
- d) Vrh označen kružićem je
.....
- e) U kvadratiće na karti upišite odgovarajući broj:
1 – Kordiljeri
2 – Gvajansko visočje
3 – Ande
4 – Appalachian gorje
5 – Brazilsko visočje
6 – Kanadski štit

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Predstavnik ili predstavnici grupe usmenim izlaganjem upoznat će ostale učenike s pitanjima i zadacima koje su imali i koliko su ih uspješno riješili uz demonstraciju na zidnoj geografskoj karti. Ostali učenici mogu postavljati dopunska pitanja ukoliko nisu zadovoljni danim odgovorima. Grafičke zadatke projicirati grafoskopom ili LCD projektorom, pokazati tačne odgovore, pohvaliti učenike i nagraditi ih za aktivnost pripadajućom ocjenom.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Učenicima pripremiti pitanja i zadatke prilagođene njihovim mogućnostima koje će rješavati uz pomoć nastavnika.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	26
REDNI BROJ SEDMICE:	26
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Amerika ili Amerike
NAZIV NASTAVNE TEME:	SAD – svjetska privredna velesila
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati se s političkim i privrednim značajem SAD-a u svijetu i navesti razloge koji su doveli do privredne razvijenosti SAD-a • upoznati se s prirodnim bogatstvima, načinom poljoprivredne proizvodnje, raznovrsnom industrijom, uslužnim djelatnostima i regionalnom podjelom SAD-a
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati vještinu čitanja s razumijevanjem te vještinu opisivanja i interpretacije • primijeniti stečena znanja o prirodnim i društvenim obilježjima Amerike na primjeru SAD-a • poticati logičko zaključivanje i uočavati međusobni utjecaj klime i geografskog položaja na razvoj poljoprivrede
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema • izgrađivati poštovanje i zanimanje za kulturu i tradiciju drugih zemalja
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, grafička metoda, rad na tekstu
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, Sjeverne i Južne Amerike, grafolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	federacija, poljoprivredni pojasevi ili beltovi, Rust Belt ili “loš pojas”, megalopolis BoWash

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

U središte školske ploče ili velikog papira napisati SAD i zamoliti učenike da kažu pojmove koji ih asociraju na Sjedinjene Američke Države. Pojmove u obliku grozda napisati na ploču, a potom najaviti novu nastavnu temu *SAD – svjetska privredna velesila*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna privredna obilježja SAD-a i objasniti pretpostavke privredne razvijenosti i regionalne podjele SAD-a.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

1) Povoljni uvjeti za razvoj privrede; Poljoprivredni pojasevi – beltovi

Usmenim izlaganjem, demonstracijom na zidnoj geografskoj karti, analizom fotografija i tematskih karata u udžbeniku (služeći se grafoskopom ili LCD projektorom) upoznati učenike s geografskim položajem, temeljima privrednog razvoja, političkim i vojnim značajem te obilježjima suvremene poljoprivredne proizvodnje SAD-a koja se temelji na poljoprivrednim pojasevima ili beltovima.

2) Raznovrsna industrija; Najrazvijenije su tercijarne i kvartarne djelatnosti

Individualnim radom na tekstu u udžbeniku (*Raznovrsna industrija; Najrazvijenije su tercijarne i kvartarne djelatnosti*) te usmeno odgovarajući na postavljena pitanja učenici će se upoznati s obilježjima sekundarnih i tercijarnih djelatnosti SAD-a. Pitanja napisati na listiće ili ih projicirati grafoskopom ili LCD projektorom.

Primjer pitanja na koja će učenici odgovarati:

- 1) Gdje su u SAD-u izgrađeni prvi industrijski pogoni i na temelju kojih ruda?
- 2) Gdje je razvijena petrohemijska industrija i zašto?
- 3) U kojem dijelu SAD-a su razvijene elektronska i avionska industrija?
- 4) Navedite i pokažite na karti jezera i rijeke na kojima su izgrađene najveće hidroelektrane?
- 5) Koje djelatnosti u SAD-u su najrazvijenije i koliko stanovnika zapošljavaju?
- 6) Koja su obilježja prometa u SAD-u?
- 7) Navedite i pokažite najveće morske luke na atlantskoj i tihookeanskoj obali.
- 8) Koja mjesta u SAD-u turisti najviše posjećuju?

3) Regije i gradovi SAD-a

Uz pomoć tematske karte u udžbeniku *Geografske regije SAD-a* na 115. str. nastavnik će objasniti regionalnu podjelu SAD-a i usmenim izlaganjem upoznati učenike s osnovnim obilježjima sve četiri regije.

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti odrediti smještaj najvećih i najznačajnijih gradova u okviru svake regije (analizirati fotografije iz udžbenika).

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti čitajući rubriku *Ponovite i upamtite* (projicirati grafoskopom ili LCD projektorom) ili još jednom analizirati tematske karte, grafikone i fotografije. Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i upoznati se s državama Aljaskom i Havajima.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Pripremiti radni listić na kojem će biti sljedeća pitanja i zadaci:

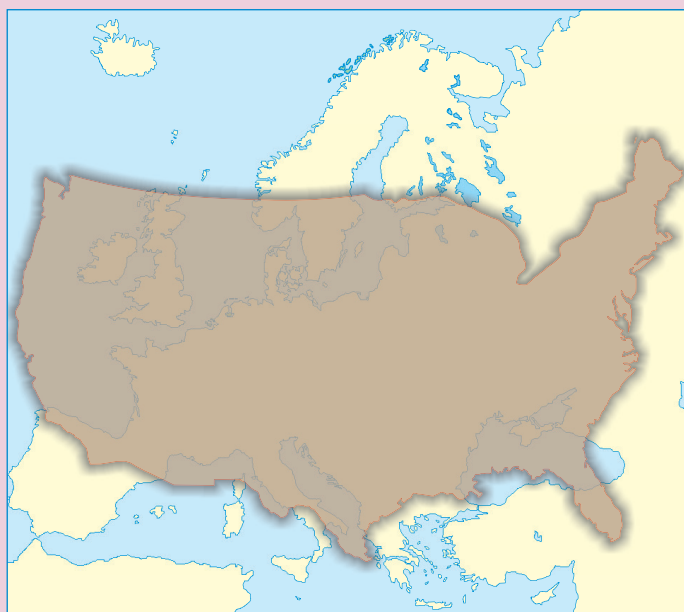
- 1) Pokažite na karti SAD-a Aljasku i Havajsko otočje.
- 2) Kojim okeanima su okružene SAD-e?
- 3) Koje se poljoprivredne kulture uzgajaju u Središnjoj niziji?
- 4) U kojim djelatnostima radi većina stanovnika SAD-a?
- 5) U kružice na karti upišite brojeve kojima su označeni najveći gradovi SAD-a:
1 – New York, 2 – Washington, 3 – Los Angeles,
4 – Chicago, 5 – New Orleans, 6 – Miami.

PLAN PLOČE

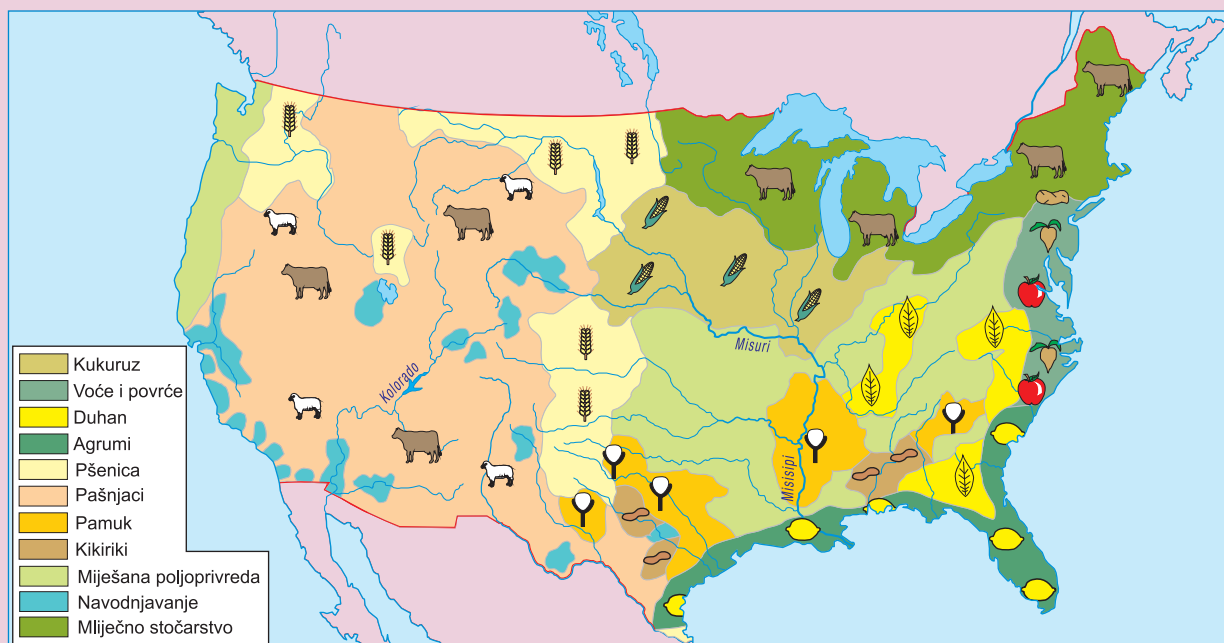
GRAFOFOLIJA

SAD – SVJETSKA PRIVREDNA VELESILA

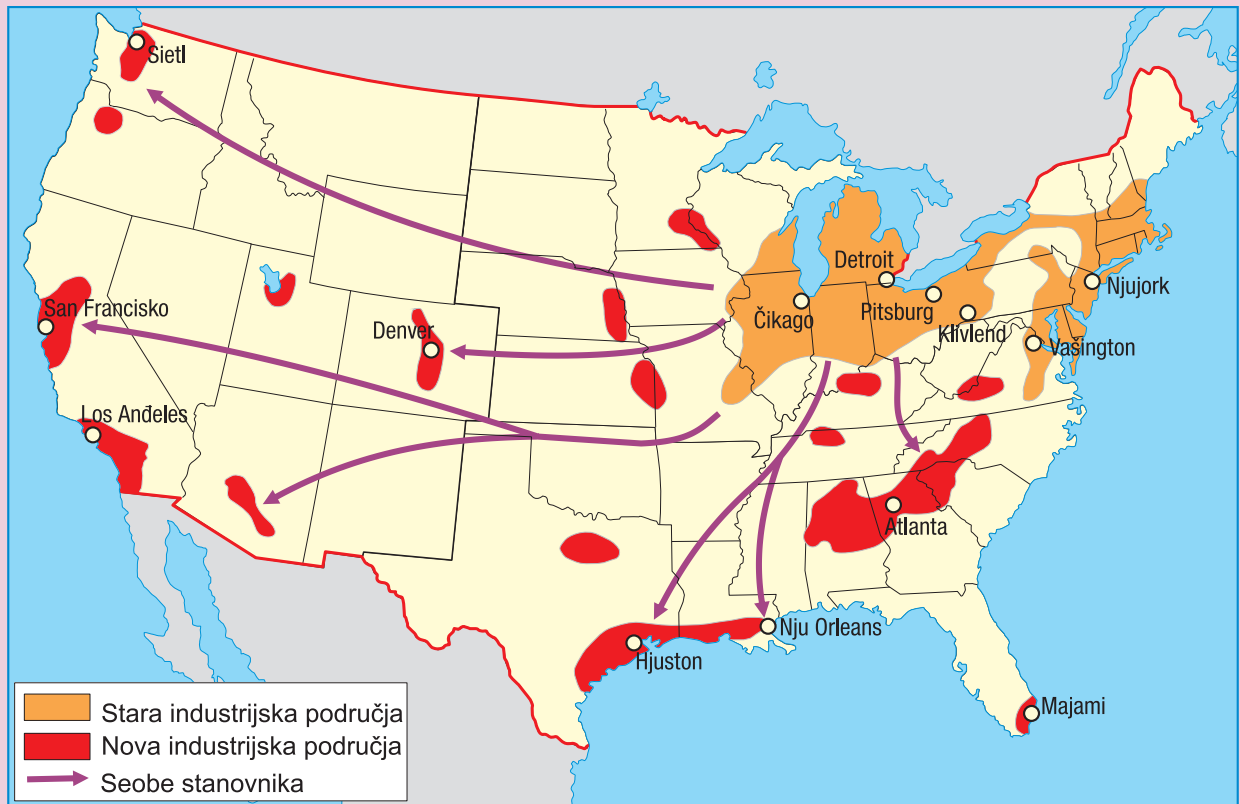
- SAD su federacija sa 50 saveznih država i posebnim teritorijem (District of Columbia) na kojem se nalazi glavni grad Washington.
- Glavni preduvjeti privrednog razvoja SAD-a su velika prirodna bogatstva, povoljan geografski položaj i povoljne društvene okolnosti.
- SAD su najveći proizvođači i izvoznici poljoprivrednih proizvoda na svijetu, a proizvodnja se temelji na pojasevima ili beltovima.
- SAD su jedna od najrazvijenijih industrijskih zemalja svijeta iako se više od 70 % aktivnog stanovništva bavi terciarnim i kvartarnim djelatnostima.
- Geografske regije SAD-a su: sjeveroistok, srednji zapad, jug i zapad.
- Najveći gradovi su New York, Los Angeles i Chicago.

SAD su prostorom velike gotovo kao Evropa.

Poljoprivreda SAD-a

Stara i nova industrijska područja SAD-a.

Geografske regije SAD-a

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	27
REDNI BROJ SEDMICE:	27
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Amerika ili Amerike
NAZIV NASTAVNE TEME:	Kanada ili Canata
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Kanade • upoznati osnovne značajke suvremenog privrednog razvoja Kanade kao jedne od najrazvijenijih zemalja svijeta
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • primijeniti stečena znanja o prirodnim i društvenim obilježjima Amerike (Amerika) na primjeru Kanade • razvijati kod učenika komunikacijske i grafičke vještine, kritičko mišljenje i zaključivanje
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati kod učenika odgovornost za vlastiti rad te ih poticati na zalaganje i kreativnost
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje učenika, demonstracija, prezentacija
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, Sjeverne i Južne Amerike, grafolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	“plodna Kanada”, transkontinentalna željeznička pruga, transkontinentalna cesta

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Igra asocijacija:

tanjur	čamac	Atlantski okean	drvo
ledenjaci	5 000 godina	Velika jezera	zastava
vitez	iglu	kanal	sirup
zaljev	Beringov prolaz	rijeka	palačinke
ŠTIT	ESKIMI	ST. LAWRENCE	JAVOR
KANADA			

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Kanade.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

Prezentacija referata na zadanu temu:

- 1) **NAJVEĆA ZEMLJA AMERIČKOG KONTINENTA**
- 2) **RIJETKO NASELJENA ZEMLJA**
- 3) **PRIVREDA SE TEMELJI NA PRIRODNIM BOGATSTVIMA**
- 4) **GRADOVI NA JUGU ZEMLJE**

Učenici koji su na prethodnom satu dobili zadatak da naprave referate na zadanu temu prezentiraju referate koje su osmislili u obliku plakata / postera, pismenog rada ili uz pomoć računara ili LCD projektor.

Zajedno s ostalim učenicima nastavnik će pratiti izlaganje, upozoriti učenike na prednosti i nedostatke usmenog izlaganja, kao i na eventualne pogreške u osmišljavanju plakata / postera ili prezentacije u Power Pointu. Učeniku koji je prezentirao određenu temu ostali učenici mogu postavljati dodatna pitanja. Nakon prezentacije nastavnik će pohvaliti učenike i nagraditi ih za aktivnost pripadajućom ocjenom.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (prethodno napisati na ploču ili grafofoliju) ili će učenici usmeno odgovarati na pitanja iz rubrike *Provjerite znanje*.

Zadatke u radnoj svesci učenici će riješiti za domaću zadaću, a oni koji žele znati više pročitati će rubriku *Dobro je znati*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Uz pomoć nastavnika i geografske karte učenici će riješiti prvi i četvrti zadatak u radnoj svesci na 45. i 46. str.

KANADA ILI CANATA

- Druga najveća zemlja svijeta (oko 10 miliona km²)
- Zahvaća šest vremenski zona (5 100 km, istok – zapad)
- Obala je vrlo razuđena (obalna granica najduža na svijetu 243 000 km)
- Prirodne cjeline:
 - 1) **Kanadski štit**
 - 2) **Kordiljeri**
 - 3) **Kanadsko Appalachian gorje**
 - 4) **Središnje ravnice**
 - 5) **Nizija rijeka St. Lawrence i Velika jezera**
 - 6) **Arktički otoci**
- Rijetka naseljenost zbog nepovoljne klime (snježno-šumska i polarna)
- “Plodna Kanada” – najpovoljnije područje za život na jugu uz granicu sa SAD-om
- Većina stanovništva britanskog i francuskog porijekla
- Kanada je podijeljena na deset provincija i tri teritorija
- Velika rudna bogatstva (željezo, bakar, cink, zlato, srebro, uglj, nafta, zemni plin)
- Najveći svjetski izvoznik papira, celuloze i drvne građe
- Prerija na jugu “žitnica Kanade”
- Promet vrlo razvijen:
 - transkontinentalna željeznica
 - transkontinentalna cesta
 - plovni put St. Lawrence – Velika jezera
- Glavni grad **Ottawa**, a ostali veći **Toronto, Montreal i Vancouver**

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	28
REDNI BROJ SEDMICE:	28
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Amerika ili Amerike
NAZIV NASTAVNE TEME:	Brazil, Argentina, Čile
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • odrediti geografski položaj i smještaj Brazila, Argentine i Čilea • upoznati prirodno-geografska (Amazonija, Brazilsko visočje, Pantanal, Ande, Pampa, Atacama) i društveno-geografska obilježja Brazila, Argentine i Čilea
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • primijeniti stečena znanja o prirodnim i društvenim obilježjima Latinske Amerike na primjeru Brazila, Argentine i Čilea • razvijati vještine uspoređivanja, interpretacije, demonstracije, čitanja s razumijevanjem, logičkog zaključivanja i usmenog izlaganja i snalaženja na geografskoj karti
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati ekološku svijest i poticati učenike na zaštitu okoliša (Amazonija, Pantanal, Ande) • pokazati spremnost za rješavanje problema kroz rad u grupi
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu i priložima, prezentacija tema
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta i Južne Amerike, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	favela, Amazonija, Ande, Pampa, veleposjedi ili estancije, gaucho (gaučo), metropola

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Nastavnik će zamoliti učenike da u određenom vremenu (npr. 2-3 minute) u svoje sveske napišu sve pojmove koji ih asociraju na Brazil, Argentinu i Čile. Nekoliko učenika pročitat će svoje asocijacije naglas, a nastavnik ih može zapisati na ploču i tako najaviti novu nastavnu temu *Brazil, Argentina, Čile*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Brazila, Argentine i Čilea.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

Podijeliti učenike u četiri grupe i dati upute za rad. Zadatak učenika svake grupe je da pročitaju tekst u udžbeniku koji se odnosi na njihovu temu, promotre grafički materijal i odluče koje će bilješke izdvojiti da bi ih prezentirali ostalim učenicima.

1.grupa: BRAZIL – NAJVEĆA JUŽNOAMERIČKA ZEMLJA I NERAZVIJENI ZAPAD

2.grupa: BRAZIL – RAZVIJENO PRIOBALJE

3.grupa: ARGENTINA – ZEMLJA SREBRA

4.grupa: ČILE – ZEMLJA NEOBIČNA OBLIKA

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon 20 minuta predstavnici grupa usmenim izlaganjem upoznat će ostale učenike s radom svoje grupe uz pokazivanje na zidnoj geografskoj karti. Ostali učenici će u svoje sveske zapisivati bilješke o državama koje nisu obrađivali, a nastavnik će najvažnije činjenice napisati na ploču kao sažetak teme. Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci i pripremiti se za sat ponavljanja, vježbanja i provjeravanja.

Oni koji žele naučiti više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i na internetu pronaći koje su posljedice uništavanja tropske kišne šume u Amazoniji.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Učenike integrirati u neku od grupa i dati im pitanja koja će im pomoći da lakše svladaju gradivo.

Primjer pitanja:

- 1) Koja je najveća država Južne Amerike?
- 2) Kojim jezikom govore stanovnici Brazila?
- 3) Kako se naziva područje kroz koje protječe rijeka Amazona?
- 4) Koji dio Brazila je naseljeniji, priobalje ili unutrašnjost?
- 5) Navedite i pokažite na karti najveće gradove Brazila.
- 6) Koji dio Argentine je najrazvijeniji i najnaseljeniji?
- 7) Koji planinski lanac dijeli Argentinu od Čilea?
- 8) Uz koji okean se nalazi Čile?
- 9) Koja se pustinja nalazi na sjeveru Čilea?
- 10) Navedite i pokažite na karti glavne gradove Argentine i Čilea.

PLAN PLOČE

Kao plan ploče može poslužiti rubrika *Ponovite i upamtite* ili će učenici pišući bilješke izraditi svako za sebe plan ploče.

BRAZIL, ARGENTINA I ČILE

- Brazil je najveća i najmnogoljudnija zemlja Južne Amerike u kojoj razlikujemo nerazvijeni zapad i razvijeno priobalje.
- Amazonija je najveće područje tropskih kišnih šuma na Zemlji koje su ugrožene zbog naseljavanja, otvaranja rudnika, izgradnje prometnica i sječe drveta.
- Brazil je najveći svjetski proizvođač i izvoznik kafe.
- Najrazvijeniji dio Brazila je jugoistočno primorje gdje se nalaze najveći gradovi Sao Paulo i Rio de Janeiro. Glavni grad ove države je Brasilia.
- Argentina je veličinom druga zemlja Južne Amerike s većinskim bijelim stanovništvom.
- Industrijsko i demografsko središte zemlje je plodna Pampa s glavnim gradom Buenos Airesom.
- Čile je vrlo dugačka i uska zemlja u kojoj izdvajamo tri regije – sjevernu, srednju i južnu. Glavni grad je Santiago, a najveća luka Valparaiso.
- Čile je najveći svjetski proizvođač i izvoznik bakra.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	29
REDNI BROJ SEDMICE:	29
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Amerika ili Amerike
NAZIV NASTAVNE TEME:	Amerika ili Amerike
TIP ČASA:	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja u okviru nastavne cjeline Amerika ili Amerike
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja • razvijati sposobnost uočavanja bitnih činjenica i uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru • razvijati sposobnost davanja kratkih i tačnih odgovora i poticati učenike da se koriste geografskom kartom
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • poticati zanimanje za učenje i ponavljanje gradiva • ukazati učenicima na važnost pripremanja za usmenu provjeru znanja • razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, Sjeverne i Južne Amerike, listići s pitanjima
KLJUČNI POJMOVI:	Američko kopno, Sjeverna, Srednja i Južna Amerika, morski prolazi, Panamski kanal, Angloamerika, Latinska Amerika, unutarameričko kretanje, latinoamerikanizacija, gejzir, Punasi ili Altiplano, prerija, tornado, uragan ili hariken, selvasi, llanosi (ljanosi), camposi (kamposi), pampe, useljenički kontinent, starosjedioci, rezervati, Afroamerikanci, “brain drain”, federacija, poljoprivredni pojasevi ili beltovi, Rust Belt ili “loš pojas”, megalopolis, BOWASH, “plodna Kanada”, transkontinentalna željeznica, transkontinentalna cesta, favela, Amazonija, Ande, Pampa, veleposjedi ili estancije, gaucho (gaučo), metropola

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Nastavnik će najaviti čas ponavljanja, vježbanja i provjeravanja i objasniti način rada.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i usmenim putem provjeriti usvojenost znanja i obrazovnih postignuća propisanih planom i programom za nastavnu cjelinu Amerika ili Amerike.

GLAVNI DIO ČASA: PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Pitanja koja se odnose na provjeru znanja prethodno napisati na listiće, staviti ih u kutiju, košaricu, šesir ili nešto slično. Prozvani učenici (ili oni koji se sami jave) izvlačit će listiće s pitanjima na koja će usmeno odgovarati i biti ocijenjeni odgovarajućom ocjenom. Ostali učenici također mogu biti uključeni u proces ispitivanja na način da postavljaju pitanja ili odgovaraju ako ispitanik ne zna tačno odgovoriti.

Primjer pitanja za usmeno ponavljanje i provjeravanje znanja:

- 1) Kako dijelimo Ameriku s obzirom na prirodno-geografska obilježja?
- 2) Zašto kažemo da se Amerika pruža od “pola do pola”?
- 3) S kojeg kontinenta su stigli prvi stanovnici Amerike?
- 4) Kakvog su postanka sjevernoamerički Kordiljeri i Ande?
- 5) Koja rijeka čini prirodnu granicu između Sjeverne i Južne Amerike?
- 6) Objasnite pojam latinoamerikanizacija.
- 7) Kako je crno stanovništvo došlo na američki kontinent?
- 8) Koji jezici prevladavaju u Sjevernoj, a koji u Južnoj Americi?
- 9) Šta su Punasi ili Altiplano?
- 10) Kako je Kolumbo nazvao stanovništvo Amerike?
- 11) Kroz koliko se toplinskih pojaseva pružaju Amerike?
- 12) Šta su beltovi?
- 13) Kako morske struje utječu na klimu američkog kontinenta?
- 14) Objasnite značenje Panamskog kanala?
- 15) Kakva je važnost Velikih jezera?
- 16) Šta je “linija vodopada”?
- 17) Kakva je razlika između tornada i uragana?
- 18) Koji su prirodni faktori privrednog razvoja SAD-a?
- 19) Koja su tri glavna industrijska područja u SAD-u?
- 20) Po čemu su slične, a po čemu se razlikuju Kanada i SAD?
- 21) Koja industrija je najrazvijenija u Argentini?
- 22) Zašto se za Čile kaže da je država neobičnog oblika?
- 23) Koje su posebnosti Amazonije?

Primjer zadataka alternativnog tipa – odredite jesu li navedene tvrdnje tačne:

- 1) Španski i portugalski jezik vuku korijene iz talijanskog jezika.
- 2) Od Aljaske do Ognjene zemlje pružaju se Kordiljeri.
- 3) Panamski kanal spaja Atlantski i Indijski okean.
- 4) Središnji dio Kanadskog štita ispunjen je vodom Meksičkog zaljeva.
- 5) U Sjevernoj Americi travnjaci se nazivaju prerije.
- 6) Američki starosjedioci pripadaju bijeloj rasi.
- 7) Latinska Amerika ima veći prirodni priraštaj od Angloamerike.
- 8) Većina Kanadana živi u “plodnoj Kanadi”.
- 9) Savane su poznate kao “pluća svijeta”.

- 10) Glavno rudno bogatstvo Čilea je bakar.
- 11) Brazil je najveći svjetski proizvođač i izvoznik kafe.
- 12) Eskimi (Inuiti) i Aleuti žive u rezervatima.
- 13) Najpoznatiji kanadski nacionalni park je Yellowstone.
- 14) Brazil i Argentina izlaze na Tihi okean.
- 15) Do 2 000 godine Panamskim kanalom upravljale su SAD.

Primjer zadataka na zidnoj geografskoj karti:

- 1) Pokažite na karti morski prolaz između Aljaske i Čukotskog poluotoka.
- 2) Kako se nazivaju stara gromadna gorja u Južnoj Americi? Pokažite ih na karti.
- 3) Pokažite na karti najviše vrhove Sjeverne i Južne Amerike. Imenujte ih.
- 4) Kako se naziva visoravan na jugu Južne Amerike? Pokažite ga na karti.
- 5) Koja pustinja je nastala pod utjecajem Humboldtove struje? Pokažite je na karti.
- 6) Šta je BoWash? Pokažite ga na karti.
- 7) Koji grad SAD-a ima ulogu "vratara" prema Aziji, Australiji i Latinskoj Americi? Pokažite ga na karti.
- 8) Navedite i pokažite na karti tri najveća kanadska grada.
- 9) U porječju koje rijeke se nalazi nizija Pantanal? Pokažite je na karti.
- 10) Pokažite na karti otok koji pripada Argentini i Čileu.
- 11) Pokažite na karti SAD-a industrijsko područje koje se naziva "Rust Belt".
- 12) U kojoj francuskoj provinciji se govori francuski jezik? Pokažite je na karti.
- 13) Kako nazivamo rt na jugu Južne Amerike? Pokažite ga na karti.
- 14) Pokažite na karti najviše plovno jezero na svijetu.
- 15) Pokažite na karti glavni grad Brazila, najveći grad Brazila i najljepši grad Brazila.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nakon što učenici odgovore na postavljena pitanja i riješe zadatke na zidnoj geografskoj karti saopćiti im ocjene i obrazložiti ih.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Pripremiti radni listić s pitanjima i zadacima:

- 1) Između kojih se okeana nalaze Sjeverna i Južna Amerika?
- 2) Pokažite na karti Beringov prolaz, Drakeov prolaz i Panamski kanal.
- 3) Pokažite na karti rijeku koja razdvaja Angloameriku i Latinsku Ameriku.
- 4) Između kojih država se nalaze Velika jezera? Pokažite ih na karti.
- 5) Ko su starosjedioci američkog kontinenta?
- 6) Imenujte i pokažite na karti najveće gradove Angloamerike.
- 7) Koju državu nazivamo svjetskom privrednom velesilom?
- 8) Šta je to "plodna Kanada"?
- 9) Koja je najveća država Južne Amerike?
- 10) U koji okean se ulijeva rijeka Amazona?
- 11) Kako nazivamo šume koje rastu u Amazoniji?
- 12) Pokažite na karti dva najveća brazilska grada.
- 13) U kojoj državi Južne Amerike se nalazi Pampa? Pokažite je na karti.
- 14) Pokažite na karti glavni grad Argentine i Čilea.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	30
REDNI BROJ SEDMICE:	30
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Australija, Okeanija i polarna područja
NAZIV NASTAVNE TEME:	Australija – kontinent na drugom kraju svijeta
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • upoznati geografski smještaj i položaj Australije, prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti i imenovati veće gradove
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati vještine čitanja s razumijevanjem te vještine opisivanja i interpretacije • razvijati logičko zaključivanje i uočavati međusobni utjecaj klime i geografskog položaja na naseljavanje i razvoj poljoprivrede • razvijati vještine kritičkog mišljenja i poticati upotrebu geografskih i tematskih karata
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • izgrađivati kod učenika zanimanje, poštivanje i toleranciju za kulturu i tradiciju drugih naroda (Aborigini) • razvijati ekološku svijest (npr. endemične vrste); analizirati pregradnu stranicu (str. 132)
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, rad na tekstu, interpretacija, grafička metoda
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta i Australije, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	Veliki koraljni greben, scrub, “willy-willies”, arteški bunar, eukaliptus, endemi, merino ovca

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenici će samostalno pročitati tekst u udžbeniku na 133. str. koji je uvod u novu nastavnu cjelinu, a nastavnik će potaknuti razgovor sljedećim pitanjima:

- 1) Na kojim Zemljinim poluloptama je smještena Australija?
- 2) Koja mora i oceani okružuju Australiju?
- 3) Zašto je Australija kasno otkriven kontinent?
- 4) Koji je pomorac otkrio Australiju?

CILJ ČASA

Upoznati osnovne prirodno-geografske i društveno-geografske posebnosti Australije.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

1) Reljef jednoličan i uravnjen

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti svijeta odrediti smještaj i položaj Australije.

Naglasiti da je australska obala slabo razuđena, pokazati na karti najveće poluotoke, zaljeve, otok Tasmaniju i opisati nastanak Velikog koraljnog grebena.

Usmenim izlaganjem i demonstracijom na karti nastavnik će upoznati učenike s reljefnim cjelinama Australije te obilježjima voda.

2) Australija je suh kontinent

Interpretirati tematsku kartu *Raspodjela padavina i klimatski dijagrami nekih australskih i novozelandskih gradova; Tipovi klime u Australiji; Vrste i raspored vegetacije u Australiji* i upoznati učenike s tipovima klime i vegetacijskim obilježjima Australije (karte projicirati LCD projektorom).

3) Kontinent Aborigina i evropskih doseljenika

Kroz razgovor upoznati učenike s naseljavanjem Australije koje je od strane Evropljana počelo 1788. godine, kao i sa starosjediocima Aboriginima.

Analizirati tematsku kartu u udžbeniku na 138. str. *Gustoća naseljenosti Australije* i kroz razgovor doći do zaključka koji su razlozi i posljedice rijetke i neravnomjerne naseljenosti.

Na zidnoj geografskoj karti demonstrirati glavni grad i ostale velike gradove Australije.

4) Zemlja visokorazvijene poljoprivrede

Individualnim radom na tekstu *Zemlja visokorazvijene poljoprivrede* učenici će se upoznati s privrednim obilježjima Australije i usmeno odgovoriti na pitanja.

Primjer pitanja:

- 1) Na čemu Australija temelji svoj privredni razvoj?
- 2) Navedite rudna bogatstva Australije.
- 3) S kojim energentima raspolaže Australija?
- 4) Zašto su značajni arteški bunari?
- 5) Koji su najvažniji poljoprivredni proizvodi?
- 6) Koja su obilježja australske industrije?
- 7) Šta turiste privlači u Australiju?

ZAKLJUČNI DIO ČASA

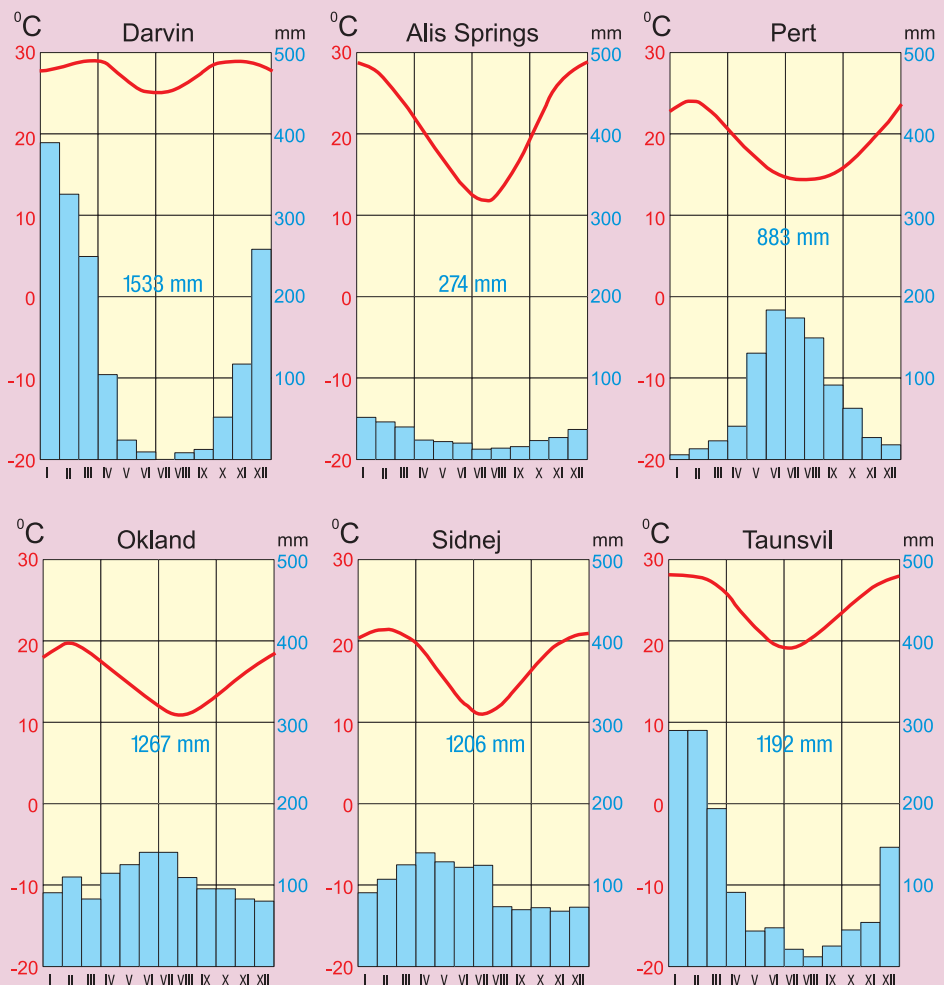
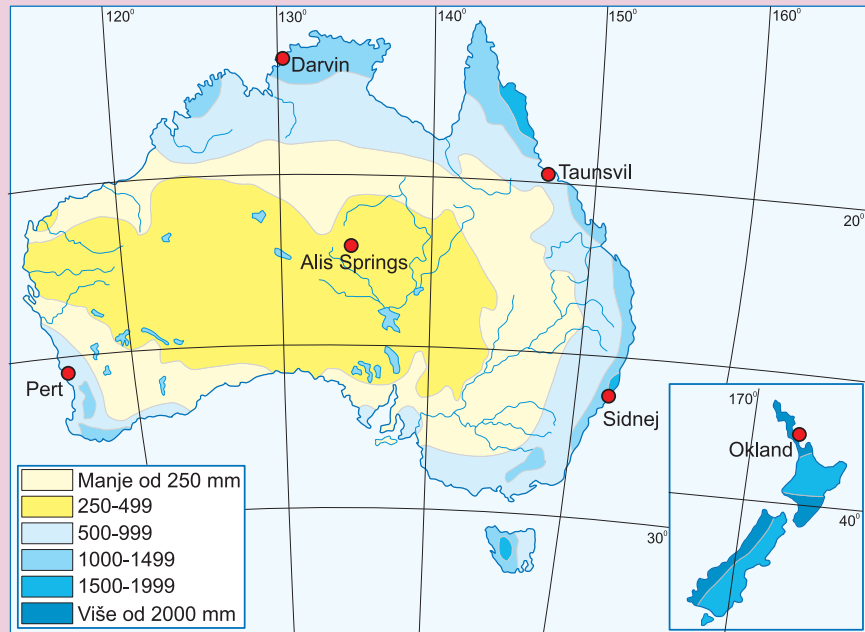
Gradivo ponoviti prema planu ploče (rubrika *Ponovite i upamtite*) ili još jednom analizirati tematske karte, fotografije i grafikone u udžbeniku. Za domaću zadaću učenici će pismeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje* i riješiti zadatke u radnoj svesci. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i napisati referat na temu *Aborigini – tamnopusiti stanovnici Australije*.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

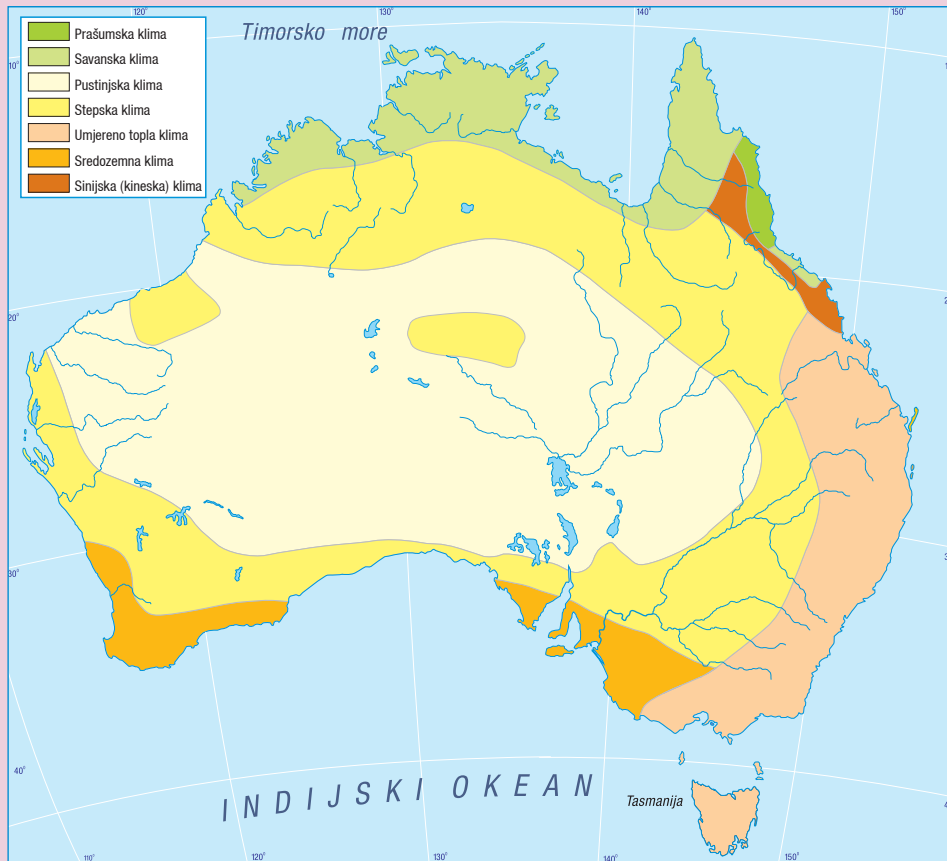
Učenici će uz pomoć nastavnika ili boljeg učenika rješavati 1. i 2. zadatak u radnoj svesci na 51. str.

AUSTRALIJA – KONTINENT NA DRUGOM KRAJU SVIJETA

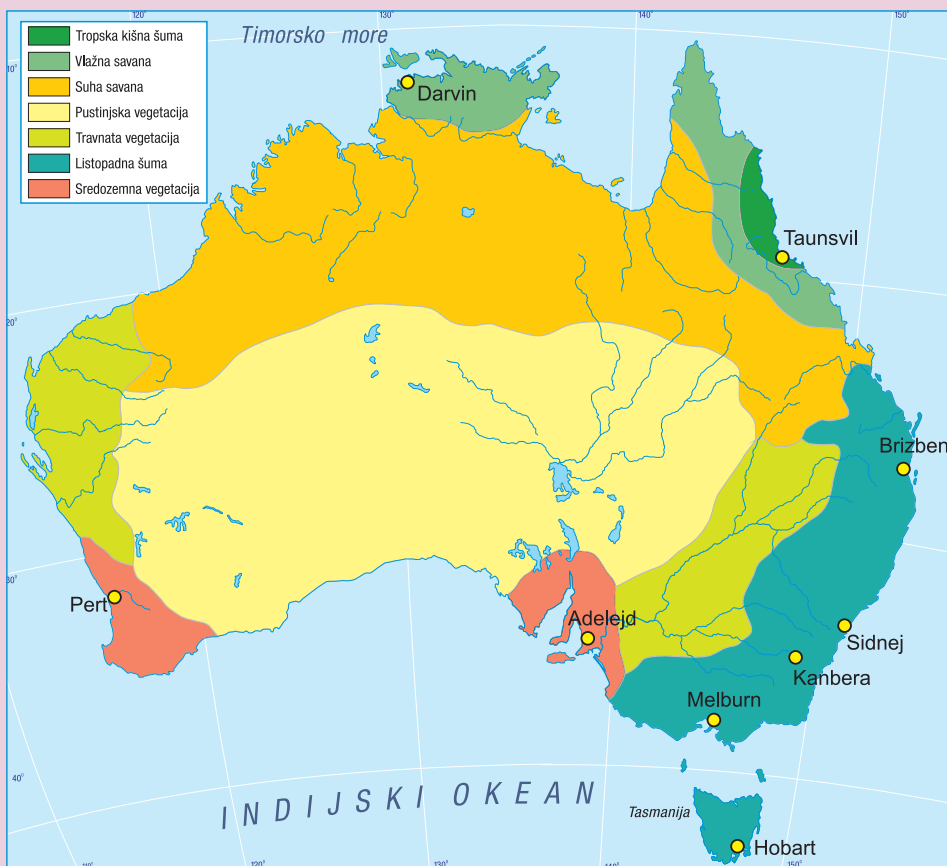
- Australija je najmanji i jedini naseljeni kontinent u cijelosti smješten na južnoj polulopti, koju presijeca južna obratnica.
- U reljefu Australije izdvajamo: Veliko razvodno gorje, Središnju australsku niziju i Zapadnoaustralsku visoravan (ploču).
- Središnji i zapadni dijelovi Australije područja su pustinjske i vruće stepске klime, na sjeveru i sjeveroistoku klima je savanska i tropska, na jugoistoku umjereno topla, a na jugu i jugozapadu sredozemna.
- Starosjedioci Australije su Aborigini, a prvi evropski doseljenici bili su Britanci i Irci.
- Australija je rijetko naseljena, većina stanovništva živi na jugoistočnoj obali gdje se nalaze i najveći gradovi.
- Australija je zemlja s razvijenom poljoprivredom, industrijom i tercijarnim djelatnostima.

Raspodjela padavina i klimatski dijagrami nekih australskih i novozelandskih gradova

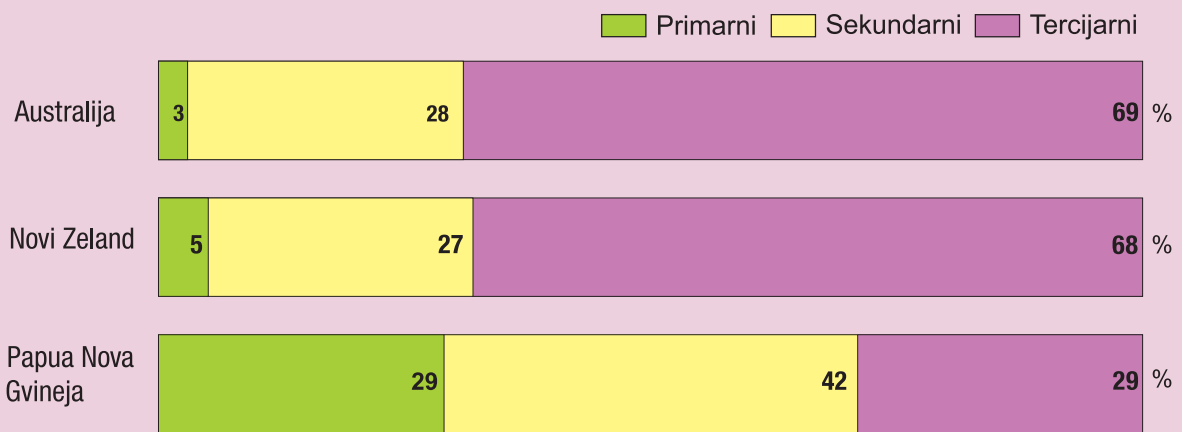
Tipovi klime u Australiji

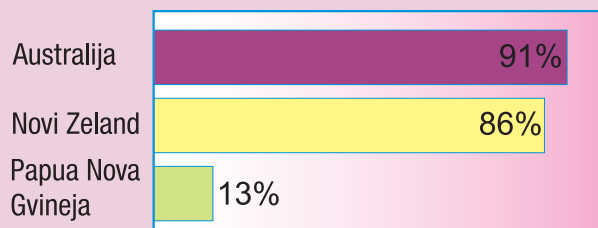
Vrste i raspored vegetacije u Australiji

Gustoća naseljenosti Australije

Udio sektora djelatnosti (%) u BDP-u Australije i Okeanije

Udio urbanog stanovništva u ukupnom stanovništvu zemalja Australije i Okeanije

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	31
REDNI BROJ SEDMICE:	31
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Australija, Okeanija i polarna područja
NAZIV NASTAVNE TEME:	Okeanija – brojni otoci u Tihom okeanu
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • odrediti položaj i upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Okeanije • objasniti pojmove Okeanija, Melanezija, Mikronezija, Polinezija, atol i laguna • uporediti prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Sjevernog i Južnog otoka Novog Zelanda
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati kod učenika vještinu upotrebe geografskih karata i grafičke vještine • razvijati vještine čitanja s razumijevanjem, zapažanja, uspoređivanja i usmenog izražavanja
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati kod učenika znatiželju za pojave u prirodi i upoznavanje dalekih i egzotičnih krajeva • razvijati saradničke odnose kroz rad u parovima
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, rad na tekstu i grafičkim priložima
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u parovima
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, Australije i Okeanije, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	vulkanski otoci, koraljni otoci, atoli, lagune, Melanezija, Mikronezija, Polinezija, Maori

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Pročitati (jedan učenik naglas) uvodni tekst u udžbeniku na 143. str., a potom će nastavnik zamoliti učenike da promotre fotografije u udžbeniku na 144. str. i postaviti im sljedeća pitanja:

- 1) Na kojem od ova dva otoka biste voljeli ljetovati? Zašto?
- 2) Na kojem otoku je moguća poljoprivredna proizvodnja?
- 3) Koji otok prima više padavina?
- 4) Na temelju čega to zaključujete?

CILJ ČASA

Upoznati osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja Okeanije.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

1. Tri velike otočne skupine

Uz pomoć računara i LCD projektora nastavnik će projicirati fotografije s prizorima Okeanije, interpretirati tematsku kartu iz udžbenika *Okeanija se dijeli na Melaneziju, Mikroneziju i Polineziju*, objasniti pojmove Melanezija, Mikronezija i Polinezija i pokazati ih na geografskoj karti.

Usmenim izlaganjem i analizom fotografija u udžbeniku na 144. str. upoznati učenike s načinom postanka otoka Okeanije.

Uz pomoć crteža na 144. str. u udžbeniku nastavnik će objasniti nastanak atola, a potom će učenici individualno pročitati tekst o klimi Okeanije i odgovoriti na sljedeća pitanja:

- 1) Kojem toplinskom pojasu pripada Okeanija?
- 2) Opišite klimu Okeanije.
- 3) Koji vjetrovi pušu u Okeaniji?

2. Otoci su rijetko naseljeni

Radom na tekstu (podnaslov *Otoci su rijetko naseljeni*) i metodom razgovora učenici će se upoznati s osnovnim obilježjima stanovništva i djelatnostima kojima se bave (poljoprivreda, ribarstvo, rudarstvo, turizam).

3. Novi Zeland – “zeleni otok”

Demonstracijom na zidnoj geografskoj karti nastavnik će upoznati učenike s geografskim položajem i smještajem Novog Zelanda te usmenim izlaganjem objasniti reljefne i klimatske razlike između Sjevernog i Južnog novozelandskog otoka.

4. Starosjedioci Maori i evropski doseljenici

Učenici individualno čitaju tekst *Starosjedioci Maori i evropski doseljenici*, analiziraju tematske karte i fotografije, a potom radeći u parovima osmišljavaju bilješke. Nakon toga nekoliko parova pročitat će svoje bilješke te ih analizirati i uporediti.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Ponoviti gradivo prema planu ploče (rubrika *Ponovite i upamtite*) ili će učenici radom u parovima popuniti tablicu i napraviti sažetak današnje teme.

	Sjeverni otok	Južni otok
Reljefna obilježja		
Klimatska obilježja		
Obilježja stanovništva		
Obilježja privrede		
Najveći gradovi		

Za domaću zadaću učenici će riješiti zadatke u radnoj svesci. Oni koji žele znati više pročitat će rubriku *Dobro je znati* i saznati što više informacija o domorocima Novog Zelanda, tj. Maorima.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Pripremiti radni listić s pitanjima i zadacima:

- 1) Šta je Okeanija?
- 2) Pokažite na karti tri velike skupine otoka od kojih se sastoji Okeanija.
- 3) Čime se bavi domorodačko stanovništvo Okeanije?
- 4) Koji otoci čine državu Novi Zeland?
- 5) Koje životinje uzgajaju stočari s Novog Zelanda?
- 6) Pokažite na karti velike gradove na Novom Zelandu.

PLAN PLOČE

GRAFOFOLIJA

OKEANIJA – BROJNI OTOCI U TIHOM OKEANU

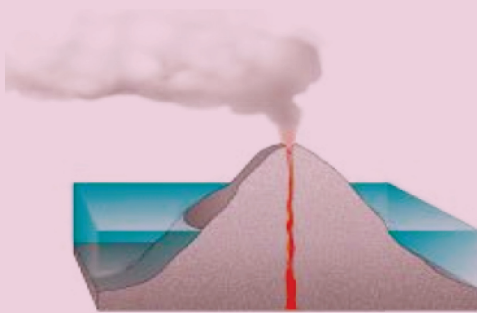
- Okeanija se dijeli na Melaneziju (Crno otočje), Mikroneziju (Sitno otočje) i Polineziju (Brojno otočje).
- Po načinu postanka razlikuju se vulkanski, koraljni i kontinentalni otoci.
- Većina Okeanije smještena je u žarkom pojasu i često se naziva “otočje vječnog proljeća”.
- Novi Zeland najveća je i najrazvijenija država Okeanije koja se sastoji od Sjevernog i Južnog otoka. Glavni grad države je Wellington, a najveći Auckland.
- Domoroci Novog Zelanda su Maori, a najbrojniji su potomci evropskih doseljenika.
- Novi Zeland najveći je svjetski proizvođač i izvoznik kivija i ovčijeg mesa.

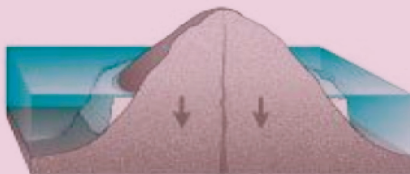
Okeanija se dijeli na Melaneziju, Mikroneziju i Polineziju. Zauzima površinu od oko 850 000 km², na kojoj živi oko 14 miliona ljudi.

Okeanija je sačinjena od visokih vulkanskih otoka i niskih koraljnih otoka.

1

2

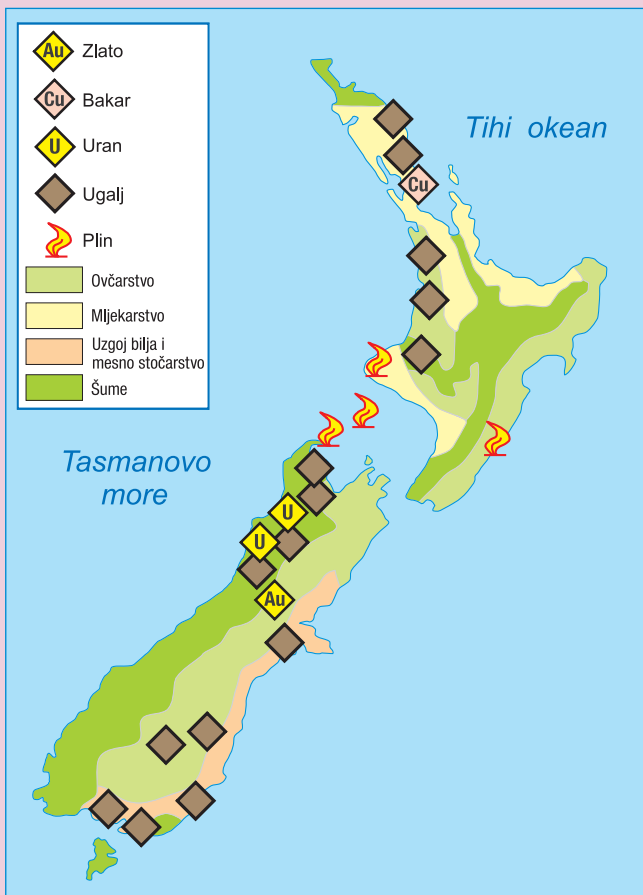
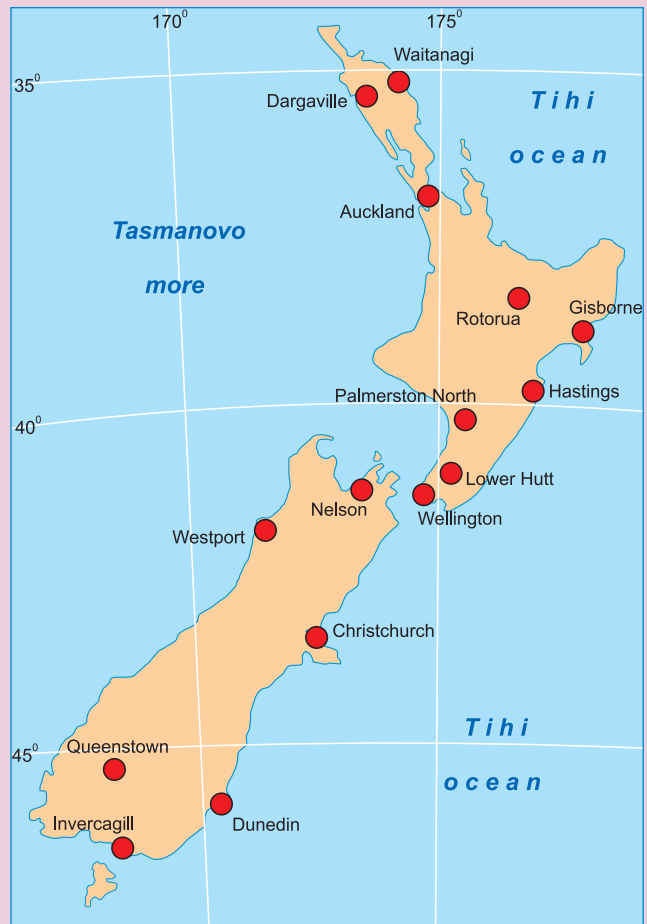

3

Atol je koraljni otok koji nastaje prirastanjem koralja i istovremenim spuštanjem vulkanskog otoka:
 1 – vulkanski otok,
 2 – stvaranje resice grebena,
 3 – potpuno izrastanje grebena,
 4 – primjer atola. (dolje desno)

Najveći gradovi
Novog Zelanda

Privredna karta Novog Zelanda

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	32
REDNI BROJ SEDMICE:	32
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Australija, Okeanija i polarna područja
NAZIV NASTAVNE TEME:	Polarna područja
TIP ČASA:	Obrada novoga gradiva
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none">• upoznati položaj i smještaj te osnovna prirodno-geografska i društveno-geografska obilježja polarnih područja na Zemlji (Arktik, Antarktika i Grenland)
	b)
	<ul style="list-style-type: none">• razvijati logično mišljenje i uočavati uzročno-posljedične odnose u prostoru• razvijati kartografske i grafičke vještine te vještinu čitanja s razumijevanjem i vještinu samostalnog izlaganja
	c)
	<ul style="list-style-type: none">• poticati želju za upoznavanjem i razumijevanjem života u dalekim i nepoznatim krajevima• razvijati ekološku svijest (zaštita polarnih područja)
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, interpretacija, rad na tekstu i grafičkim priložima
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, globus, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	polarna područja, ledeni pokrovi, kontinentalni led, ledene sante, ledeni bregovi, kril

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Kratkom petominutnom Power Point prezentacijom (mogu je unaprijed po dogovoru pripremiti učenici) upoznati učenike s polarnim područjima i tako najaviti novu nastavnu temu *Polarna područja*.

CILJ ČASA

Upoznati osnovna geografska obilježja polarnih područja na Zemlji.

GLAVNI DIO ČASA: OBRADA

Nastavnik će podijeliti učenike u šest grupa i dati upute za rad. Članovi grupe zamislit će da su znanstvenici (naučnici) čiji je zadatak da istraže polarna područja čitajući tekst u udžbeniku, proučavajući tematske karte, fotografije i crteže.

- 1. grupa – KARTOGRAFI:** istražuju smještaj i položaj Arktika, Antarktike i Grenlanda
- 2. grupa – HIDROGRAFI:** istražuju ledene pokrove, ledene sante i ledene bregove
- 3. grupa – KLIMATOLOZI:** istražuju klimu
- 4. grupa – BIOGEOGRAFI:** istražuju biljni i životinjski svijet
- 5. grupa – DEMOGEOGRAFI:** istražuju stanovništvo i naseljenost
- 6. grupa – PRIVREDNICI:** istražuju rudna bogatstva i privredne djelatnosti

Nakon završetka rada predstavnik prve grupe upoznat će ostale učenike o rezultatima rada svoje grupe, i tako redom. Članovi ostalih grupa nakon prezentacije mogu postavljati pitanja i tražiti dodatna objašnjenja za ono što nisu razumjeli u izlaganju.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Gradivo ponoviti prema planu ploče (projicirati grafoskopom ili LCD projektorom) ili će učenici usmeno odgovoriti na pitanja u rubrici *Provjerite znanje*. Zadatke u radnoj svesci učenici će riješiti kod kuće za domaću zadaću, a oni koji žele naučiti više pročitati će rubriku *Dobro je znati* i istražiti zašto je važno zaštititi polarna područja.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Učenici učestvuju u radu grupa u skladu sa svojim psihofizičkim mogućnostima i odgovaraju na sljedeća pitanja:

- 1) Gdje se nalaze polarna područja? Pokažite ih na karti.
- 2) Opišite klimu koja vlada u polarnim područjima.
- 3) Koje biljke rastu u tundri?
- 4) Navedite nekoliko životinja koje žive u polarnim područjima?
- 5) Zašto Antarktika nema stalnih stanovnika?

POLARNA PODRUČJA

Polarna područja – nalaze se na oba Zemljina pola

ARKTIK

- Zaleđeno područje na krajnjem sjeveru Zemlje
- Obuhvata sjeverne dijelove Evrope, Azije, Sjeverne Amerike i Grenlanda
- Najveći dio čini Sjeverno ledeno more (Arktički okean)
- **Ledene sante** – manje ili veće ledene ploče nastale zaleđivanjem morske vode
- **Klima:** – klima vječnog mraza (središnji Arktik, Grenland)
– klima tundre (rubna, subpolarna područja)
- **Naseljenost:** slabo naseljen prostor
 - **Inuiti (Eskimi)**
 - **Sami (Laponci)**
 - **Samojedi i Čukči**
- **Rudna bogatstva:** željezo, nafta, zemni plin, koja se ne koriste u dovoljnoj mjeri

ANTARKTIKA

- Najjužniji kontinent, površine 14 miliona km²
- Prekriven ledenim pokrovima debljine do 4 000 metara
- **Ledeni bregovi** – velike mase leda otkinute od ledenjaka
- **Klima:** – najhladniji kontinent, najniža temperatura – 89 °C
– najsušniji i najvjetrovitiji kontinent
- **Naseljenost:**
 - nema stalnih naselja
 - ima istraživačkih baza
 - ne pripada niti jednoj državi
- **Rudna bogatstva** – nije dopušteno rudarenje, oba polarna područja ekološki su ugrožena

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	33
REDNI BROJ SEDMICE:	33
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Afrika, Amerika ili Amerike, Australija, Okeanija i polarna područja
NAZIV NASTAVNE TEME:	Afrika, Amerika ili Amerike, Australija, Okeanija i polarna područja
TIP ČASA:	Tematsko ponavljanje, vježbanje i provjeravanje gradiva drugog polugodišta
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja gradiva drugog polugodišta u okviru nastavnih cjelina Afrika, Amerika ili Amerike, Australija, Okeanija i polarna područja
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati kod učenika sposobnost samostalnog usmenog izražavanja, davanja kratkih i tačnih odgovora i sposobnost snalaženja na geografskoj karti
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati takmičarski duh kod učenika uz uljudno i tolerantno ponašanje • razvijati odgovorno ponašanje pri rješavanju problema
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija, kartografska vježba
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad, rad u grupama
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, listići sa zadacima, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	svi prethodno navedeni

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Podijeliti učenike u četiri ili pet grupa i dati upute za rad.

CILJ ČASA

Ponoviti, uvježbati i provjeriti usvojenost znanja gradiva drugog polugodišta i pripremiti se za predstojeću pismenu provjeru znanja rješavajući različite oblike zadataka.

GLAVNI DIO ČASA: PONAVLJANJE, VJEŽBANJE I PROVJERAVANJE

Svakoj grupi na posebnom listu papira pripremiti i podijeliti zadatke koji se sastoje od nekoliko različitih vrsta zadataka.

Primjer zadataka za prvu grupu

I. KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA:

- 1) Zašto je Afrika najtopliji kontinent?
- 2) Koji je najduži planinski lanac na američkom kontinentu?
- 3) Navedite prirodna bogatstva Amazonije?
- 4) Zašto je Kanada rijetko naseljena?
- 5) Šta su ledeni bregovi?

II. DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE:

- 1) Najveći dio Afrike vrlo je star i dio je prakopna
- 2) Rijeka čini granicu između Anglo i Latinske Amerike.
- 3) Kanađani su najvećim dijelom i porijekla.
- 4) Sjeverni i Južni otok Novog Zelanda dijeli prolaz.
- 5) U Sjevernoj Americi travnjaci se nazivaju, a u Južnoj

III. ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE:

1) Afričke rijeke su dugačke i bogate vodom.	T	N
2) Visoravan Veld nalazi se u Južnoafričkoj Republici.	T	N
3) Na području prašumske klime svakog dana padaju kiše koje nazivamo poslijepodnevene kiše.	T	N
4) Atacama ja pustinja koja se nalazi na sjeveru Čilea.	T	N
5) Uz SAD, Kanada je najveći svjetski izvoznik pšenice na svijetu.	T	N

IV. ISTIM SLOVIMA SPOJITE PAROVE:

1.
 - a) Melanezija mnoštvo otoka
 - b) Mikronezija crno otočje
 - c) Polinezija sitno otočje
2.
 - a) Kongo planinsko područje u niskoj Africi
 - b) Sahara najveća afrička zavala
 - c) Atlas najveća afrička pustinja

V. ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE:

- a) Na odgovarajuće mjesto upišite nazive okeana koji okružuju Australiju.
- b) Smeđom bojom obojite Veliko razvodno gorje.
- c) Na odgovarajuće mjesto upišite brojeve:
 1. Veliki koraljni greben
 2. Tasmanija
 3. Veliki australski zaljev
 4. poluotok York
 5. jezero Eyre
 6. rijeka Murray
- d) U kružiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Melbourne, B – Perth, C – Sydney, D – Canberra.
- e) Crvenom bojom podcrtajte glavni grad Australije.

Primjer zadataka za drugu grupu

I. UPIŠITE SAMO JEDAN OD PONUĐENIH POJMOVA:

- 1) Uz zapadnu afričku obalu pruža se pustinja (Namib, Tibesti).
- 2) Najdublje afričko jezero je (Tanganjika, Čad).
- 3) U Kanadi prevladavaju potomci doseljenika iz (Evrope, Azije).
- 4) Eukaliptus je drvo koje raste u (Južnoj Americi, Australiji).
- 5) Najveći grad Novog Zelanda je (Wellington, Auckland).

II. ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TAČNOG ODGOVORA:

1. Po svojoj veličini Afrika zauzima:
 - a) prvo mjesto na svijetu
 - b) drugo mjesto na svijetu
 - c) treće mjesto na svijetu
2. Najpoznatiji stanovnici Antarktike su:
 - a) polarni medvjedi
 - b) pingvini
 - c) karibui

III. UPIŠITE RIJEČ KOJA NEDOSTAJE

- 1) je najstariji i najpoznatiji nacionalni park u SAD-u.
- 2) je najviši vrh Južne Amerike.
- 3) je izvor vruće vode i vodene pare koji izbacuje vodu poput vodoskoka.
- 4) su kauboји koji rade na veleposjedima u Argentini.
- 5) su domoroci Novog Zelanda.

IV. U SLJEDEĆIM ZADACIMA PRECRTAJTE NETAČNE POJMOVE:

- 1) Najviše turista u Afriku dolazi iz *Amerike / Evrope*.
- 2) Stanovnici JAR-a koje nazivamo Buri potomci su *Britanaca / Nizozemaca*.
- 3) Površinom najveća zemlja Južne Amerike je *Brazil / Argentina*.
- 4) Središte američke automobilske industrije je grad *Chicago / Detroit*.
- 5) Velika jezera i Atlantski okean povezuje rijeka *St. Lawrence / Rio Grande*.

V. ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE:

- a) Na odgovarajuće mjesto napišite nazive okeana koji okružuju Južnu Ameriku.
- b) Strelicama označite smjer gibanja hladne Humboldtove morske struje.
- c) Kosim (///) crtama obilježite područje u kojem je rasprostranjena tropska kišna šuma.
- d) U kvadratiće na karti upišite odgovarajuće slovo:
A – Orinoco, B – Amazona, C – Parana, D – La Plata.
- e) Na crte napišite naziv gorja, visočja i planinskog lanca.
- f) U kružiće na karti upišite odgovarajući broj:
1 – Pampa, 2 – Patagonija, 3 – Atacama, 4 – Ognjena Zemlja.

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Predstavnik ili predstavnici grupe obavijestit će ostale učenike o zadacima koje su rješavali i do kakvih su rješenja došli. Prilikom prezentacije poslužit će se zidnom geografskom kartom. Rješenja zadataka vezanih za slijepe karte i crteže nastavnik će projicirati grafoskopom ili LCD projektorom kako bi svi učenici dobro vidjeli i mogli sagledati pogreške te učenike koji su prezentirali ocijeniti pripadajućom ocjenom. Za domaću zadaću učenici će ponoviti gradivo drugog polugodišta i pripremiti se za pismenu provjeru znanja.

PRIJEDLOG RADA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

Učenici učestvuju u radu grupa u skladu sa svojim psihofizičkim sposobnostima.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	34
REDNI BROJ SEDMICE:	34
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Afrika, Amerika ili Amerike, Australija, Okeanija i polarna područja
NAZIV NASTAVNE TEME:	Afrika, Amerika ili Amerike, Australija, Okeanija i polarna područja
TIP ČASA:	Pismena provjera znanja gradiva drugoga polugodišta
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	• pismeno provjeriti usvojenost znanja gradiva drugoga polugodišta
	b)
	• razvijati primjeren odnos prema radu i primijeniti stečena znanja
	c)
	• razvijati samostalnost u radu pri pismenoj provjeri znanja
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, pismeni rad
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	ispitni zadaci za drugo polugodište
KLJUČNI POJMOVI:	svi prethodno navedeni

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Učenicima podijeliti ispitne zadatke, dati upute za rad i upoznati ih s kriterijima ocjenjivanja.

CILJ ČASA

Pismeno provjeriti usvojenost znanja i obrazovnih postignuća propisanih nastavnim planom i programom za nastavne cjeline *Afrika, Amerika ili Amerike, Australija, Okeanija i polarna područja*.

GLAVNI DIO ČASA

Učenici samostalno rješavaju ispitne zadatke koji će biti razvrstani u nekoliko grupa zadataka objektivnog tipa. Zadaci mogu biti identični ili slični onima koje smo koristili na satima ponavljanja, vježbanja i provjeravanja gradiva drugog polugodišta.

GRUPE ZADATAKA:

- KRATKO ODGOVORITE NA SLJEDEĆA PITANJA
- DOPUNITE SLJEDEĆE REČENICE
- ZAOKRUŽITE SLOVO ISPRED TAČNOG ODGOVORA
- ODREDITE JESU LI NAVEDENE TVRDNJE TAČNE
- ZADATKE RIJEŠITE POMOĆU PRILOŽENE SLIJEPE KARTE
- UPIŠITE SAMO JEDAN OD PONUĐENIH POJMOVA
- U ZADACIMA PRECRTAJTE NETAČNE TVRDNJE
- SPOJITE PAROVE
- UPIŠITE RIJEČ KOJA NEDOSTAJE
- IZ NAVEDENOG NIZA IZBACITE ULJEZA

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Nekoliko minuta do oglašavanja školskog zvona pokupiti ispitne zadatke i obavijestiti učenike da će rezultate pismene provjere znanja dobiti na sljedećem nastavnom času.

NASTAVNI PREDMET:	Geografija
RAZRED:	osmi
ŠKOLA:
NASTAVNIK:
REDNI BROJ ČASA:	35
REDNI BROJ SEDMICE:	35
NAZIV NASTAVNE CJELINE:	Gradivo drugoga polugodišta
NAZIV NASTAVNE TEME:	Analiza pismenog rada i zaključivanje ocjena na kraju drugoga polugodišta
TIP ČASA:	Ponavljjanje, vježbanje i provjeravanje
ZADACI NASTAVE:	a) materijalni, b) funkcionalni, c) odgojni
	a)
	<ul style="list-style-type: none"> • ponoviti, utvrditi i provjeriti usvojenost znanja gradiva drugoga polugodišta • predložiti i zaključiti ocjene na kraju drugoga polugodišta
	b)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati sposobnost samostalnog usmenog izražavanja i snalaženja na geografskoj karti • razvijati sposobnost samostalnog prosuđivanja, kritičnosti i samokritičnosti
	c)
	<ul style="list-style-type: none"> • razvijati pozitivan stav prema radu i odgovornost za osobna postignuća
NASTAVNE METODE:	razgovor, usmeno izlaganje, demonstracija
METODIČKI OBLICI RADA:	frontalni rad, individualni rad
NASTAVNA SREDSTVA:	udžbenik, sveska, radna sveska, geografski atlas, zidna geografska karta svijeta, grafofolija, grafoskop ili računar i LCD projektor
KLJUČNI POJMOVI:	svi prethodno navedeni

ARTIKULACIJA ČASA

UVODNI DIO ČASA

Na početku časa učenicima podijeliti ispitne zadatke, objasniti način vrednovanja i ocjenjivanja kao i način zaključivanja ocjena.

CILJ ČASA

Analizirati pismeni rad te ponoviti i provjeriti usvojenost znanja nastavnih sadržaja drugoga polugodišta i zaključiti ocjene na kraju drugoga polugodišta.

GLAVNI DIO ČASA: ANALIZA PISMENOG RADA, PONAVLJANJE I PROVJERAVANJE ZNANJA I ZAKLJUČIVANJE OCJENA

Omogućiti učenicima uvid u tačne i netačne odgovore, a posebnu pažnju posvetiti pitanjima na koja veći broj učenika nije tačno odgovorio. Učenici će u udžbeniku i radnoj svesci pronaći odgovore na pitanja i zadatke koje nisu uspješno riješili, zapisati ih u svoje sveske i pročitati ih. Tačne odgovore nastavnik može projicirati grafoskopom ili LCD projektorom i na taj način još jednom analizirati pismeni rad. Nakon provedene analize pismenog rada usmeno provjeriti znanje učenika koji žele odgovarati i popraviti ocjenu.

Ocjene koje su učenici dobili na pismenoj provjeri znanja kao i ocjene učenika čije smo znanje provjerili usmenim ispitivanjem upisati u razrednu knjigu (dnevnik).

ZAKLJUČNI DIO ČASA

Objasniti učenicima koji elementi ulaze u zaključnu ocjenu, naprimjer:

- usvojenost osnovnih činjenica,
- uočavanje uzročno-posljedičnih odnosa u prostoru,
- odnos prema radu,
- snalaženje u prostoru, tj. kartografska pismenost,
- kvaliteta pismenoga provjeravanja,
- sudjelovanje u posebnim projektima,
- pripremanje referata, plakata, panoa, izložbi i sl.

Svakom učeniku pročitati zaključnu ocjenu i dopustiti mu da iznese svoje mišljenje. Porazgovarati s učenicima o mogućim propustima i problemima, pohvaliti ih za uloženi trud u učenju i stjecanju znanja i poželjeti im ugodne ljetne praznike.

Greta Župančić: PRIRUČNIK ZA NASTAVNIKE UZ GEOGRAFIJU ZA 8. RAZRED DEVETOGODIŠNJE OSNOVNE ŠKOLE – Izdavač: DJEČIJA KNJIGA, Sarajevo, Pijačna 94, tel. 033/768-545, fax 768-546, e-mail: djecijaknjiga@bosanska-rijec.ba – Suizdavač: BOSANSKA RIJEČ, Sarajevo – Za izdavače: Ivica Vanja Rorić – Prvo izdanje, 2011.